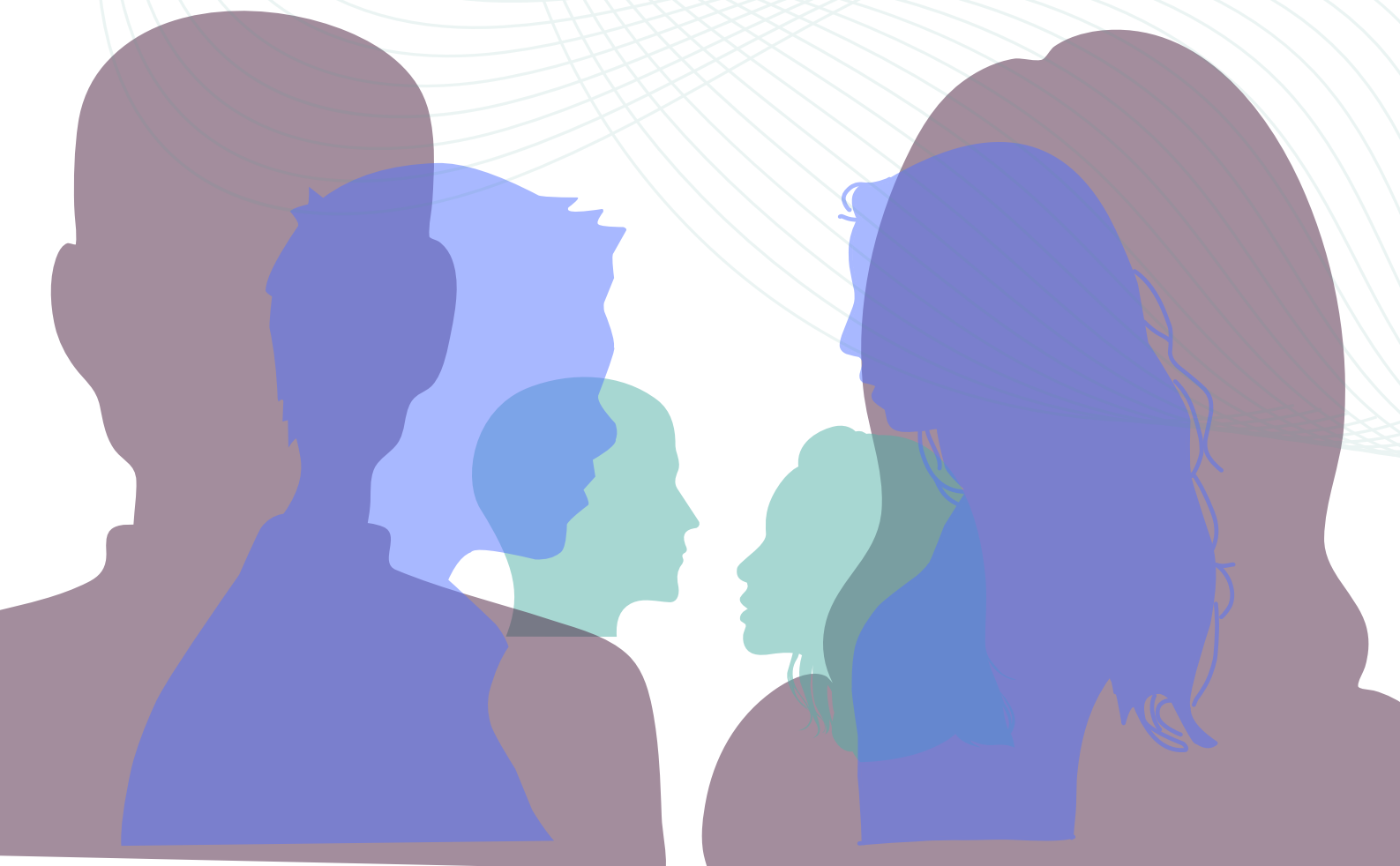

**RAPORT DE MONITORIZARE PENTRU ANII
2023 - 2024 AL PROGRAMULUI NAȚIONAL DE
IMPLEMENTARE A REZOLUȚIEI 1325 A
CONSILIULUI DE SECURITATE AL ONU
PRIVIND FEMEILE, PACEA ȘI SECURITATEA
PENTRU ANII 2023-2027**

1 AN ȘI 6 LUNI

CHIȘINĂU, 2025

**RAPORT DE MONITORIZARE PENTRU ANII
2023 - 2024 AL PROGRAMULUI NAȚIONAL DE
IMPLEMENTARE A REZOLUȚIEI 1325 A
CONSILIULUI DE SECURITATE AL ONU
PRIVIND FEMEILE, PACEA ȘI SECURITATEA
PENTRU ANII 2023-2027**

1 AN ȘI 6 LUNI

AUTOARE:
CRISTINA LESNIC, ELENA MÂRZAC
RODICA PANȚA, SANDA SANDU

CHIȘINĂU, 2025

Raportul de monitorizare este realizat în cadrul proiectului „Promovarea Agendei privind Femeile, Pacea și Securitatea prin Comunicare Strategică și Monitorizare”, implementat de Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare și finanțat prin intermediul unui grant al Institutului pentru Raportare despre Război și Pace (IWPR), cu suportul Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (FCDO).

Opiniile din acest material aparțin autoarelor și nu reflectă în mod necesar poziția Institutului pentru Raportare despre Război și Pace (IWPR) sau a Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (FCDO).

Ne exprimăm înalta considerație pentru toți cei care ne-au acordat suport în elaborarea acestui Raport, prin completarea chestionarelor sau participare la interviurile organizate în cadrul proiectului.

Informații de contact ale Platformei pentru Inițiative de Securitate și Apărare (PISA):

www.pisa.md

platforma@pisa.md

CUPRINS

ABREVIERI	4
SUMAR EXECUTIV	5
METODOLOGIE	6
CONTEXT	9
I. TENDINȚE DE REALIZARE A PROGRAMULUI 1325 ÎN SECTORUL DE SECURITATE ȘI APĂRARE	14
II. TENDINȚE DE REALIZARE A PROGRAMULUI 1325 DE CĂTRE AUTORITĂȚILE PUBLICE LOCALE	25
III. CONTRIBUȚIA SOCIETĂȚII CIVILE ÎN IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI 1325	31
IV. CONTRIBUȚIA PARTENERILOR, DONATORILOR ȘI ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE PENTRU SPRIJINIREA IMPLEMENTĂRII PROGRAMULUI 1325	41
V. RISCURI, VULNERABILITĂȚI ȘI LACUNE ÎN IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI 1325	48
VI. LECȚII ÎNVĂȚATE ȘI BUNE PRACTICI	54
VII. CONSTATĂRI GENERALE	57
VIII. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	59
SURSE BIBLIOGRAFICE	65
ANEXE	69

ABREVIERI

- Agenda FPS** - Agenda Femeile, Pacea și Securitatea
- ANP** - Administrația Națională a Penitenciarelor
- APC** - Autorități Publice Centrale
- APL** - Autorități Publice Locale
- BREN** - Consolidarea rezilienței în țările din vecinătatea estică
- CNA** - Centrul Național Anticorupție
- DCAF** - Centrul de la Geneva pentru Guvernanța Sectorului de Securitate
- FPS** - Femeile Pacea și Securitatea
- GAL** - Grup de Inițiativă a Autorităților Locale
- IGC** - Inspectoratul General de Carabinieri
- IGP** - Inspectoratul General al Poliției
- IGSU** - Inspectoratul General pentru Situații de Urgență
- INL** - Biroul pentru Afaceri Internaționale privind Narcoticele și Aplicarea Legii
- IWPR** - Institutul pentru Raportarea Războiului și Păcii
- MAI** - Ministerul Afacerilor Interne
- MAp** - Ministerul Apărării
- ODC** - Oficiul pentru Cooperare în Domeniul Apărării a SUA
- ONU** - Organizația Națiunilor Unite
- OSC** - Organizații a Societății Civile
- OSCE** - Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
- PISA** - Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare
- PNA** - Planul Național de Acțiuni privind Agenda Femeile, Pacea și Securitatea pentru anii 2023-2027
- Primul Program 1325** - Primul Programul Național de Implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind Femeile, Pacea și Securitatea, între anii 2018-2021
- Program 1325** - Programul Național de Implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind Femeile, Pacea și Securitatea pentru anii 2023-2027 și Planul de acțiuni cu privire la punerea în aplicare a acestuia
- RCSONU 1325** - Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate al ONU
- Secretariat PNA 1325 - Secretariatul Planului Național de Acțiuni 1325 al Ministerului Afacerilor Interne
- SIS** - Serviciul de Informații și Securitate
- SPPS** - Serviciul de Protecție și Pază de Stat
- SV** - Serviciul Vamal
- UN WOMEN** - Agenția Organizației Națiunilor Unite dedicată promovării egalității de gen și abilitării femeilor

SUMAR EXECUTIV

Raportul de monitorizare a realizării Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind Femeile, Pacea și Securitatea pentru anii 2023-2027 (în continuare **Program 1325**) evidențiază progresele, provocările lecțiile învățate și recomandările după 18 luni de la inițierea implementării în martie 2023. Programul 1325 își propune integrarea dimensiunii de gen în domeniile securității și a păcii, punând accent pe consolidarea participării femeilor, prevenirea violenței bazate pe gen și crearea unui mediu instituțional incluziv. Raportul a fost realizat printr-o abordare metodologică mixtă, ce include date cantitative și calitative și reprezintă o opinie independentă a societății civile.

Raportul evidențiază contribuția semnificativă a societății civile, care a inițiat activități solide în cadrul Agendei Femeile, Pacea și Securitatea (în continuare **Agenda FPS**). În plus, colaborarea cu partenerii internaționali, precum UN Women, alte organizații internaționale și ambasadele statelor partenere acreditate la Chișinău, a asigurat suportul tehnic și financiar și a contribuit la dezvoltarea capacităților instituționale.

Procesul de realizare a Programului 1325 se confruntă cu provocări semnificative, inclusiv lipsa unui angajament financiar clar din partea statului, mecanisme de coordonare fragmentate și un grad scăzut de conștientizare a necesității implicării femeilor în procesele de pace și securitate la nivel central și local. De asemenea, infrastructura și resursele umane nu sunt suficient dezvoltate pentru a susține inițiativele de lungă durată. Participarea limitată a femeilor în procesele decizionale, precum și persistența stereotipurilor de gen, continuă să fie obstacole majore în atingerea obiectivelor Planului Național de Acțiuni privind Agenda Femeile, Pacea și Securitatea pentru anii 2023-2027 (în continuare **PNA**).

PENTRU A ABORDA ACESTE PROVOCĂRI, RAPORTUL PROPUNE URMĂTOARELE RECOMANDĂRI:

1. Asigurarea unei finanțări sustenabile prin alocarea bugetelor naționale dedicate și diversificarea surselor de finanțare externă pentru atingerea indicatorilor de impact.
2. Creșterea conștientizării Agendei FPS, prin organizarea de campanii de informare și consolidarea capacităților instituționale prin formarea punctelor focale de gen la nivel local și crearea unor planuri de acțiune locale integrate.
3. Instruiri tematice pentru a sensibiliza factorii de decizie și comunitățile locale.
4. Îmbunătățirea mecanismelor de coordonare, prin crearea unui cadru formalizat de dialog între Ministerul Afacerilor Interne (MAI), autoritățile publice locale (APL-uri) și societatea civilă.
5. Promovarea liderismului feminin și a educației orientate către femeile din sectorul securității și păcii.

Implementarea celui de-al doilea Program 1325 este un pas important pentru Republica Moldova în direcția consolidării egalității de gen în sectorul de securitate și apărare și a securității incluzive. Cu toate acestea, succesul său depinde de o implicare mai activă a statului, o coordonare mai eficientă între actori și un angajament ferm pentru depășirea barierelor structurale și culturale la nivel național și local. Raportul reprezintă un punct de referință valoros pentru ajustarea strategiilor viitoare și atingerea unei transformări sistemice sustenabile.

METODOLOGIE

Programul 1325 reprezintă o acțiune de responsabilitate comună în vederea implementării Legii nr. 5/2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați [1], Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și UE [2] și a Pactului pentru viitor, adoptat de ONU în timpul Summitului Viitorului [3].

Anul 2025 este unul în care vom marca 25 ani de la adoptarea Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind Femeile, Pacea și Securitatea (în continuare **RCSONU 1325**) și va constitui un moment istoric și simbolic pentru statele care au adoptat propriile planuri de acțiuni pentru implementarea Agendei FPS. Republica Moldova a implementat primul Program Național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind Femeile, Pacea și Securitatea, între anii 2018-2021 (în continuare **Primul Program 1325**) și la etapa actuală implementează cel de-al doilea Program 1325, pentru anii 2023-2027, care înglobează în premieră perspectiva APL-urilor de asigurare a păcii.

Spre deosebire de Primul Program 1325, a cărei implementare a fost coordonată de instituția Viceprim-ministrului pentru reintegrare, cel de-al doilea Program 1325, este coordonat de către Ministerul Afacerilor Interne (MAI), prin intermediul Secretariatului Planului Național de Acțiuni 1325 (în continuare **Secretariat PNA 1325**), sprijinit de UN Women din Republica Moldova în baza Acordului bilateral de cooperare dintre MAI și UN Women.

Primul raport de progres pentru anul 2023, prezentat de către Ministerul Afacerilor Interne privind nivelul de implementare a celui de-al doilea Program 1325, a fost publicat în anul 2024 [4].

În lipsa unor acțiuni dedicate și măsurabile de intervenție din partea statului asupra problemelor, riscurilor și amenințărilor ce pot avea un impact direct și cu consecințe negative, progresul la nivelul rezultatelor de impact este unul neuniform, cu tendințe de descurajare a implicării femeilor în menținerea păcii și securității, inclusiv și cu o prognoză reală de accentuare a inegalităților în sectorul de securitate și apărare. Aceste evoluții pot afecta proporțional apariția unor noi bariere și decalaje privind integrarea dimensiunii de gen în sectorul de securitate și apărare.

Rolul și scopul acestui Raport de monitorizare este de a reflecta gradul de realizare a Programului 1325 pentru perioada de referință și de înțelegere a cursului și agendei de transformare a sectorului în unul incluziv și orientat către necesitățile și nevoile femeilor și bărbaților. Adicional, Raportul privește îndeaproape direcțiile și dinamica de atingere a rezultatelor de impact, prevăzute de Hotărârea de Guvern privind aprobarea Programului 1325.

Monitorizarea este un instrument de management extrem de important pentru planificarea și realizarea diferitor activități, evenimente, proiecte și programe. Procesul de monitorizare ne poate oferi informații pentru a planifica mai eficient activitățile, a aloca rațional resursele umane și financiare, precum și a asigura durabilitatea programelor.

Prezentul Raport de monitorizare este axat pe un sistem de tehnici și un mecanism de identificare a schimbărilor care se produc în cadrul implementării Programului 1325, prin culegerea sistematică și periodică de date. În cadrul acestui studiu, perioada de referință de monitorizare se încadrează între 2023 - 6 luni din anul 2024 (18 luni). Raportul de monitorizare își propune să observe tendințele de implementare, rolul și contribuția factorilor de implementare, să verifice în ce mod activitățile din cadrul proiectului progresează pentru atingerea obiectivelor propuse, să stabilească parcursul, coordonarea și sinergia între diferite procese și la nivele diferite, și activitățile de transformare în sectorul de aplicare al legii, securitate și apărare. **Opinia expusă în cadrul acestui raport constituie o opinie profesionistă și independentă a societății civile.**

Primul Raport de monitorizare a implementării Programului 1325 pentru 18 luni de implementare, a fost elaborat de echipa de experți ale Platformei pentru Inițiative de Securitate și Apărare (**în continuare PISA**) în cadrul proiectului „Promovarea Agendei privind Femeile, Pacea și Securitatea prin Comunicare Strategică și Monitorizare”, care are scopul de a promova transparența, responsabilitatea și comunicarea eficientă în implementarea Agendei privind Femeile, Pacea și Securitatea în Republica Moldova, prin 2 obiective generale:

- Elaborarea unui Raport intermediar de evaluare care să promoveze transparența și să sporească încrederea în instituțiile statului care se ocupă de realizarea Agendei FPS.
- Consolidarea capacităților de comunicare strategică pentru promovarea eficienței a Agendei FPS în Republica Moldova.

Proiectul este finanțat prin intermediul unui grant al Institutului pentru Raportarea Războiului și Păcii (IWPR), cu suportul Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.

Scopul principal al monitorizării este de a sprijini Ministerul Afacerilor Interne, ca instituție ce conduce procesul de implementare, instituțiile implementatoare, societatea civilă, partenerii și donatorii, prin oferirea unei imagini de ansamblu asupra Programului 1325. Aceasta implică reflectarea asupra constatărilor, lacunelor și vulnerabilităților identificate, evidențierea unor istorii de succes, lecții învățate și bune practici. De asemenea, monitorizarea evaluează eficacitatea activităților desfășurate și identifică schimbările necesare în procesele de management, coordonare și implementare.

Raportul de monitorizare este axat pe cinci direcții strategice:

- Nivelul de implementare raportate la realizările obținute, progresul Programului 1325 față de obiectivele planificate și problemele identificate sau oportunitățile explorate;
- Schimbările de natură pozitivă sau negativă care au intervenit în contextul implementării Programului 1325;
- Feedback pentru îmbunătățirea procesului de coordonare și de luare a deciziilor;
- Identificarea punctelor slabe și forte, soluțiilor și recomandărilor;
- Accelerarea implementării uniforme a PNA-lui.

Din perspectiva cercetării situației, **metodologia** de organizare a procesului de monitorizare reprezintă un algoritm de acțiuni pentru a atinge scopul cercetării și care se bazează pe următoarele arii de intervenție:

- Colectarea datelor și informațiilor prin metode calitative și cantitative;
- Analiza datelor și informațiilor;
- Interpretarea rațională a datelor;
- Concluzionarea logică și obiectivă.

Procesul de colectare a datelor a implicat analiza datelor deschise, a studiilor de cercetare, desk-review, sondaje publice, perfectarea solicitărilor oficiale de obținere a datelor, chestionare, focus grupuri și altele.

Adițional, în cadrul procesului de monitorizare au fost organizate întreveneri și consultări cu diverși actori implicați în procesul de implementare a Programului 1325.

Prin urmare, prezenta Metodologie implică colectarea și analiza informației:

- a. Cantitative (date statistice);
- b. Calitative (date cu orientare de tip tematic și fenomenologic).

Au fost expediate 18 Chestionare către autoritățile publice centrale (APC) (vezi Anexa 1) și 1 chestionar spre Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) pentru a fi distribuite către APL-uri (vezi Anexa 2), iar echipa de cercetare a recepționat 12 chestionare completate la nivel central, 68 la nivel individual de la reprezentanții instituțiilor APC-lor [5] și 16 chestionare completate de APL-uri [6]. De asemenea, au fost transmise chestionare la partenerii internaționali și donatori care acordă asistență Republicii Moldova în domeniul FPS (vezi Anexa 5) [7]. Au fost organizate 2 Focus grupuri cu reprezentanții APL-urilor [8] (vezi Anexa 3) și societatea civilă (vezi Anexa 4) [9].

Metodele principale care au fost folosite pentru acumularea informației sunt de orientare mixtă cantitative și calitative. În acest context, a fost aplicată metoda observației, desk-review, a chestionarelor, a studiilor de caz, au fost colectate istorii de succes, bune practici, și organizate focus grupuri cu societatea civilă și autoritățile publice locale etc. Concluziile prezentate în cadrul acestui Raport, reflectă implicit și explicit interpretarea datelor și informațiilor colectate de la autoritățile publice, atât centrale, cât și locale, organizațiile societății civile și donatori în limita volumului de date disponibile.

CONTEXT

RCSONU 1325 reprezintă un punct de cotitură în recunoașterea rolului femeilor în prevenirea conflictelor, gestionarea crizelor și consolidarea păcii prin conectarea egalității de gen cu securitatea și apărarea. Programul 1325 reflectă angajamentele Republicii Moldova de a combate stereotipurile și barierele de gen, de a crește numărul femeilor în toate sectoarele societății și de a asigura o reprezentare echitabilă în procesele decizionale la toate nivelurile.

Programul 1325 se aliniază la prioritățile internaționale și regionale, cum ar fi Strategia Uniunii Europene privind egalitatea de gen, Strategia Consiliului Europei pentru egalitate între femei și bărbați și Planul Strategic al UN Women. Prin intermediul pilonilor săi fundamentali – reprezentare, prevenire, protecție și reabilitare – Programul 1325 sprijină aplicarea prevederilor RCSONU 1325 și asigură coeziunea dintre actorii naționali și internaționali.

Programul 1325 este implementat într-un context geopolitic complex, marcat de instabilitate regională și provocări interne, dar care accentuează rolul și necesitatea implementării accelerate a Programului 1325. Conflictul din Ucraina și criza refugiaților generează presiuni suplimentare asupra resurselor Republicii Moldovei.

În acest cadru, egalitatea de gen și integrarea femeilor în securitate devin priorități strategice pentru consolidarea coeziunii sociale și a rezilienței comunitare. Predictibilitatea extinderii mecanismului de protecție umanitară și forma acesteia după 1 martie 2025, rămân a fi incerte din partea Guvernului.

Într-un context geopolitic complicat, Programul 1325 își propune să contribuie la consolidarea suveranității, prevenirea conflictelor și promovarea păcii, prin creșterea implicării femeilor în luarea deciziilor și întărirea mecanismelor de prevenire a violenței și hărțuirii.

Aceste acțiuni pot contribui la consolidarea eforturilor interinstituționale și la sporirea vizibilității rezultatelor pozitive obținute prin integrarea dimensiunii de gen în sectorul de securitate și apărare.

Scopul Raportului

Prezentul raport, realizat pentru perioada 2023-2024 (18 luni) are scopul de a monitoriza progresele înregistrate. Prin intermediul recomandărilor incluse în raport, ne propunem să **facilităm luarea de măsuri concrete, să atragem implicarea partenerilor strategici, să desfășurăm campanii de advocacy eficiente și să promovăm înțelegerea intersecționalității cu alte politici de securitate și de gen.** De asemenea, **identificarea și evidențierea istoriilor de succes, reprezentă exemple pozitive și motivaționale pentru implementarea unor practici similare.**

Implicarea societății civile și sprijinul partenerilor internaționali oferă oportunități semnificative pentru accelerarea progresului și pentru asigurarea unei implementări coerente și eficiente a Programului 1325.

Obiectivele generale și specifice ale Programului 1325, pentru o înțelegere holistică, sunt prezentate în tabelul de mai jos:

	Obiectiv General	Descriere
	Creșterea nivelului de participare și reprezentare a femeilor	Implicarea femeilor în procesul decizional la nivel național și internațional, în mecanisme de prevenire și soluționare a conflictelor, precum și în operațiuni de menținere a păcii. Dezvoltarea capacităților femeilor pentru reducerea stereotipurilor și a barierelor de gen.
	Prevenirea inechităților, violenței și hărțuirii	Adoptarea măsurilor necesare pentru protejarea drepturilor femeilor și fetelor, asigurarea securității fizice și economice, precum și identificarea, raportarea și investigarea cazurilor de discriminare și violență.
	Protecția intermediului prin guvernări bune și capacități dezvoltate	Prevenirea violenței împotriva femeilor, sprijinirea inițiativelor acestora în procesele de pace și consolidarea măsurilor de protecție pentru victimele discriminării și violenței.
	Reabilitarea persoanelor afectate	Implementarea de măsuri sustenabile pentru reabilitarea victimelor, asigurarea șanselor egale pentru femei și bărbați, și îmbunătățirea comunicării interne și externe.
	Sprijin umanitar pentru femeile și fetele din zonele de conflict	Abordare sensibilă la gen pentru acordarea de asistență umanitară femeilor și fetelor refugiate, precum și promovarea parteneriatelor pentru gestionarea crizelor.
	Comunicare și raportare	Creșterea transparenței și vizibilității prin comunicare eficientă, raportare clară și implicarea actorilor guvernamentali și neguvernamentali.

	Obiectiv Specific	Descriere
	Promovarea agendei femeia, pacea și securitatea	Integrarea politicilor interne și externe pentru instruirea și promovarea femeilor în sectorul de securitate și apărare.
	Egalitatea de gen	Aplicarea unei perspective holistice pentru încurajarea participării active a femeilor în sectorul de securitate și apărare.

Participarea femeilor în consolidarea păcii	Implicarea femeilor în inițiative regionale și internaționale de consolidare a păcii.
Reducerea barierelor și stereotipurilor	Crearea unui mediu prietenos pentru raportarea cazurilor de hărțuire și stereotipuri.
Acces echitabil la oportunități	Facilitarea concilierii vieții profesionale cu cea de familie pentru femei și bărbați.
Eradicarea discriminării și violenței	Îmbunătățirea măsurilor pentru eliminarea violenței de gen și hărțuirii.
Dezvoltarea unui sistem de protecție incluziv	Asigurarea accesului femeilor la funcții decizionale și protecție împotriva discriminării.
Măsuri pozitive pentru reabilitare	Implementarea de măsuri pentru reabilitarea femeilor în sectorul de securitate și apărare.
Alinierea legislației naționale la standardele internaționale	Adaptarea cadrului legislativ pentru prevenire, protecție și reabilitare în contextul conflictelor.
Accesul femeilor la justiție	Asigurarea accesului echitabil la justiție în contextul specific al conflictelor.
Consolidarea transparenței	Creșterea vizibilității sectorului de securitate din perspectiva sensibilității la gen.
Raportare și implicare	Crearea unor mecanisme eficiente de raportare și implicare a actorilor în implementarea obiectivelor.

Programul 1325 reprezintă un document de politici, în privința căruia nu există un raport de monitorizare externă cu privire la cursul de dezvoltare și nivelul de implementare, altul decât cel elaborat de către Ministrul Afacerilor Interne pentru primul an de implementare, anul 2023. Primul raport de progres al Ministerului Afacerilor Interne nu include contribuția autorităților publice locale ca parte componentă a procesului de implementare a Programului 1325, deși există inițiative locale, experiența cărora trebuie reflectată în vederea motivării procesului de localizare a Agendei FPS.

Această analiză externă își propune să elucideze direcțiile de dezvoltare din punct de vedere practic și sincronizat cu cele prevăzute de documentul de politici publice:

Participarea: recunoașterea rolului societății civile în societate. Actorii din cadrul societății civile sunt liberi să acționeze independent și să susțină poziții diferite de cele ale autorităților publice.

Transparența și responsabilitatea: de a acționa în interesul public, ceea ce înseamnă deschidere, responsabilitate, claritate, transparență și răspundere din partea autorităților publice și actorilor interesați.

Nediscriminarea: actorii societății civile sunt invitați și abilitați să participe la viața publică, fără niciun fel de discriminare, pe lângă activitatea desfășurată de sectorul public.

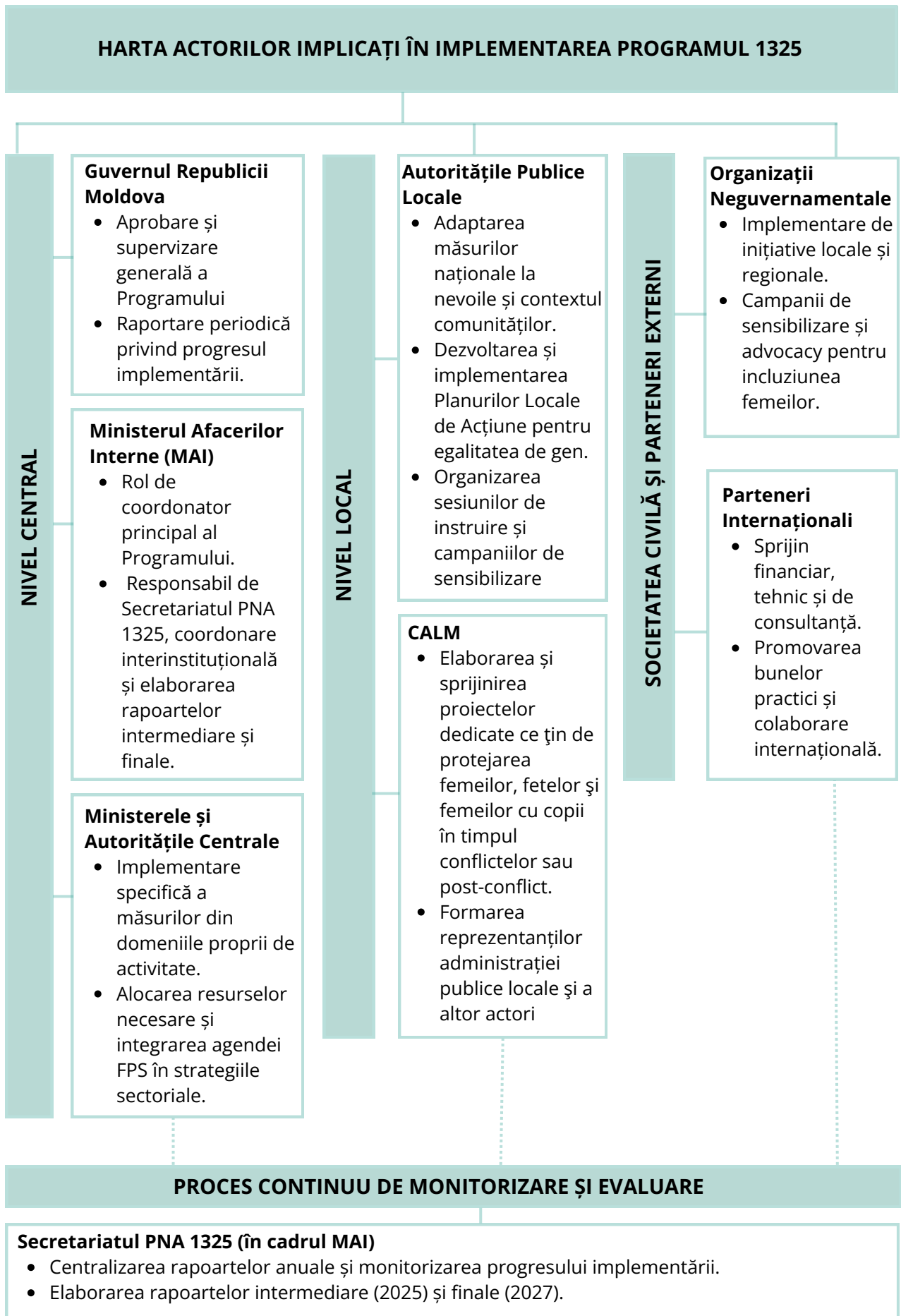
O particularitate a Programului 1325, spre deosebire de Primul Programul 1325 este integrarea autorităților locale în procesul de implementare și promovarea egalității de gen în toate regiunile și localitățile Republicii Moldova (localizarea Agendei FPS). Totuși, **lipsa unui buget național clar alocat, cu excepția sprijinului oferit de partenerii externi, pune în pericol sustenabilitatea și eficiența Programului 1325**. Această problemă, evidențiată în Raport, necesită o intervenție urgentă pentru a asigura atingerea obiectivelor strategice ale Programului 1325. Or, lipsa coordonării procesului de localizare din perspectiva Secretariatului PNA 1325 împiedică adoptarea unei abordări holistice și exclude sau reduce rolul APL-urilor în procesul de implementare. Astfel de tendințe, crează situații în care Programul 1325 riscă să nu fie implementat în conformitate cu documentul de politici publice și așteptările societății.

Raportul a identificat o serie de tendințe semnificative.

În ciuda unui angajament continuu pentru promovarea egalității de gen, procesul implementării Programului 1325 este fragmentat și adesea neuniform la nivelurile central și local. Societatea civilă continuă să joace un rol important în implementarea Programului, inițiind majoritatea activităților în conformitate cu obiectivele din Programul 1325, însă resursele insuficiente și dependența de finanțările externe limitează impactul acestora. De asemenea, se observă progrese în consolidarea leadershipului feminin în sectorul de securitate și apărare, dar stereotipurile de gen persistente și subreprezentarea femeilor în poziții decizionale rămân obstacole majore. În același timp, colaborarea dintre autoritățile publice și partenerii internaționali contribuie la dezvoltarea unor inițiative inovatoare și la consolidarea capacităților instituționale, oferind o bază promițătoare pentru atingerea obiectivelor Programului 1325.

Localizarea Agendei FPS constituie o măsură importantă care nu este valorificată pe deplin în cadrul Programului 1325 și riscă să fie subestimat în cazul în care APC-le nu vor întreprinde măsuri urgente de a îmbina această perspectivă în toate activitățile de implementare a PNA-lui. Guvernul urmează să întreprindă acțiuni pro-active pentru a oferi spațiu de dialog, consultare și informații clare cu privire la extinderea mecanismului de protecție umanitară după 1 martie 2025, care are un impact asupra persoanelor refugiate, în particular asupra femeilor și copiilor.

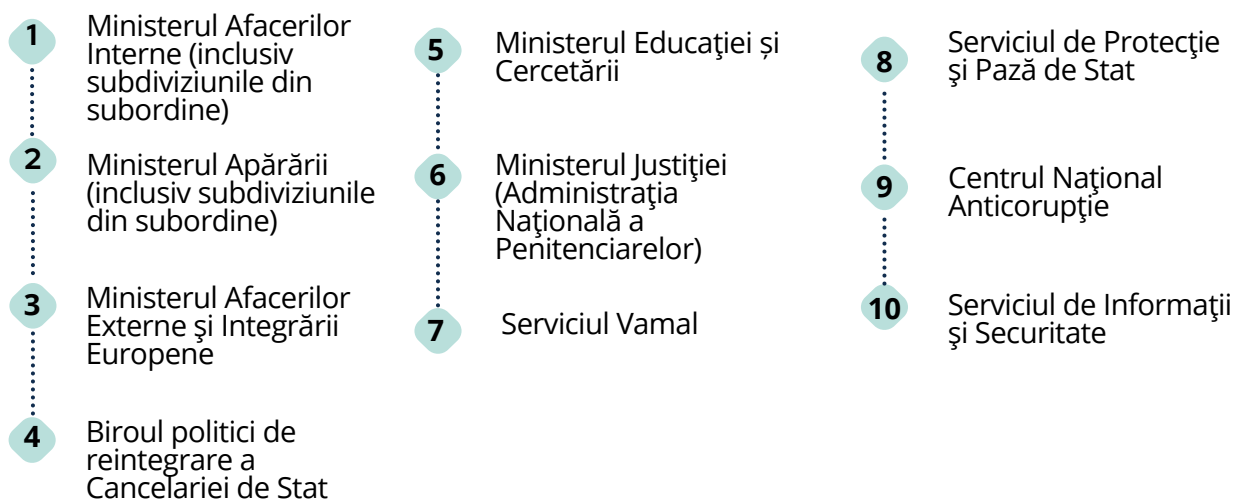
Actorii și activitățile de care sunt responsabile acești actori în procesul de implementare a Programului 1325 pot și văzute în tabelul de mai jos.

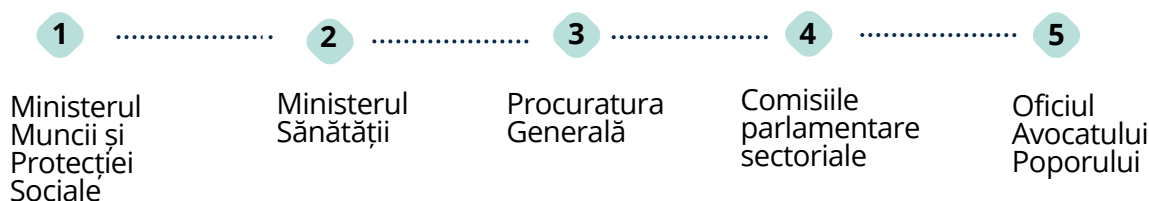
I. TENDINȚE DE REALIZARE A PROGRAMULUI 1325 DE CĂTRE AUTORITĂȚILE PUBLICE CENTRALE

Prin Hotărârea de Guvern nr. 152/2023 a fost aprobat Programul național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027. În conformitate cu această Hotărâre, Ministerul Afacerilor Interne a fost desemnată autoritatea publică centrală responsabilă de coordonarea și raportarea gradului de realizare a celui de-al doilea Program 1325 [10].

De asemenea, Programul 1325 urmează să fie implementat de autoritățile administrației publice centrale și instituțiile din cadrul sectorului de securitate și apărare al Republicii Moldova, în parteneriat și cooperare cu administrația publică locală, mediul asociativ și neguvernamental, mediul academic și instituțiile de învățământ, partenerii de dezvoltare. Autoritățile și instituțiile care contribuie la punerea în aplicare a Programului național și a Planului de acțiuni sunt:

Pentru buna implementare a Programului în procesul de implementare urmează să se implice și următoarele instituții:

Programul 1325 este în concordanță cu implementarea Strategiei de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 și stă la baza implementării Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”.

De asemenea, Programul 1325 are două direcții principale:

1. reprezentarea calitativă a femeilor în sectorul de securitate și apărare, inclusiv în procesul de negociere a conflictelor;
2. asigurarea unui sector de securitate și apărare incluziv și eficient, atât pe plan intern, cât și internațional.

Administrația publică centrală este o componentă indispensabilă în procesul de implementare a acestui document de politici publice. Ministerele, instituțiile și autoritățile din sectorul de aplicare a legii sunt implicate în realizarea a 6 arii de intervenție (obiective generale).

REZULTATELE AȘTEPTATE PENTRU O AGENDĂ TRANSFORMATIVĂ:

Pentru atingerea unui impact de transformare, către anul 2027 în care va fi finalizat procesul de implementare a Programul 1325, instituțiile din sectorul de securitate și apărare urmează să atingă mai mulți indicatori cantitativi și calitativi, printre care:

- cel puțin 1000 de femei din sectorul de securitate și apărare informate și instruite, la nivelul autorităților administrației publice centrale și locale pe marginea Agendei FPS;
- creșterea cu 5% a ponderii femeilor implicate în procesul decizional în sectorul de securitate și apărare;
- crearea a cel puțin unei noi asociații pentru promovarea femeilor în unul dintre sectoarele de securitate și apărare;
- cel puțin 50 de formatoare pregătite pentru sistemul de securitate și apărare în misiuni și operațiuni de menținere a păcii sub egida ONU, UE sau alte organizații internaționale;
- 5 posturi de ofițeri de legătură/atașați de securitate/atașați militari trimiși la post în străinătate identificate și create și 20 de femei instruite;
- cel puțin 5 inițiative ale femeilor pentru reducerea barierelor și stereotipurilor legate de rolul femeilor în sectorul de securitate și apărare prezentate;
- cel puțin 3 acorduri de parteneriate încheiate între instituția angajatoare și instituțiile de educație timpurie/ școli, federații de sport, instituții de cultură, artă;
- 100 de ședințe de consiliere psihologică pentru femei și bărbați (militari, polițiști și funcționari publici cu statut special) și familiile acestora din sectorul de securitate și apărare care activează în condiții de risc/ gardă desfășurate;
- sistem digitalizat, operațional și funcțional la nivel instituțional pentru raportarea cazurilor de discriminare, hărțuire sexuală și morală, precum și a cazurilor de violență în bază de gen în sectorul de securitate;
- desfășurarea a 5 instruirii în domeniul investigării cazurilor de discriminare, hărțuire sexuală și morală pentru 10 formatori;
- concept dezvoltat privind fezabilitatea introducerii instituției „Ombudperson pentru egalitatea de gen”;
- cel puțin 2 programe de mentorat și liderism pentru femeile din sector elaborate;
- suport pentru 5000 de persoane refugiate asistate în vederea asigurării coeziunii sociale a persoanelor admise în scop umanitar;
- prezența mediatică crescută cu 15% până în anul 2027, altele.

BUGETAREA PENTRU ANII 2023-2024:

Pentru implementarea celor 12 obiective incluse în Programul 1325, bugetul de stat pentru anul 2023 și anul 2024, urmau să aloce 1571,36 mii lei și respectiv 6431,46 mii lei. Cu toate acestea, Ministerul Finanțelor a lăsat la discreția Ministerului Afacerilor Interne planificarea resurselor pentru realizarea acestui Program în limitele bugetului disponibil.

SECRETARIATUL PNA 1325 (SUB EGIDA MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE):

În anul 2023, cu sprijinul UN Women Moldova a fost creat în cadrul Ministerului Afacerilor Interne Secretariatul responsabil de implementarea Programului național. În cadrul Secretariatului PNA 1325 activează 4 (patru) persoane care sunt responsabile de coordonarea procesului, monitorizarea implementării și raportării către Cancelaria de Stat. Punctele focale responsabile din partea tuturor instituțiilor cheie implementatoare au fost desemnate și sunt plasate pe site-ul oficial al Ministerului Afacerilor Interne [11].

O secțiune pe pagina web a MAI dedicată implementării Programului a fost creată, unde corespunzător pot fi găsite informații cu privire la punctele focale, evenimente și anumite rapoarte de progres.

Primul Raport de progres privind implementarea PNA pentru anul 2023:

În anul 2024, Ministerul Afacerilor Interne a prezentat Cancelariei de Stat și publicat pe site-ul MAI primul Raport de progres cu privire la realizarea Programului național pentru primul an de implementare (2023) [12]. Analiza acestui Raport de progres, scoate în evidență că majoritatea acțiunilor din cadrul Programului 1325 sunt „în proces de realizare”. În lista acțiunilor realizate pe parcursul anului 2023 se regăsesc doar câteva:

- desfășurarea de seminare, conferințe, reuniuni, instruirii în vederea promovării Agendei Femeia, Pacea și Securitatea (printre care și Conferința de nivel înalt Femeile, Pacea și Securitatea – parteneriate comune pentru reziliență [13]);
- includerea dimensiunii de gen și a Agendei „Femeia, pacea și securitatea” în programele de instruire a instituțiilor din sectorul de securitate și apărare ale Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Centrului Național Anticorupție;
- anumite eforturi pentru aplicarea procedurilor de recrutare și promovare din perspectiva nondiscriminării.

PONDEREA FEMEILOR DIN SECTORUL DE APLICARE A LEGII, APĂRARE ȘI SECURITATE:

Din punct de vedere statistic, numărul femeilor în poziții decizionale și execuție în autoritățile de aplicare a legii, securitate și apărare variază la finele anului 2023, preponderent cu o cotă procentuală disproporționată sau numerică pentru pozițiile de execuție. Astfel:

- În Ministerul Apărării, 37% din numărul total de femei au fost în funcții manageriale raportat la 63% în funcție de execuție.
- În Serviciul Vamal, din 1761 funcții manageriale, 61 femei în poziții decizionale sunt ocupate de către femei și circa 246 de femei ocupă funcții de execuție.
- Autoritatea Națională a Penitenciarelor atribuie 20,25% (128) femei în funcție de conducere și 28,59% în funcție de execuție.
- În Aparatul Central al Ministerului Afacerilor Interne 13 femei ocupă funcții manageriale și 52 femei funcții de execuție în 2023.
- În cadrul Inspectoratului General pentru Situații de Urgență (din cadrul MAI), numărul femeilor în poziții de conducere este de 65 raportat la 180 de femei în poziții de execuție.
- În cadrul Inspectoratului General al Poliției (din cadrul MAI), 112 femei ocupă poziții de conducere, iar 1681 femei poziții de execuție.

- În cadrul Centrului Național Anticorupție, numărul total de efectiv de 300 persoane, dintre care 89 femei, 18 femei ocupă funcții manageriale și 71 ocupă funcții de execuție.
- În cadrul Serviciului de Protecție și Pază de Stat, numărul femeilor constituie un raport de 2% - la nivel de conducere și 6% - la nivel de execuție.
- În cadrul Serviciului de Informații și Securitate, rata femeilor angajate reprezintă deja 35% [14].

Personalul feminin al Serviciului de Informații și Securitate este protejat de legislația națională privind secretul de stat potrivit art. 12 alin. (2) din Legea nr. 136/2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova [15].

Nu există modificări esențiale cu privire la creșterea graduală a cotei femeilor în autoritățile de aplicare a legii, securitate și apărare. În conformitate cu datele de la sfârșitul lunii iunie 2024, avem următoarea situație:

- În cadrul Ministerului Apărării, datele oscilează de la 37% la 37,1% pentru pozițiile manageriale ocupate de femei, iar de la 63% la 62,9% pentru pozițiile de execuție deținute de femei.
- Aceeași situație persistă în cadrul Serviciului Vamal, care la finele celor 6 luni 2024 au înregistrat evoluții neînsemnate de 60 femei în funcție de conducere și 422 femei în poziție de execuție.
- În cadrul Autorității Naționale a Penitenciarelor, datele oficiale furnizate reflectă un tablou situațional ușor în creștere, în particular 20,88% femei în poziții de conducere și 27,77% în poziții de execuție.
- O situație similară este în cadrul Aparatului Central al Ministerului Afacerilor Interne, unde numărul femeilor în poziții de execuție a crescut de la 52 la 55, iar în cadrul Inspectoratului General pentru Situații de Urgență a crescut la 69 femei în poziție de conducere versus 186 versus 186 femei în poziție de execuție. Raportul dintre funcțiile de conducere și execuție în cadrul IGP nu prezintă tendințe de creștere, or numărul acestora variază la 113 funcții de conducere ocupate de femei și 1654 de poziții de execuție ocupate de femei.
- La fel, situația CNA prezintă tendințe în scădere, din numărul total de 313 unități de personal dintre care 97 femei, acestea ocupă 16 în funcții manageriale comparativ cu 81 în funcții de execuție.
- Situația rămâne neschimbată în Serviciul de Protecție și Pază de Stat, cu o tendință nesemnificativă de creștere la 7% pentru femeile în poziție de conducere comparativ cu 2% la nivel de execuție.
- Ponderea femeilor cu statut special în cadrul Ministerului Apărării la finele anului 2023 constituiau 22,6% din numărul total al militarilor prin contract, dintre care 13,7% ofițeri și 8,9% sergenți soldați, iar la finele a 6 luni ale 2024, ponderea femeilor constituia 21,2% din numărul total al militarilor prin contract, dintre care 13,1 % ofițeri și 8,1% sergenți soldați, menținând o situație stabilă la nivel de reprezentare procentuală.
- Serviciul Vamal are 490 de femei cu statut special în poziție de ofițeri și subofițeri spre sfârșitul anului 2023, și 482 la finele lunii iunie 2024.
- În cadrul ANP circa 698 de femei cu statut special în poziție de ofițeri și subofițeri în anul 2023 și 646 de femei cu statut special în poziție de ofițeri și subofițeri în anul 2024 descrie portretul situațional.

- Ponderea femeilor cu statut special în cadrul IGSU din cadrul MAI este de 175 femei ofițeri și 41 femei subofițeri comparativ cu numărul femeilor în poziții civile, care constituie 29 la finele anului 2023. Dinamica pentru anul 2024 (6 luni) este omogenă, fiind înregistrate 179 femei ofițeri și 47 femei subofițeri.
- Analiza situației personalului din cadrul IGP, reflectă faptul că în 2023 din numărul total de 7981 dintre care bărbați - 6114 și femei - 1867 sunt funcționari cu statut special. În anul 2024 din numărul total de personal de 7556, funcționari cu statut special sunt ocupate de 5727 bărbați și 1829 femei.
- În cadrul CNA, ponderea pentru anul 2023 constituie 82 femei în poziție de ofițeri și subofițeri, iar în anul 2024 - 90 femei în poziție de ofițeri și subofițeri.
- Circa 6% din femei din cadrul Serviciului Protecție și Pază de Stat sunt funcționari cu statut special.

PONDEREA FEMEILOR ÎN ACTIVITATEA DE URMĂRIRE PENALĂ:

Un rol distinct al sectorului de aplicare al legii îl joacă urmărirea penală în cadrul Ministerului Afacerilor Interne. În anul 2023 - din numărul total de 511 ofițeri de urmărire penală, femei - 199, bărbați - 312, iar în anul 2024, din numărul total de 544 de ofițeri de urmărire penală, femei - 239 și bărbați - 305. În premieră, Direcția urmărire penală este condusă de o femeie, care se consideră o practică pozitivă.

În același context, în cadrul Centrului Național Anticorupție, în anul 2023 - 16 femei comparativ cu 45 bărbați exercită funcții de ofițeri de urmărire penală. Iar în anul 2024 - numărul variază între 14 femei și 41 bărbați ofițeri de urmărire penală. Deci, numărul de femei de ofițeri de urmărire penală atât la nivelul MAI, cât și CNA este subreprezentat numeric.

FORMAREA PROFESIONALĂ:

Câteva din autoritățile publice centrale din domeniul de securitate și apărare contribuie la formarea profesională a fetelor și băieților în cadrul instituțiilor academice cu profil, polițienesc, militar sau de natură similară:

- În anul de studii academic 2022 - 2023, au absolvit 15 fete și 47 băieți, iar în anul 2024 au fost încadrați în sistemul de securitate, afaceri interne sau apărare din rândul absolvenților - 17 fete și 51 băieți sub egida Ministerului Apărării.
- Pentru autoritățile penitenciare, în anul 2023, au fost instruiți și au absolvit 3 fete și 4 băieți, iar în anul 2024, au fost instruiți și au absolvit 4 fete și 4 băieți.
- Din numărul total de fete și băieți care au absolvit și care au fost încadrați în sistemul afacerilor interne, sistemul de securitate și apărare după absolvirea instituțiilor academice cu profil polițienesc, militar, securitate din anii de promoție 2023 și 2024, în sistemul penitenciar s-au regăsit 3 fete și băieți în anul 2023 și 4 fete și 4 băieți în anul 2024, iar în Aparatul Central al Ministerului Afacerilor Interne, doar 3 băieți absolvenți.
- În anul 2023, din numărul total de 55 - 15 fete și 40 băieți, și respectiv pentru anul 2024 din numărul total de 63 - 18 fete și 45 băieți absolvenți/te au fost încadrați în sistemul polițienesc al IGP.

Cele mai multe tematici pe marginea cărora au fost instruiți/te femeile și bărbații în vederea implementării Programului 1325, în anul 2023 și 2024 sunt:

- hărțuirea sexuală la locul de muncă;
- stereotipuri și prejudecăți;
- integrarea perspectivei de gen în misiuni de menținere a păcii;

- leadership;
- perspectiva de gen în sectorul de securitate;
- consolidarea comunicării strategice;
- egalitatea de gen;
- abilități soft pentru consolidarea păcii, menținerea păcii, construirea păcii și impunerea păcii;
- negocierea și încheierea păcii (gândire critică, lucru în echipă, abilități de comunicare);
- fundamentele comunicării eficiente și conceptele de bază ale inteligenței emoționale în contextul penitenciar etc.

Rolul mentoratului este important pentru accelerarea accederii în poziții de conducere de către femei. Astfel:

- Au fost organizate 15 cursuri de leadership de către Ambasada Marii Britanii din Chișinău în contextul implementării Proiectului Inițiativa Femeilor și Minorităților Etnice pentru Ministerul Apărării.
- Cursul de perfecționare în domeniul managementul frontierelor (nivelul de bază) pentru femeile lider, a fost urmat de două angajate a Serviciului Vamal în perioada 02-27 septembrie 2024, desfășurat la Dușanbe, Tadjikistan.
- Alte 6 femei din cadrul Inspectoratului General al Poliției beneficiază de coach individual cu sprijinul Suediei.
- Administrația Națională a Penitenciarelor (ANP) a beneficiat de 22 cursuri de mentorat pentru femei în anul 2023 și alte 26 cursuri de mentorat în anul 2024, fiind instruite aprox. 127 femei.

Ținând cont de specificul instituțional, 5 femei și 17 bărbați profesează în calitate de cadre didactice femei și bărbați din instituțiile de apărare, iar 3 femei și 6 bărbați în instituțiile cu profil didactic pentru pregătirea studenților în domeniul penitenciar.

Toate instituțiile și autoritățile din sectorul de securitate și apărare au desemnat puncte focale gender, printre care: Ministerul Apărării, Serviciul de Informații și Securitate, Serviciul Vamal, Autoritatea Națională a Penitenciarelor etc.

Analiza datelor colectate prin intermediul chestionarelor privind implementarea Agendei FPS evidențiază câteva tendințe importante în cadrul instituțiilor de aplicare a legii și securitate.

- **Reprezentarea femeilor în funcții de conducere rămâne semnificativ scăzută în toate instituțiile.** De exemplu, la Centrul Național Anticorupție (CNA), doar 18 din cele 89 de femei ocupă funcții manageriale, iar la Inspectoratul General de Poliție (IGP), doar 15 femei dețin poziții de conducere într-un număr total de personal. În cazul Serviciului de Protecție și Pază de Stat (SPPS), doar 2% dintre angajați sunt femei în funcții de conducere.
- În schimb, **femeile sunt mai prezente în funcțiile de execuție.** La Inspectoratul general al Situațiilor de Urgență (IGSU), 180 de femei ocupă funcții de execuție comparativ cu 65 în funcții manageriale, iar la CNA, 71 de femei sunt în funcții de execuție față de doar 18 în roluri manageriale. Reprezentarea generală a femeilor din totalul personalului variază semnificativ între instituții.

Pe parcursul implementării Programului 1325, autoritățile naționale au implementat cu precădere mai multe activități orientate către: studii, cercetări, instruirii, sondaje, evaluări, mentorat, întruniri, ședințe de lucru, conferințe, instruirii, cursuri de formare profesională, implementarea proiectelor, zile de sensibilizare și activism civic, altele cu participarea instituțiilor vizate de implementarea Programului 1325.

BUNE PRACTICI

Un exemplu elocvent și de bune practici este experiența IGSU, care pe durata perioadei de referință a organizat 296 lecții teoretico-practice și 12 ședințe de training și team-building, în cadrul cărora au fost instruiți 1644 angajați, iar printre subiecte ce țin de Agenda FPS se regăsește îmbinarea vieții private cu cea profesională. Din numărul total de instruirii tematice pe subiectul Agenda FPS, au fost desfășurate 15 activități punctuale, precum „Femeile, Pacea și Securitatea”; Curs de formare de formatori în domeniul de securitate și apărare; Integrarea dimensiunii de gen în activitatea MAI; Dezvoltarea culturii organizaționale sensibile la gen – un angajament în contextul agendei Femeia, Pacea și Securitatea.

Evoluții se atestă și în abilitarea femeilor de a conduce și a gestiona inspectoratele poliției teritoriale. Astfel, dacă în anul 2023 din numărul total de 41 de inspectorate de poliție nu existau femei, iar acestea erau conduse în exclusivitate de bărbați, atunci în anul 2024, din numărul total de 41 de inspectorate de poliție teritoriale, 3 femei au fost numite în calitate de șef de inspectorate și celelalte sunt conduse de 38 de bărbați. Notăm, că decizia conducerii Inspectoratului General al Poliției în vederea schimbării viziunii sensibile la gen este o practică pozitivă și de încurajare, oferind o abordare incluzivă.

Participarea femeilor în misiuni de ordine publică, în particular misiuni de patrulare este una esențială pentru crearea unui dialog bazat pe încredere între poliție și cetățeni. Atestăm, că în anul 2023 din numărul de 2005 doar 188 femei spre deosebire de 1817 bărbați exercită aceste misiuni. Situația în 2024, este în descreștere și prezintă un coraport de 144 femei și 1586 bărbați din numărul total de 1730 de persoane.

Printre cele mai bune practici aplicabile pentru încurajarea femeilor în sectorul de aplicare al legii, securitate și apărare oferite sunt:

- modificarea, în anul 2024, a Regulamentului Ministerului Apărării privind modul de selectare și detașare la studii și alte forme de perfecționare profesională prin introducerea unei norme care prevede că „În scopul reprezentării echilibrate a femeilor și bărbaților în procesul de instruire, în cazul în care mai mulți candidați, care au aplicat pentru aceeași formă de instruire, corespund în condiții egale tuturor criteriilor stabilite, candidații de sex feminin vor avea prioritate”;
- femeile, ofițeri ai SIS, sunt delegate pentru participarea la multiple activități, evenimente în sectorul național de securitate și apărare;
- abordarea constructivă;
- implicarea femeilor în activități de instruire, informare, proiecte, activități sportive.

INFORMARE ȘI COMUNICARE

În opinia angajaților instituțiilor responsabile de implementarea Programului 1325, cele mai utilizate forme de informare și sensibilizare privind implementarea acestuia au fost instruirile și emisiunile TV, vizite de studiu, în mod individual sau prin intermediul organizațiilor neguvernamentale.

Lipsa comunicării eficiente între structurile de forță și finanțarea insuficientă este considerată în rândul autorităților de aplicare a legii ca un impediment în contextul aplicării Agendei FPS.

Autoritățile și instituțiile din sectorul de securitate și apărare

În lista preferințelor cu privire la cele mai eficiente forme de învățare sau cunoaștere a modului de implementare a Programului 1325, în anul 2023 și 2024, sunt considerate cele facilitate prin intermediul Secretariatului PNA 1325, organizațiilor neguvernamentale și cele organizate de organizațiile internaționale.

consideră că, implicarea bărbaților în activitățile de instruire pe marginea Programului 1325 este una frecventă și suficientă. Realitățile cotidiene denotă o latură distinctă privind lipsa unui număr suficient de bărbați implicați în activitățile Programului 1325.

În perioada 2023-2024, mai multe autorități și instituții au participat în acțiuni de sensibilizare și vizibilitate pe marginea Programului 1325. Cu toate acestea campanii de sensibilizare proprii organizate în vederea implementării Programului nu au fost identificate.

Unul dintre obiectivele esențiale a implementării Programului 1325 este prevenirea și eliminarea discriminării, promovării și asigurării egalității de gen. La nivel intern, autoritățile respondente confirmă zero cazuri de abuz, discriminare, hărțuire sexuală, morală, economică sau de altă natură raportate de către femei și bărbați în anul 2023 și 2024 de către Ministerul Apărării, Serviciul de Informații și Securitate, Serviciul Vamal, ANP. În anul 2023, în cadrul Ministerului Apărării, a fost desfășurată o anchetă de serviciu unde a fost denunțat și un caz de hărțuire sexuală. Pe cazul dat a fost desfășurată o cercetare administrativă, materialele cercetării au fost remise în adresa procuraturii pentru a fi examinate în conformitate cu prevederile art. 274 Cod de procedura penală a Republicii Moldova.

Pentru îmbinarea vieții private cu cea profesională pentru angajații și angajatele din sectorul de aplicare a legii, securității și apărării, sunt disponibile mai multe opțiuni:

- program de lucru flexibil;
- acordarea timpului de odihnă suplimentar în cazul când militarul activează în zilele de odihnă/sărbătoare;
- participarea funcționarilor vamali la activități sportive instituționale, interinstituționale și naționale;
- organizarea activităților socio-culturale pentru copiii funcționarilor;
- acordarea concediului de paternitate;
- acordarea orelor pentru alăptare mamelor cu copiii sugari;
- amenajarea camerei pentru copiii angajaților ANP.

PERCEPȚII ȘI STEREOTIPURI

În percepțiile titularilor de drepturi din sectorul de securitate și apărare cu privire la rolurile pe care le au femeile și bărbații, evoluții noi sunt accentuate prin stereotipuri în care rolul femeii este diminuat. Aceste stereotipuri de cele mai dese ori sunt asociate cu idei preconcepute „că femeile sunt mai slabe decât bărbații”, „femeile nu pot face față la toate funcțiile sau activitățile”, „activitatea în domeniul de apărare prevede și efort fizic, iar rolul femeii este în alte sectoare decât cel al aplicării legii” etc. Situația discriminării femeilor sau

abuzului, indiferent de criteriu, nu este cunoscută suficient de bine pentru a avea dovezi clare și probate. De cele mai dese ori, instituțiile neagă existența acestui fenomen la nivel intern, prin lipsa de evidențe și date statistice raportate.

Cele mai multe instituții afirmă că inițiativele femeilor sunt susținute și încurajate la nivel instituțional. Deși opinia instituțiilor este că femeile și bărbații au acces echitabil la oportunități la locul de muncă, **la nivel de transformări majore în sector, acest lucru nu este resimțit suficient de bine.**

COOPERAREA CU SOCIETATEA CIVILĂ

Pentru stabilirea unei comunicări și interacțiuni de lungă durată, mai multe instituții au încheiat sau semnat acorduri de colaborare, fie au format parteneriate de lucru cu organizații neguvernamentale sau parteneri externi, printre care: Gender-Centru, Asociația pentru Drepturile Omului, Organizația Mondială a Vămilelor, PISA, Institutul pentru Democrație și Dezvoltare (I4DD), Centrul de reabilitare a victimelor torturii „Memoria” , A.O. „Concordia”, Centrul de Drept al Femeilor, Platforma Națională a Femeilor din Moldova și Centrul Nordic pentru integrarea dimensiunii de gen în cadrul operațiilor militare din Suedia (*Nordic Centre for Gender in Military Operations*); Ambasada Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord; Centrul de la Geneva pentru Guvernarea Sectorului de Securitate (DCAF); UN Women, OSCE.

Se atestă că instituțiile cooperează cu asociațiile femeilor din Poliție, Armata Națională, Procuratură sau altele create în acest sens, preponderent pentru instruire, campanii de sensibilizare, elaborare de inițiative de scurtă durată, schimb de opinii și experiențe, vizite de studiu, activități de conștientizare și advocacy. Totodată, rolul dublu al femeilor din asociațiile profesionale de femei din sectorul de apărare și statutul de funcționari cu statut special sau militar, uneori reduc din perspectiva acestora de a fi mai vocale. Există cazuri singulare de prezentare sau consultare a opiniei oficiale a asociațiilor femeilor din autoritățile de aplicare a legii pe proiecte de acte normative, pe inițiative de reformă instituțională, de promovare a unor proiecte de acte normative/legi etc.

- Programul 1325 este sprijinit de Secretariatul PNA 1325 finanțat de către UN Women.
- Punctele focale ale PNA-lui sunt identificate și implicate în procesul de cooperare și implementare.
- Autoritățile și instituțiile-cheie implementatoare beneficiază de instruire, seminare, cursuri de liderism feminin, vizite de studiu și activități de informare și vizibilitate.
- Autoritățile și instituțiile-cheie implementatoare beneficiază de asistența externă oferită prin intermediul diferitor inițiative și proiecte, sprijinite financiar de parteneri și donatori. Or, majoritatea activităților Programului 1325 sunt acoperite financiar de către parteneri de dezvoltare și donatori.
- În anii 2023 și 2024, reprezentarea femeilor în procesele decizionale și în poziții de nivel înalt nu înregistrează progrese semnificative. Excepțiile notabile includ două mandate de Ministru al Afacerilor Interne și șase femei în poziții decizionale la nivelul Inspectoratului General al Poliției, dintre care patru ocupă funcții de șef sau șef-adjunct de inspectorat de poliție. Totuși, numărul femeilor aflate în poziții de execuție rămâne considerabil mai mare decât al celor din poziții decizionale.
- Ministerul Finanțelor nu a alocat resurse financiare din bugetul de stat pentru implementarea Programului național 1325.
- Gradul de realizare a activităților din Programul 1325 este lent, neuniform și selectiv (majoritatea acțiunilor sunt în proces de realizare).
- Secretariatul PNA 1325 și instituțiile de implementare a Programului 1325 nu conlucrează cu APL-urile implicate în calitate de actori-cheie în realizarea Programului 1325 pentru asigurarea unei performanțe egale.
- Mecanismul de raportare și investigare a cazurilor de hărțuire (pe diverse criterii) nu este funcțional (operațional) la nivel de instituție.
- Nivelul de raportare a implementării Programului 1325 este unul declarativ și mai puțin analitic și orientat spre indicatori de impact.
- Secretariatul PNA 1325 nu este operațional din perspectiva setării mecanismului de coordonare internă și externă.
- Nu există o strategie clară de comunicare a Programului 1325 și pagina web dedicată Programului 1325 nu este suficient de dezvoltată.
- APL-urile nu participă în procesul de raportare a activităților ce țin de realizarea Programului 1325.

I.URGENTE

- 1.Oferirea de către Ministerul Finanțelor a resurselor financiare din bugetul de stat în corespundere cu Hotărârea de Guvern nr. 152/2023 pentru acoperirea implementării activităților din PNA.
- 2.Stabilirea de către Secretariatul PNA 1325 a unui mecanism de coordonare clar, eficient și transparent cu Programul 1325, pentru implicarea acestora în procesul de implementare și raportare a activităților Programului.
- 3.Organizarea de către Ministerul Afacerilor Interne a unei reuniuni tehnice și tematice privind accelerarea gradului de realizare a acțiunilor Programului 1325, acoperind restanțele anului 2023-2024.
- 4.Elaborarea de către Ministerul Afacerilor Interne a unei metodologii de colectare a datelor și informațiilor pe marginea Programului 1325, pentru elaborarea ipotezelor, tendințelor, riscurilor și măsurilor de remediere.

II.TERMEN MEDIU (6 LUNI - 1 AN)

- 1.Oferirea de sprijin de către Serviciul Vamal, Serviciul Protecție și Pază de Stat și Administrația Națională a Penitenciarelor pentru crearea asociațiilor profesionale în domeniul lor.
- 2.Asigurarea unui program de mentorat pentru membrii/membrele Secretariatului PNA 1325.
- 3.Implementarea Planului de comunicare strategică a Programului 1325 pentru anii 2023-2027.
- 4.Accelerarea revizuirii și operaționalizării mecanismului de raportare și investigare a cazurilor de hărțuire (inclusiv servicii pentru persoanele victime), sub aspect juridic, tehnic și operațional.
- 5.Revizuirea mecanismului de coordonare a implementării Programului 1325, cu implicarea APL-urilor.

III.DURATĂ ÎNDELUNGATĂ (PÂNĂ ÎN 2027)

- 1.Dezvoltarea conceptului privind fezabilitatea introducerii instituției „Ombudperson pentru egalitatea de gen”.
- 2.Instituirea a 5 posturi de ofițeri de legătură/atașați de securitate/atașați militari trimiși la post în străinătate identificate și create, și 20 de femei instruite din autoritățile de aplicare ale legii.
- 3.Pregătirea a 50 de formatoare pentru sistemul de securitate și apărare în misiuni și operațiuni de menținere a păcii sub egida ONU, UE sau alte organizații internaționale.
- 4.Organizarea a 100 de ședințe de consiliere psihologică pentru femei și bărbați (militari, polițiști și funcționari publici cu statut special) și familiile acestora din sectorul de securitate și apărare, care activează în condiții de risc/ gardă desfășurate.
- 5.Crearea unui sistem digitalizat, operațional și funcțional la nivel instituțional pentru raportarea cazurilor de discriminare, hărțuire sexuală și morală, precum și a cazurilor de violență în bază de gen în sectorul de securitate.
- 6.Desfășurarea a 5 instruiți în domeniul investigării cazurilor de discriminare, hărțuire sexuală și morală pentru 10 formatori.
- 7.Creșterea cu 5% a ponderii femeilor implicate în procesul decizional în sectorul de securitate și apărare.

II. TENDINȚE DE REALIZARE A PROGRAMULUI 1325 DE CĂTRE AUTORITĂȚILE PUBLICE LOCALE

La nivel local, APL -urile joacă un rol important în transpunerea obiectivelor naționale în măsuri adaptate nevoilor și contextului comunităților. Totuși, procesul de implementare întâmpină numeroase provocări, precum: lipsa resurselor, insuficiența capacităților instituționale și stereotipurile sociale. Acest Raport explorează barierele existente la nivel local, evidențiază tendințele și lecțiile învățate și vine cu recomandări necesare pentru a îmbunătăți procesul de implementare a Agendei FPS. Printr-o abordare coordonată și colaborativă, Programului 1325 poate deveni un catalizator pentru schimbări sistemice care să asigure incluziunea și participarea femeilor în toate sectoarele societății.

Procesul de localizare în cadrul Programului 1325 constituie temelia esențială pentru transformări calitative în cadrul sectorului de securitate și apărare. Or, **elaborarea bugetelor sensibile la gen și elaborarea planurilor de localizare și includerea acestora în strategiile proprii constituie un deziderat la nivel național.**

Cu scopul de a înțelege mai bine rolul APL-urilor, vă prezentăm un sumar al priorităților și obiectivelor privind APL-urile incluse în PNA:

CATEGORIE	DESCRIERE ACTIVITATE ÎN PNA
Prioritățile principale la nivel de APL-uri	Autoritățile publice locale sunt încurajate să contribuie la atingerea obiectivelor PNA-lui, prin includerea principiilor de egalitate de gen în toate politicile și activitățile relevante. Programul accentuează importanța reprezentării femeilor în procesele decizionale și combaterea stereotipurilor de gen.
	O prioritate cheie este consolidarea leadershipului feminin la nivel local, asigurându-se că femeile sunt reprezentate în funcții de conducere în administrația publică și în structurile decizionale de securitate și pace.
	Reducerea violenței, hărțuirii și discriminării bazate pe gen constituie un obiectiv pentru APL-uri, prin dezvoltarea de mecanisme locale de raportare și sprijin.

Obiective specifice pentru APL-uri	Organizarea de sesiuni de instruire pentru cel puțin 1000 de persoane din cadrul administrațiilor publice locale, cu scopul de a crește nivelul de cunoștințe despre PNA și de a promova o abordare incluzivă. Dezvoltarea unor campanii de informare privind egalitatea de gen și importanța participării femeilor în sectorul de securitate.
	Crearea unor puncte focale de gen în cadrul administrațiilor locale. Elaborarea de planuri locale de acțiune sensibile la gen, integrate în strategiile de dezvoltare.
	Organizarea de programe de mentorat pentru femeile din administrația publică locală. Creșterea numărului de femei implicate în structuri decizionale locale cu 10% până în 2027.
Activități planificate	Organizarea a minimum 5 sesiuni tematice și 100 de ședințe de consiliere psihologică pentru personalul din sectorul de securitate și apărare la nivel local. Dezvoltarea unor materiale didactice privind dimensiunea de gen și distribuirea acestora în comunități.
	Crearea unui sistem digitalizat de raportare a cazurilor de hărțuire și discriminare. Implementarea de măsuri locale pentru sprijinirea victimelor violenței, inclusiv accesul la consiliere juridică și psihologică.
	Încheierea de parteneriate între APL-uri și ONG-uri pentru implementarea activităților legate de PNA. Participarea activă a APL-urilor în inițiative naționale și regionale pentru egalitatea de gen și securitate.

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) [16] este o platformă creată pentru reprezentarea intereselor autorităților publice locale și sprijinirea acestora în consolidarea capacităților instituționale, creată la 21 martie 2010, la Chișinău. Având în vedere implicarea CALM în crearea de politici locale, acesta are potențialul să devină un catalizator în integrarea Agendei FPS. Din acest considerent, CALM este nominalizat în PNA, fiindu-i atribuit statutul de de partener în implementare a PNA-lui. Prin activitățile sale, CALM urmează să promoveze Agenda FPS ca o prioritate strategică pentru APL-uri și să sprijine mobilizarea resurselor necesare pentru implementarea acestuia.

Vă prezentăm în continuare acțiunile prevăzute de PNA, în care CALM este stipulat în calitate de partener.

Activitățile privind CALM din cadrul Programului 1325

- ◆ Instruirea autorităților administrației publice locale privind modul de abordare și gestionare a problemelor legate de violența sexuală, violența bazată pe gen sau alte fenomene conexe pe timp de conflict sau post-conflict în comun cu organele poliției sau/și organele procuraturii, după caz, alți parteneri.
- ◆ Prevenirea și combaterea stereotipurilor în rândurile refugiaților/ persoane admise în scop umanitar privind violența bazată pe gen, violența sexuală și discriminarea, inclusiv alte aspecte de gen.
- ◆ Formarea reprezentanților administrației publice locale și a altor actori (inclusiv tineri) la nivel local, în calitate de agenți ai schimbării în perioada de gestionare a crizelor umanitare (afectate de conflict sau postconflict).
- ◆ Elaborarea și sprijinirea proiectelor dedicate ce țin de protejarea femeilor, fetelor și femeilor cu copii în timpul conflictelor sau postconflict (strămutări interne) potrivit necesităților reale adaptate la nevoile acestora, la nivel local și central.

PROVOCĂRI IDENTIFICATE ÎN PROCESUL DE MONITORIZARE:

În cadrul Raportului, echipa de cercetare a elaborat un chestionar destinat APL-urilor, pentru a analiza gradul de implicare ale acestora în implementarea programului 1325. Răspunsurile la chestionar indică un nivel scăzut de conștientizare și implicare activă a APL-urilor în implementarea Programului 1325. Majoritatea respondenților nu au desfășurat proiecte legate de Agenda FPS și nu au beneficiat de instruire specifice în acest domeniu. Se constată o nevoie urgentă de diseminare a informațiilor și de consolidare a capacităților locale pentru a integra dimensiunea de gen în politicile și practicile publice locale.

- **Lipsa conștientizării a obiectivelor și a prevederilor Programului 1325** reprezintă o barieră semnificativă în procesul de implementare a acestuia la nivel local. Multe autorități publice locale rămân izolate de inițiativele naționale din cauza absenței unei comunicări eficiente și a sensibilizării dedicate. Consecințele acestei neînțelegeri sunt evidente: acțiunile privind egalitatea de gen sunt rare și fragmentate, iar inițiativele legate de securitatea umană lipsesc aproape complet. Această situație subliniază necesitatea de instruire și informare, astfel încât APL-urile să poată deveni actori proactivi în promovarea Agendei FPS.
- **Finanțarea restrânsă este una dintre cele mai semnificative bariere structurale în implementarea Agendei FPS.** Lipsa sau alocarea insuficientă a bugetelor pentru implementarea măsurilor sensibile la gen împiedică dezvoltarea de proiecte sustenabile. Majoritatea APL-urilor nu au acces la fonduri externe sau naționale specifice, ceea ce conduce la inițiative izolate și de scurtă durată. În lipsa unei strategii financiare clare, aceste comunități rămân blocate în limitele resurselor proprii limitate, ceea ce amplifică inegalitățile existente. Această problemă afectează nu doar implementarea PNA, dar și încrederea comunităților locale în capacitatea administrațiilor locale de a răspunde nevoilor.

- **Reprezentarea femeilor în poziții de conducere la nivel local rămâne inegală, iar stereotipurile de gen împiedică implicarea lor activă în procesele decizionale.** În unele localități, femeile ocupă funcții importante, însă fără sprijin instituțional adecvat, rolul lor în promovarea schimbării rămâne limitat. Normele sociale tradiționale creează o mentalitate pasivă, atât în rândul femeilor, cât și al comunităților, ceea ce perpetuează ideea că securitatea și pacea sunt domenii exclusiv masculine. Evidențiem necesitatea unor măsuri sistematice pentru schimbarea mentalităților și susținerea leadershipului feminin prin programe dedicate de mentorat și educație.
- **Absența structurilor locale bine definite pentru implementarea Programului 1325 accentuează fragmentarea eforturilor de promovare a egalității de gen.** Fără puncte focale dedicate sau planuri de acțiune locale, obiectivele naționale rămân teoretice, fără să se traducă în rezultate concrete pentru comunități. De asemenea, lipsa unui sistem clar de monitorizare și evaluare reduce capacitatea autorităților de a învăța din experiențe și de a ajusta politicile. Acest gol instituțional limitează impactul Programului 1325 și ridică semne de întrebare privind sustenabilitatea sa pe termen lung. Soluționarea acestor deficiențe necesită o colaborare mai strânsă între autoritățile centrale și locale, alături de sprijinul constant al societății civile și al partenerilor internaționali.
- **Participarea femeilor în procesul decizional.** Datele oferite de chestionare arată o reprezentare variabilă a femeilor în poziții de decizie. Această diversitate relevă inegalități semnificative între localități. În multe cazuri, prezența femeilor în funcții de conducere nu este corelată cu implementarea măsurilor de susținere pentru egalitatea de gen sau sensibilizarea la nivel local privind Rezoluția 1325. Foarte puține APL-uri au participat la instruirile legate de PNA, iar temele abordate în aceste sesiuni au fost la subiecte precum: drepturile femeilor sau implicarea acestora în procesul decizional. Lipsa unor sesiuni de instruire tematice și aplicative subliniază o deficiență în transferul de cunoștințe și în dezvoltarea abilităților necesare pentru implementarea Agendei FPS.
- **Probleme identificate la nivel comunitar.** Femeile din comunități se confruntă cu o serie de dificultăți, precum: lipsa locurilor de muncă, violența domestică și bariere culturale care le descurajează implicarea în viața publică. În unele localități, există percepții că femeile sunt pasive sau că nu există interes pentru implicarea lor activă, ceea ce indică necesitatea unor intervenții complexe, atât la nivel de conștientizare, cât și prin crearea de oportunități concrete.
- **Mecanisme de coordonare și sprijin.** Răspunsurile sugerează că mecanismul de coordonare a PNA este perceput ca fiind ineficient și insuficient de incluziv. Lipsa planurilor de acțiuni instituționale și bugete alocate la nivel local acestui domeniu evidențiază deficiențe în integrarea Rezoluției 1325 în strategiile locale. De asemenea, implicarea ONG-urilor în susținerea implementării Agendei FPS este limitată, ceea ce subliniază o oportunitate mai puțin exploarată de colaborare între autorități locale și societatea civilă.
- **Resurse și infrastructură.** Foarte puține APL-uri dispun de resurse financiare sau de mecanisme pentru sprijinirea drepturilor femeilor. În acest context, femeile rămân vulnerabile la discriminare și violență, iar programele existente nu sunt suficient de bine dezvoltate pentru a le proteja și sprijini.

Rezultatele chestionarelor completate de autoritățile publice locale dezvăluie un nivel redus de conștientizare și implicare în implementarea Programului 1325. Multe comunități nu dispun de planuri de acțiune sensibile la gen, iar instruirile pe tema egalității de gen și securității sunt rare sau inexistente. Printre problemele frecvent raportate se numără violența domestică, discriminarea, lipsa locurilor de muncă și stereotipurile de gen care limitează participarea femeilor în procesele decizionale. Deși unele comunități au raportat existența asociațiilor neguvernamentale active în promovarea drepturilor femeilor, activitățile rămân sporadice și nesistematice.

Totuși, există exemple pozitive, cum ar fi implementarea de proiecte locale care includ mecanisme de sprijin pentru victimele violenței de gen sau inițiative educative realizate de organizații precum Grupurile de Acțiune Locală (GAL), ce reprezintă parteneriate instituționale între reprezentanții sectoarelor antreprenorial, public și civic care gestionează procesele de dezvoltare locală [17][18]. Unele localități, cum ar fi municipiul Bălți, demonstrează un angajament mai mare în integrarea egalității de gen în politicile locale.

Cu toate acestea, lipsa resurselor financiare și a unui cadru clar de coordonare împiedică extinderea inițiativelor la nivel național. Aceste rezultate subliniază nevoia urgentă de consolidare a capacităților locale prin formare, alocarea resurselor și implementarea unor rețele eficiente de colaborare între autorități, ONG-uri și parteneri internaționali.

- Lipsa unui buget alocat și dependența de finanțările externe reprezintă obstacole semnificative pentru sustenabilitatea Agendei FPS. Majoritatea APL-urilor nu dispun de planuri locale de acțiuni sensibile la gen sau de resurse financiare pentru implementarea măsurilor specifice.
- Nivelul scăzut de conștientizare în rândul personalului APL-urilor despre obiectivele PNA și lipsa instruirilor tematice contribuie la o implementare fragmentată și ineficientă. Acțiunile de sensibilizare și promovare a egalității de gen rămân sporadice și insuficient coordonate.
- Lipsa unor structuri locale bine definite pentru implementarea PNA, cum ar fi punctele focale de gen și mecanismele de raportare, accentuează fragmentarea eforturilor. De asemenea, colaborarea între APL-uri, ONG-uri și partenerii internaționali este insuficient dezvoltată.
- Deși există exemple de inițiative reușite, cum ar fi proiectele din municipiul Bălți, acestea rămân izolate. Extinderea acestor bune practici la nivel național este împiedicată de lipsa unui cadru clar de coordonare și resurse financiare adecvate.
- Reprezentarea femeilor în poziții de conducere rămâne inegală, iar stereotipurile de gen limitează implicarea acestora în procesele decizionale. Este nevoie de programe dedicate pentru consolidarea leadershipului feminin și încurajarea participării active a femeilor.

URGENTE

1. Elaborarea unui raport de evaluare a necesităților și nevoilor APL-urilor în contextul procesului de localizare.
2. Organizarea de sesiuni de instruire pentru personalul APL-urilor privind implementarea Programului 1325, axate pe egalitatea de gen și rolul femeilor în securitate și pace.
3. Crearea unui mecanism digitalizat de raportare a cazurilor de violență, hărțuire și discriminare, accesibil la nivel local.
4. Dezvoltarea unor campanii de sensibilizare privind importanța participării femeilor în procesele decizionale, inclusiv în securitate și pace.
5. Identificarea și promovarea exemplelor pozitive din comunitățile care au implementat inițiative sensibile la gen.
6. Instruirea APL-urilor în vederea elaborării planurilor de localizare.

II. TERMEN MEDIU (6 LUNI – 1 AN)

Elaborarea și integrarea de planuri de acțiuni locale sensibile la gen în strategiile de dezvoltare ale APL-urilor.

1. Crearea de parteneriate între APL-uri și ONG-uri, pentru implementarea activităților specifice Programului 1325.
2. Implementarea unui sistem de monitorizare și evaluare, pentru a urmări progresul în aplicarea măsurilor de gen la nivel local.
3. Organizarea de programe de mentorat pentru femeile din administrația publică locală, axate pe dezvoltarea leadershipului feminin.
4. Elaborarea planurilor de localizare a Agendei FPS.

III. DURATĂ ÎNDELUNGATĂ (PÂNĂ ÎN 2027)

1. Creșterea numărului de femei implicate în structuri decizionale locale cu 10%, prin programe dedicate de formare și sprijin.
2. Dezvoltarea unei rețele naționale de puncte focale de gen în cadrul administrațiilor locale pentru coordonarea și promovarea Agendei FPS.
3. Alocarea de bugete anuale pentru implementarea PNA la nivel local și accesarea de fonduri externe pentru susținerea inițiativelor.
4. Crearea unui cadru instituțional robust pentru colaborarea interinstituțională și cu partenerii internaționali în vederea implementării măsurilor de gen.
5. Aprobarea planurilor de localizare, integrate în strategii locale de dezvoltare și adoptarea bugetelor sensibile la gen.

III. CONTRIBUȚIA SOCIETĂȚII CIVILE ÎN IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI 1325

Organizațiile non-guvernamentale, asociațiile profesionale colaborează cu structurile implicate în administrarea societății, pentru a găsi soluțiile potrivite și a ameliora continuu calitatea vieții profesionale în cadrul sectorului de securitate și apărare.

Societatea civilă are o activitate solidă în încercarea de a rezolva diverse probleme și de a aborda aspecte importante pentru societate, cum ar fi:

- localizarea Agendei FPS;
- dezvoltarea și consolidarea capacităților și abilităților profesionale și comunicare;
- dezvoltarea interacțiunii dintre autoritățile centrale și locale în contextul securității umane și comunitare;
- eliminarea discriminării, violenței în bază de gen, violenței sexuale, alte forme de discriminare;
- promovarea drepturilor omului dintr-o perspectivă sensibilă la gen;
- gestionarea crizelor de asistență umanitară, altele.

Societatea civilă joacă un rol central în implementarea PNA, contribuind la educație, cercetare, sensibilizare și sprijin direct pentru femei și bărbați în sectorul de securitate și apărare. Colaborarea eficientă cu autoritățile publice centrale și locale și partenerii internaționali favorizează realizarea obiectivelor privind egalitatea de gen și securitatea umană. Contribuția societății civile rezidă în sporirea legitimității, democrației, multiplicarea mijloacelor de expresie a intereselor și nevoilor, sporirea încrederii și întărirea conștientizării.

Societatea civilă se implică activ în acțiunile de implementare ale PNA, prin organizarea de instruiți, activități de mentorat, oferirea de suport psihologic și social, precum și desfășurarea cercetărilor și sensibilizarea publicului, prin mobilizarea nu doar a femeilor, dar și a bărbaților.

Prezentul Program 1325 stipulează ca autoritățile responsabile, inclusiv instituțiile de învățământ și cele academice sau de instruire din subordine vor coopera cu alte autorități ale administrației publice centrale și locale, cu organizațiile neguvernamentale, precum și cu partenerii de dezvoltare.

Ministerul Afacerilor Interne în calitate de coordonator al Programului 1325 consultă în anumite cazuri mediul asociativ și neguvernamental, mediul academic și partenerii de dezvoltare, pentru a identifica cele mai eficiente instrumente și metode de coordonare pentru buna implementare a documentului de politici publice.

Actorii interesați, în conformitate cu Programul 1325, urmează să fie încurajați să identifice obiectivele din cadrul Planului de acțiuni, precum și instituțiile publice cu care vor colabora în procesul de implementare și oferire a asistenței. Aceștia pot crea platforme de cooperare, organiza consultări și ședințe pe platforme virtuale, încheia parteneriate sau implementa proiecte de asistență comună, de asemenea, au posibilitatea de a se asocia, de a accesa proiecte de asistență externă sau de a atrage fonduri destinate implementării Programului 1325.

Implicarea sectorului neguvernamental în procesul de implementare a PNA-ului a permis scoaterea din zona inertă a domeniilor a căror implementare nu fusese inițiată. Un exemplu în acest sens, este lipsa de cooperare și interacțiune în procesul de implementarea a PNA-ului dintre nivelul central și cel local, lipsa comunicării externe a nivelului de implementare a PNA-ului. Consolidarea societății civile prin dezvoltarea și implicarea mai multor ONG-uri cu scopuri clare care să acopere întreaga paletă a activităților sociale, constituie calea pentru revigorarea societății din Republica Moldova.

De la lansarea PNA-ului și până la finele anului 2024, societatea civilă a oferit contribuții punctuale pe următoarele domenii:

analiza de gen și integrarea dimensiunii de gen în sectorul de aplicare a legii, securitate și apărare	abilitarea femeilor
indicatori sensibili la gen	inechitățile de gen și accesul la resurse și servicii
limbaj și comunicare incluzivă	dimensiunea femeilor ca agenți ai schimbării și dezvoltării
provocări comune privind aplicarea PNA-ului	acordarea asistenței umanitare
genul și menținerea păcii	colectarea, evidența și impactul
rolul femeilor în luarea deciziilor	proiectarea sondajelor de monitorizare și evaluare în procesul de implementare a PNA-ului
mentorat și leadership	cultivarea unei mentalități creative și inclusive
analiza de gen și date dezagregate	rolul implicării femeilor în procese de negociere, mediere, consultări și dialog pentru pace, reziliența și bunăstarea
comunicarea internă și externă	leadership în situații de criză

ACTIVITĂȚILE DIN CADRUL PNA-ULUI CU IMPLICAREA SOCIETĂȚII CIVILE

Activități	Descriere
Coordonare și consultare	<ul style="list-style-type: none"> Participarea activă în colaborarea cu autoritățile publice centrale și locale pentru identificarea metodelor eficiente de implementare a politicilor. Crearea platformelor de cooperare, consultări și parteneriate pentru atingerea obiectivelor PNA-ului Consultarea priorităților, nevoilor și așteptărilor în procesul de desfășurare a unor activități punctuale.
Formare și educație	<ul style="list-style-type: none"> Organizarea de seminare, instruiți și activități de mentorat pentru consolidarea capacităților femeilor și bărbaților în sectorul de securitate și apărare. Dezvoltarea programelor de conciliere a vieții profesionale și familiale, mentorat și alte inițiative pentru îmbunătățirea leadership-ului și abilităților manageriale ale femeilor.
Cercetare și analiză	<ul style="list-style-type: none"> Realizarea studiilor și analizelor privind: <ul style="list-style-type: none"> Necesitățile femeilor din sectorul de securitate; Impactul pandemiei asupra femeilor din sectorul de apărare; Barierile pentru participarea egală a femeilor în funcții de conducere și misiuni; Compatibilitatea legislației naționale cu standardele internaționale privind egalitatea de gen.
Sensibilizare și campanii de informare	<ul style="list-style-type: none"> Promovarea vizibilității femeilor din sectorul de securitate prin campanii publice și activități de advocacy. Organizarea conferințelor și reuniunilor tematice pentru sublinierea importanței Agendei „Femeia, pacea și securitatea.”

SPRIJIN OFERIT PENTRU OBIECTIVELE PNA-ULUI BAZATE PE EXEMPLE DIN PROIECTELE IMPLEMENTATE

OBIECTIVUL 1: CREȘTEREA PARTICIPĂRII FEMEILOR:

- Facilitarea implicării femeilor din zonele de securitate: Proiecte precum „Femei-lidere de astăzi, pacea de mâine” au contribuit la instruirea a peste 60 de femei în leadership și antreprenoriat, oferind granturi pentru inițierea afacerilor și facilitând implicarea lor în procese decizionale la nivel local și regional.
- Programe de instruire pentru echipe mixte: Activitățile din proiectul „Enhance Women’s Cohesion in Peace Processes and Sustainable Response in Humanitarian Aid” au inclus ateliere pentru dezvoltarea capacităților femeilor în negocieri și mediere pentru consolidarea păcii, implicând atât echipe mixte, cât și comunități locale.

OBIECTIVUL 2: PREVENIREA INECHITĂȚILOR ȘI VIOLENȚEI:

- Campanii de raportare a cazurilor de discriminare: Proiectul „MYCS: pentru o societate civilă de tineret mai puternică” a desfășurat campanii de sensibilizare în școli privind prevenirea hărțuirii sexuale și promovarea egalității de gen. Au fost incluse sesiuni de informare și instruire pentru profesori și elevi.
- Sprijinirea coordonatorilor gender: Proiecte precum „Acțiune umanitară feministă și localizată” au susținut formarea comitetelor de criză, instruind coordonatori gender pentru prevenirea violenței bazate pe gen și integrarea dimensiunii de gen în inițiativele umanitare.

OBIECTIVUL 3: PARTICIPAREA FEMEILOR LA CONSOLIDAREA PĂCII:

- Formarea femeilor în domeniul securității: „Academia de Liderism Feminin pentru Pace”, parte a proiectului „Acțiune umanitară feministă și localizată”, a sprijinit femeile în dobândirea competențelor necesare pentru a deveni promotori activi ai securității comunitare.
- Crearea platformelor digitale Platforma avahelp.md, creată în cadrul proiectului „Femei-lidere de astăzi, pacea de mâine”, a oferit resurse utile pentru femeile din Moldova și refugiatele din Ucraina, încurajând participarea lor activă în societate.

OBIECTIVUL 4: REABILITAREA PERSOANELOR AFECTATE:

- Servicii de reabilitare psihologică: Proiectul „Susținerea eforturilor multi-sectoriale de prevenire a violenței împotriva femeilor” a oferit servicii integrate de reabilitare psihologică și suport social pentru peste 300 de femei din grupuri vulnerabile, inclusiv refugiate.
- Sistem de referință cu societatea civilă: Proiectele implementate de ONG-uri, precum Centrul de Drept al Femeilor, au creat rețele locale pentru documentarea și sprijinirea victimelor violenței bazate pe gen, inclusiv pentru femei refugiate.

OBIECTIVUL 5: SPRIJIN UMANITAR PENTRU FEMEILE ȘI FETELE AFECTATE DE CONFLICT:

- Protecția femeilor în situații de conflict: Proiectul „Protecția refugiaților și comunităților gazdă împotriva violenței în bază de gen” a creat cluburi și sesiuni de informare pentru femei refugiate, asigurând accesul acestora la servicii juridice și psihologice.
- Formarea reprezentanților locali: Activitățile din cadrul proiectului „Enhance Women’s Cohesion in Peace Processes” au implicat lideri locali și tineri în inițiative pentru integrarea refugiaților și consolidarea coeziunii sociale.

OBIECTIVUL 6: COMUNICAREA ȘI RAPORTAREA:

- Platforme de experți/experte FPS: În cadrul proiectelor „Academia de securitate, ediția securitatea umană & Femeile, Pacea și Securitatea” și „Promovarea Agendei Femeile, Pacea și Securitatea prin comunicare strategică și monitorizare”, au fost organizate activități de advocacy, promovare, educare privind Agenda FPS, elaborate Concepția și Planul de comunicare strategică privind promovarea politicilor Agendei FPS.
- Consultări cu partenerii internaționali: Proiecte precum „Rețeaua think tank-urilor de gen” au facilitat colaborarea dintre organizațiile din Republica Moldova și Ucraina, în vederea alinierii strategiilor de advocacy și comunicare la standardele internaționale.

DOMENIILE PRINCIPALE DE PROIECTE IMPLEMENTATE DE SOCIETATEA CIVILĂ ÎN CADRUL AGENDEI „FEMEILE, PACEA ȘI SECURITATEA” INCLUD:

Participarea femeilor în procesele de pace și securitate

- Proiecte care promovează implicarea activă a femeilor în negocieri de pace, mediere și inițiative de securitate.
- Instruiri pentru femei în leadership, mentorat și participare în misiuni de menținere a păcii.
- Crearea platformelor digitale, cum ar fi avahelp.md, pentru sprijinirea femeilor în participarea la procesele decizionale.

Prevenirea violenței și discriminării

- Campanii de sensibilizare și prevenire a violenței bazate pe gen, precum proiectele pentru combaterea hărțuirii sexuale în școli (MYCS).
- Programe de informare și formare privind drepturile femeilor și combaterea stereotipurilor de gen.
- Crearea de mecanisme de raportare a cazurilor de discriminare și sprijinirea victimelor prin servicii juridice și psihologice.

Reabilitarea și sprijinirea femeilor afectate de conflicte

- Programe de suport psihologic și social pentru femei afectate de conflicte, inclusiv refugiate.
- Integrarea economică a femeilor prin cursuri de antreprenariat, vouchere financiare și ghidare în carieră (ex.: proiectul „Femei-lidere de astăzi, pacea de mâine”).

Combaterea dezinformării și promovarea coeziunii sociale

- Proiecte axate pe educarea publicului despre riscurile dezinformării și consolidarea coeziunii sociale între comunități și refugiați (Enhance Women's Cohesion in Peace Processes).
- Activități de combatere a narațiunilor false despre rolul femeilor în pace și securitate.

Sprijin umanitar pentru refugiate și comunități vulnerabile

- Inițiative de asistență umanitară pentru femei și copii refugiați, inclusiv crearea de spații sigure și furnizarea de servicii medicale, sociale și educaționale.
- Organizarea de campanii de conștientizare pentru refugiate despre drepturile lor și accesul la servicii esențiale.

Creșterea capacităților instituționale

- Formarea personalului din instituțiile de securitate și apărare în integrarea dimensiunii de gen în politici și proceduri.
- Reevaluarea și adaptarea politicilor instituționale pentru a elimina discriminarea și stereotipurile de gen.

Dezvoltarea leadership-ului feminin

- Programe precum „Academia de Liderism Feminin pentru Pace” sau ateliere de formare pentru tinerele femei, cu scopul de a promova liderismul și implicarea activă în comunitate.

Promovarea egalității de gen în educație și societate

- Proiecte care abordează stereotipurile de gen în școli și promovează un mediu educațional inclusiv.
- Inițiative precum „Equality Camp”, care oferă instruire pentru femei în leadership și bune practici pentru incluziune socială.

Cercetare și advocacy

- Elaborarea de rapoarte privind implementarea Rezoluției 1325 și a Agendei FPS.
- Activități de advocacy pentru promovarea egalității de gen și integrarea perspectivelor de gen în politicile publice.

LISTA ORGANIZAȚIILOR CARE IMPLEMENTEAZĂ PROIECTE ÎN CADRUL AGENDEI „FEMEILE, PACEA ȘI SECURITATEA” ȘI PROVOCĂRILE ÎNTÂMPINATE

Mai multe organizații ale societății civile joacă un rol important în implementarea Agendei FPS în Republica Moldova, contribuind prin diverse inițiative ce vizează promovarea egalității de gen, combaterea violenței, sprijinirea femeilor refugiate și dezvoltarea leadership-ului feminin. Totuși, implementarea acestor proiecte este adesea afectată de provocări semnificative, printre care lipsa unei finanțări sustenabile și interesul limitat al donatorilor față de anumite domenii ale Agendei FPS.

Exemple de organizații care implementează proiecte FPS [19][20]:

Organizația	Activități
PLATFORMA DE INIȚIATIVE DE SECURITATE ȘI APĂRARE	<ul style="list-style-type: none"> • Activități de consolidare a comunicării strategice pentru implementarea Agendei FPS și contracararea dezinformării.
CENTRUL DE DREPT AL FEMEILOR	<ul style="list-style-type: none"> • Proiecte axate pe suport psihologic și juridic pentru victimele violenței bazate pe gen, precum și integrarea femeilor refugiate.
HELP MOLDOVA	<ul style="list-style-type: none"> • Instruirea femeilor în antreprenoriat și leadership, facilitarea integrării socio-economice a femeilor refugiate.
INSTITUTUL PENTRU DEMOCRAȚIE ȘI DEZVOLTARE	<ul style="list-style-type: none"> • Inițiative pentru coeziunea socială și implicarea femeilor în procesele de pace și răspuns umanitar.
AO „INSTITUTUM VIRTUTES CIVILIS”	<ul style="list-style-type: none"> • Promovarea egalității de gen și dezvoltarea de politici pentru susținerea liderismului feminin.
GENDER-CENTRU	<ul style="list-style-type: none"> • Programe pentru prevenirea violenței bazate pe gen și instruirea femeilor pentru a deveni lideri în comunitățile lor.

ASOCIAȚIA OBȘTEASCĂ PENTRU COPII ȘI TINERET „FĂCLIA”	<ul style="list-style-type: none"> • Sprijinirea supraviețuitorilor violenței de gen prin programe de angajare și antreprenoriat.
ASOCIAȚIA INITIATIVE 4 PEACE	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea liderismului în rândul femeilor tinere și promovarea coeziunii sociale.
HELP MOLDOVA	<ul style="list-style-type: none"> • Instruirea femeilor în antreprenoriat și leadership, facilitarea integrării socio-economice a femeilor refugiate.
CENTRUL DE DREPT DIN MOLDOVA	<ul style="list-style-type: none"> • Campanii de conștientizare prin artă pentru combaterea violenței împotriva femeilor.
CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE	<ul style="list-style-type: none"> • Programe de advocacy pentru integrarea dimensiunii de gen în politicile publice.
ASOCIAȚIA FEMEILOR DIN POLIȚIE	<ul style="list-style-type: none"> • Promovează egalitatea de gen și diversitatea în domeniul poliției, contribuie la consolidarea sectorului de securitate în contextul integrării europene, facilitează schimbul de bune practici internaționale și abordează stereotipurile de gen, susținând dezvoltarea carierei femeilor în sistemul afacerilor interne.
ASOCIAȚIA FEMEILOR DIN ARMATA NAȚIONALĂ	<ul style="list-style-type: none"> • Promovează egalitatea de gen și drepturile femeii în sectorul apărării, sprijină implementarea Agendei FPS, și contribuie la consolidarea integrității instituționale, organizând inițiative pentru gestionarea eficientă a situațiilor de urgență și informarea publicului.
ASOCIAȚIA FEMEILOR DIN PROCURATURĂ	<ul style="list-style-type: none"> • Promovează în prim plan leadership-ul feminin în profesiile juridice, sprijină reformele în justiția penală și lupta împotriva corupției. Pun accent pe tinerii din domeniul juridic și susține implicarea femeilor în promovarea securității umane și comunitare.

Societatea civilă și-au extins colaborarea cu diverse instituții publice, precum Inspectoratul General de Poliție (și diviziunile locale); Ministerul Apărării; Ministerul Afacerilor Interne; Serviciul de Informații și Securitate; Centrul Național Anticorupție; Ministerul Muncii și Protecției Sociale; Serviciul Vamal; Asociația Națională a Penitenciarelor; Serviciul de Protecție și Pază de Stat. Activitățile au inclus capacitatea structurilor de ordine și apărare pentru integrarea egalității de gen în politici și proceduri, dar și evaluarea implementării recomandărilor anterioare privind aspectele de gen.

PROVOCĂRI ÎN IMPLEMENTAREA PROIECTELOR FPS:

1. LIPSA UNEI FINANȚĂRI SUSTENABILE

Organizațiile societății civile din Republica Moldova se confruntă cu dificultăți în obținerea unei finanțări stabile și de lungă durată. Majoritatea inițiativelor sunt dependente de granturile externe, ceea ce limitează continuitatea proiectelor și impactul pe termen lung. Această dependență creează vulnerabilități majore, mai ales în contextul reducerii fondurilor disponibile pentru anumite domenii, cum ar fi egalitatea de gen și coeziunea socială, Agenda FPS și securitatea umană.

Exemple:

- Proiectele derulate de Centrul de Drept al Femeilor pentru suport psihologic și juridic necesită resurse semnificative pentru a acoperi nevoile crescânde ale refugiatelor și victimelor violenței bazate pe gen. Fără finanțare stabilă, aceste servicii esențiale pot fi întrerupte.

2. INTERES LIMITAT AL FINANȚATORILOR PENTRU AGENDA FPS

Deși domeniul securității și apărării este unul prioritar pentru multe organizații internaționale, aspectele legate de dimensiunea de gen și Agenda FPS primesc o atenție redusă în comparație cu alte sectoare. Donatorii sunt mai interesați de teme precum prevenirea migrației ilegale, securitatea cibernetică sau gestionarea crizelor umanitare, ceea ce face dificilă atragerea fondurilor pentru proiectele care vizează promovarea egalității de gen în acest domeniu.

Exemple:

- Proiectele de advocacy pentru integrarea femeilor în sectorul de securitate și apărare, desfășurate de Platforma de Inițiative de Securitate și Apărare, întâmpină dificultăți în obținerea sprijinului financiar necesar pentru implementarea pe scară largă.
- Help Moldova au remarcat că finanțarea pentru activități de leadership și antreprenariat feminin este adesea condiționată de rezultate imediate, ceea ce ignoră natura complexă și pe termen lung a schimbărilor necesare.

3. INTERES FLUCTUANT PENTRU TEME REGIONALE

Finanțatorii sunt influențați de contextul geopolitic, iar interesele lor pot fluctua rapid. În timp ce războiul din Ucraina a crescut sprijinul pentru refugiați și inițiative umanitare, alte teme, precum prevenirea violenței de gen sau promovarea coeziunii sociale, au primit mai puțină atenție. Aceasta duce la un dezechilibru în alocarea resurselor și la nevoi nesatisfăcute în comunitățile vulnerabile.

Exemplu:

- Proiectele Asociației Obștești „Făclia”, care vizează incluziunea socio-economică a femeilor vulnerabile, se confruntă cu dificultăți în asigurarea finanțării pentru activitățile de lungă durată, deși acestea sunt cruciale pentru combaterea violenței de gen.

- Analiza evidențiază contribuția semnificativă a societății civile la implementarea Programului 1325. Societatea civilă joacă un rol esențial în promovarea egalității de gen, securității umane și implicării femeilor în procesele de pace și securitate. Aceasta colaborează cu autoritățile publice, instituțiile de învățământ și partenerii internaționali, implicându-se în organizarea de instruiți, cercetări, mentorat, campanii de sensibilizare și sprijin direct pentru femei și bărbați.
- Organizațiile neguvernamentale și organizațiile conduse de femei au contribuit la analiza dimensiunii de gen în sectorul de apărare, prevenirea discriminării și violenței bazate pe gen, precum și la integrarea femeilor refugiate. Prin proiecte specifice, s-au oferit sprijin psihologic, juridic și social pentru femeile vulnerabile, s-au dezvoltat platforme de cooperare și s-au organizat instruiți pentru liderism și antreprenariat.
- Un aspect important a fost coordonarea între nivelurile central și local, precum și între diverse instituții și ONG-uri, deși această colaborare s-a confruntat cu provocări, precum lipsa finanțării sustenabile și comunicarea deficitară. Totuși, implicarea activă a societății civile a permis progresul în implementarea Agendei FPS, contribuind la consolidarea unei societăți mai incluzive și mai reziliente.

I.URGENTE

- 1.Diversificarea surselor de finanțare prin inițierea unor parteneriate public-privat și stabilirea unui dialog cu autoritățile locale, pentru o implicare mai activă în susținerea financiară a inițiativelor legate de Agenda FPS.
- 2.Consolidarea Grupului de Inițiativă privind Agenda Femeile, Pacea și Securitatea, pentru a intensifica cooperarea între ONG-uri și autoritățile centrale și locale pentru coordonarea eficientă a activităților.
- 3.Campanii de advocacy în vederea sensibilizării autorităților și donatorilor internaționali cu privire la impactul economic și social al egalității de gen și a securității umane, prin organizarea de evenimente și publicarea de studii relevante.

II.TERMEN MEDIU (6 LUNI - 1 AN)

- 1.Militarea pentru dezvoltarea unui fond comun pentru finanțarea proiectelor societății civile care contribuie la implementarea Agendei FPS, astfel încât să fie asigurată continuitatea proiectelor și inițiativelor.
- 2.Dezvoltarea capacităților organizaționale, prin organizarea de instruirii pentru ONG-uri privind atragerea de fonduri, managementul proiectelor și crearea de rețele eficiente.
- 3.Promovarea unei agende integrate și atragerea mai mult OSC-uri din diverse domenii pentru a integra dimensiunea de gen în domenii emergente, cum ar fi securitatea cibernetică sau răspunsul la crize, pentru a atrage sprijin suplimentar din partea donatorilor internaționali.
- 4.Creșterea colaborării regionale, prin crearea de parteneriate cu organizații similare din regiune pentru un schimb de bune practici și inițiative comune (în special cu Ucraina și Georgia).

III.DURATĂ ÎNDELUNGATĂ (PÂNĂ ÎN 2027)

- 1.Consolidarea sustenabilității financiare, ce presupune implementarea unor strategii de diversificare a resurselor financiare prin atragerea de fonduri interne, sprijin guvernamental pe termen lung și stimularea investițiilor private în inițiativele societății civile.
- 2.Evaluarea și promovarea impactului, prin dezvoltarea unor mecanisme de monitorizare și evaluare a proiectelor derulate, pentru a demonstra impactul pe termen lung al inițiativelor în domeniul egalității de gen și securității umane, Agendei FPS.
- 3.Integrarea Agendei FPS în politicile publice, prin continuarea colaborării cu autorități, pentru includerea dimensiunii FPS în strategiile naționale și internaționale, asigurându-se astfel că aceasta devine o prioritate de lungă durată.
- 4.Educarea noilor generații, prin dezvoltarea unor programe educaționale care să includă principiile de egalitate de gen, leadership feminin și implicare civică, pentru a forma o generație conștientă și activă în promovarea obiectivelor FPS.

IV. CONTRIBUȚIA PARTENERILOR, DONATORILOR ȘI ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE PENTRU SPRIJINIREA IMPLEMENTĂRII PROGRAMULUI 1325

Rolul partenerilor de dezvoltare și al donatorilor este indispensabil pentru sprijinirea țărilor în implementarea PNA-ului, ancorând cele mai bune practici, valori și instrumente necesare pentru progres durabil și impact real.

În ultimii ani, implementarea Programului 1325 a beneficiat de un sprijin extins din partea unei game variate de parteneri și donatori. Această colaborare consolidată a permis asistență țintită în transpunerea în practică a acțiunilor legate de Agenda FPS. Creșterea interesului din partea partenerilor reflectă importanța și prioritizarea acestui subiect atât pe plan național, cât și internațional. Prin contribuțiile lor, partenerii au susținut intervenții substanțiale care au accelerat realizarea obiectivelor agendei.

Partenerii, donatorii și organizațiile internaționale au sprijinit mai multe demersuri ale autorităților de stat pentru asigurarea implementării PNA-ului pentru anii 2023-2027. Printre aceștia sunt:

- UN Women
- Ambasada Suediei în Republica Moldova
- Ambasada Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord
- Uniunea Europeană
- Ambasada Statelor Unite ale Americii (INL - Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs)
- Biroul Federal de Externe din Germania
- Centrul de la Geneva pentru Guvernanța Sectorului de Securitate (DCAF)
- Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), etc.

Donatorii și partenerii de dezvoltare interacționează pe subiectele tematice ale Programului 1325 atât cu autoritățile publice centrale, cât și cele locale sau organizațiile neguvernamentale.

Tendențele actuale ale proiectelor confirmă că în ultima perioadă de timp, subiectul gender a devenit nu doar un subiect transversal pentru toate proiectele implementate, dar și un subiect tematic distinct.

UN Women, cu suportul financiar al Suediei, a sprijinit Guvernul Republicii Moldova în elaborarea Programului 1325 pentru perioada 2023-2027 după ce anterior, în perioada 2018-2021, a contribuit la implementarea primului Program național, dar și la evaluarea punerii în aplicare a acestuia [21]. Odată cu adoptarea celui de-al doilea Program, pentru anii 2023-2027, UN Women Moldova a oferit sprijinul financiar pe întreg Programul 1325, intervenind cu suport financiar, instruire, suport pe inițiative locale de dezvoltare a comunităților sensibile la gen, inițiative dezvoltate de tineret/tinere, etc. În plus, UN Women sprijină Ministerul Afacerilor Interne, desemnat drept punct focal pentru Agenda FPS la nivel național, în consolidarea capacităților sale de coordonare și implementare a planului.

De asemenea, UN Women cooperează cu Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Justiției (Administrația Națională a Penitenciarelor), Serviciul de Protecție și Pază de Stat (SPPS), Serviciul Vamal, Centrul Național Anticorupție, Serviciul de Informații și Securitate, Biroul Politici de Reintegrare și organizații ale societății civile.

UN Women promovează și sprijină activ implementarea Programului 1325, monitorizând progresul în toate cele 6 obiective generale și 12 obiective specifice incluse în acesta. Din perspectiva UN Women, un aspect distinct al celui de al doilea program 1325 este accentul pus pe creșterea participării femeilor în procesul de reglementare a conflictului transnistrean, precum și în eforturile de consolidare a păcii la toate nivelurile, necesitatea implicării instituțiilor de guvernare locală, a actorilor comunitari și pe integrarea răspunsului la criza refugiaților în dezvoltarea locală.

Pentru a spori participarea semnificativă a femeilor la soluționarea conflictelor, UN Women a creat și sprijină funcționarea unui Consiliu Informal Consultativ al Femeilor pentru Consolidarea Păcii, format din 14 femei lidere ale societății civile de pe ambele maluri ale râului Nistru, reprezentate în mod egal, a cărui rol este să ofere recomandări privind includerea perspectivei de gen în procesele de construire și fortificare a păcii durabile și incluzive. De asemenea, UN Women a facilitat consultările cu organizațiile locale și cu activistele/-știi în domeniul egalității de gen de pe ambele maluri ale Nistrului și a înființat trei platforme de discuții pentru femei pe malul stâng al Nistrului, care includ elemente de consolidare a încrederii și coeziune socială și pe care continuă să le sprijine cu suportul financiar al Elveției în cadrul proiectului „Femei în sprijinul Femeilor: Sporirea leadership-ului și a rezilienței femeilor afectate de criză prin inițiative comunitare” [22].

Un rol decisiv în accelerarea implementării Agendei FPS îi revine **Ambasadei Suediei** în Republica Moldova și Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (SIDA). În martie 2023 a fost semnat un Acord de cooperare dintre Suedia și UN Women Moldova care va susține implementarea Notei Strategice în Republica Moldova pentru perioada 2023-2027 cu 60 mln. coroane suedeze. Acordul vizează promovarea egalității de gen și urmează să contribuie la dezvoltarea unei societăți egale și sustenabile, fără discriminare, în care fiecare fată și femeie să se simtă în siguranță [23].

Prin intermediul proiectului Suport în implementarea Notei Strategice a UN Women în Republica Moldova pentru perioada 2023-2027, finanțat de SIDA, acționând în cadrul

triplului său mandat, UN Women va contribui cu expertiză în domeniul politicilor și asistență tehnică pentru a transpune normele și standardele globale pentru egalitatea de gen în cadrul legislației naționale, de politici și practici. De asemenea, Oficiul de Țară își va consolida rolul de coordonare pentru a promova coerența în cadrul sistemului ONU și cu alți parteneri. Scopul Notei Strategice (SN) este de a spori capacitățile Guvernului și ale altor parteneri (societatea civilă, sectorul privat, mediul academic și alții) de a-și realiza atribuțiile de promovare a Agendei FPS, în conformitate cu angajamentele internaționale și cu viziunea strategică a UN Women pentru anii 2022-2025 [24].

În cadrul proiectului Asigurarea autosuficienței și însușirii competențelor de poliție comunitară și a competențelor tactice de bază, pe lângă consolidarea capacității Inspectoratului General al Poliției al Republicii Moldova de a oferi șanse egale indiferent de sex, finanțat de Guvernul Suediei pentru perioada anilor 2023 - 2026, 18 polițiste au efectuat o vizită de studiu organizată la sediul Poliției din Malmo, Regatul Suediei. Programul a inclus o serie de întruniri cu femeile polițiste, din Suedia, cu funcții de conducere și organizarea a diverselor ateliere de lucru, unde au fost abordate subiecte precum: management și leadership, comunicarea eficientă, elaborarea planului individual de dezvoltare, precum și alte subiecte de interes major [25].

De asemenea, cu asistența Suediei și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), în cadrul proiectului Comunități rezistente la schimbări climatice prin abilitarea femeilor, 11 femei antreprenoare din domeniul agricol au fost susținute în testarea unor măsuri concrete de adaptare la schimbările climatice în activitatea lor economică, iar 120 de femei cu activitate economică în gospodăriile casnice au fost susținute să dezvolte afaceri prietenoase mediului și reziliente la schimbările climatice.

În ultimii ani, **Uniunea Europeană** a susținut activ promovarea Agendei FPS prin diverse proiecte care vizează creșterea egalității de gen în sectoarele de apărare și securitate. Inițiativele susținute de UE au inclus și sesiuni de instruire și ateliere pentru funcționarii publici, cu un accent pe egalitatea de gen și integrarea femeilor în procesele de pace și securitate. Aceste eforturi sunt în concordanță cu implementarea Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU, care impune implicarea femeilor în construirea păcii și în securitate. În plus, Moldova a participat la mai multe proiecte finanțate de UE, cum ar fi cele care vizează întărirea rolului femeilor în pace și securitate prin colaborarea cu organizații locale și internaționale. Agendei FPS și securitatea îi este atribuită o atenție deosebită și în Parteneriatul de securitate și apărare dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. În conformitate cu punctele 25 și 26, UE și Moldova sunt angajate în implementarea completă a Agendei FPS și vor efectua schimbul de bune practici privind implementarea angajamentelor privind femeile, pacea și securitatea și vor continua colaborarea strânsă pentru a asigura egalitatea de gen ca o prioritate politică și de securitate și cu scopul de a consolida răspunsurile comune la schimbările actuale și emergente din domeniul securității și geopoliticii [26].

În perioada martie 2023 - decembrie 2024, Uniunea Europeană a implementat în Republica Moldova mai multe proiecte care au drept scop promovarea egalității de gen și securității în Moldova și alte țări din Parteneriatul Estic, unele se finalizează în acest an, de exemplu: EU4 Gender Equality (2021-2024) [27], care sprijină guvernele și organizațiile publice în promovarea egalității de gen prin analize și consiliere în politici economice, educație, justiție și altele. EU4Dialogue (2020-2024) a promovat dialogul și reconcilierea în regiunile afectate de conflicte, precum Caucazul de Sud și Moldova, cu accent pe comunitățile vulnerabile [28]

sau Parteneriate pentru liderismul femeilor (2021-2024), implementat și cu suportul Fundației „Friedrich Ebert”, în perioada anilor 2021-2024, care a susținut implicarea femeilor în guvernare și îmbunătățirea comunităților din Moldova [29]. Parteneriate pentru liderismul femeilor (2021-2024), implementat și cu suportul Fundației „Friedrich Ebert”, în perioada anilor 2021-2024, care a susținut implicarea femeilor în guvernare și îmbunătățirea comunităților din Moldova [29].

În plin proces de implementare sunt proiectele: PGG III: Women's Access to Justice: implementing Council of Europe's gender equality and violence against women standards, în perioada (01.03.2023 - 28.02.2026) în țările Parteneriatului Estic: Armenia, Georgia, Republica Moldova, Ucraina. Proiectul va contribui la eliminarea barierelor sistemice pe care femeile le întâlnesc atunci când accesează justiția, atât provocările legale și instituționale, cât și barierele socioculturale care se materializează ca părtinire de gen în sistemele de justiție din țările Parteneriatului Estic [30] și EVOLVE4GE – are drept scop eliminarea violenței, extinderea oportunităților de generare a veniturilor pentru femei și accelerarea guvernării sensibile la dimensiunea de gen în Moldova. Obiectivul general al proiectului este de a asigura că femeile și fetele, inclusiv cele care riscă cel mai mult să fie lăsate în urmă, au un acces îmbunătățit la resurse, oportunități egale și drepturile de a se bucura de o viață fără discriminare și violență. Proiectul abordează provocările cheie cu care se confruntă femeile și fetele în țară, cum ar fi: a) politici și bugete „Gender Blind” care favorizează persistența și perpetuarea inegalităților de gen; b) participarea inegală, contribuția și beneficiile femeilor și bărbaților din economia națională; c) prevalența ridicată a violenței bazate pe gen și accesul limitat la servicii specializate și capacități limitate pentru furnizarea de servicii integrate [31].

Autoritățile germane sprijină implementarea Agendei FPS în Republica Moldova, oferind expertiză tehnică (studii și instruire) și dotare. În anul 2023, prin intermediul Biroului Federal de Externe din Germania în cooperare cu GS Foundation a fost organizat un studiu cu privire la condițiile de muncă în autoritățile de aplicare ale legii din perspectiva de gen. Adicional, prin intermediul proiectului Promovarea egalității de gen și a femeilor în serviciile de securitate în Ucraina, Moldova și Georgia *EQUALFORCE* pentru anii 2024-2025 [32], se urmărește promovarea egalității de gen în cadrul și prin intermediul agențiilor de securitate din Ucraina, Moldova și Georgia, cu accent pe ministerele de interne și autoritățile de poliție. De asemenea, Fundația GS a sprijinit Ministerul Afacerilor Interne prin activități de instruire pentru prevenire și identificarea cazurilor de hărțuire sexuală la locul de muncă și violență domestică.

Un suport esențial a fost oferit renovării infrastructurii Stadionului Dinamo din subordinea MAI pentru acces la instruire pentru femei și bărbați în condiții echitabile și egale [33]. Ambasada Germaniei la Chișinău colaborează cu Cancelaria de Stat și cu majoritatea ministerelor care sunt parteneri de implementare în cadrul proiectelor. De asemenea, colaborează cu Centrul de Drept al Femeilor și cu organizații ale societății civile din afara capitalei, cum ar fi AO Ophelia din Cahul, în domeniul egalității de gen și al emancipării femeilor, AFASR (Asociația Femeilor de Afaceri din Sectorul Rural) sau Asociația Obștească a Femeilor „Speranța”.

Un alt actor care a contribuit la promovarea Agendei FPS prin expertiză tehnică și resurse financiare în temeiul solicitărilor individuale este Ambasada SUA în Republica Moldova, prin intermediul instituțiilor Consilierul Ministrului Apărării (MODA) și Biroul de Cooperare pentru Apărare (ODC), care sprijină Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației și Ministerul Sănătății ca implementatori ai PNA-ului.

Statele Unite au recomandat modificări la Strategia Națională de Apărare a Republicii Moldova pentru a permite implementarea obiectivelor FPS în conformitate cu Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate al ONU și pentru „a crește nivelul de participare și reprezentare a femeilor în sectorul de securitate și apărare.” Statele Unite doresc să sporească sprijinul pentru inițiativele FPS în sectorul apărării. În plus, Oficiul pentru Cooperare în Domeniul Apărării (ODC) urmărește să respecte orientările din cadrul programului Internațional de Educație și Instruire Militară (IMET), care stipulează că participarea femeilor ar trebui să fie echivalentă cu reprezentarea acestora în cadrul forțelor. În final, toate proiectele de infrastructură, construcție și renovare finanțate prin programele ODC țin cont de facilități specifice pentru femei.

Oficiul de Legătură NATO din Republica Moldova (OLN), de asemenea, sprijină implementarea Agendei FPS cu expertiză tehnică și granturi de valoare mică. NLO oferă suport Ministerului Afacerilor Externe, Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Interne în implementarea Agendei FPS.

Prin intermediul asistenței tehnice oferite instituțiilor de stat și resursele financiare acordate societății civile, **Ambasada Marii Britanii în Republica Moldova** este orientată să sporească capacitățile societății civile și ale actorilor statali de a se angaja în dezvoltarea, implementarea și monitorizarea politicilor privind Agenda FPS, iar obiectivul specific legat de FPS este de a spori rolul femeilor și al minorităților etnice în sectorul apărării și securității din Republica Moldova. În procesul de realizare a PNA-ului, autoritățile britanice au sprijinit Ministerul Apărării, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră și Inspectoratul General pentru Situații de Urgență din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

Ambasada Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord în Republica Moldova implementează proiecte privind Agenda FPS prin intermediul Institutului pentru Raportarea Războiului și Păcii (IWPR) în cadrul proiectului Consolidarea rezilienței în țările din vecinătatea estică (BREN). Scopul general al proiectului BREN este de a spori securitatea umană a femeilor și a grupurilor marginalizate din Armenia, Azerbaidjan, Georgia și Moldova prin consolidarea rezilienței societății civile. În Republica Moldova, BREN are următoarele priorități tematice: promovarea și sprijinirea progreselor în ceea ce privește programul privind femeile, pacea și securitatea, creșterea incluziunii diverselor grupuri în discuții și luarea deciziilor privind pacea și securitatea, promovarea rolului societății civile și al organizațiilor pentru drepturile femeilor, în special în prevenirea conflictelor, reconcilierea la nivelul comunității, precum și asistența de diferite tipuri [34]. În perioada de referință, în cadrul programului BREN au fost derulate multe proiecte care subliniază angajamentul BREN de a promova Agenda FPS prin abilitarea femeilor, promovarea incluziunii și abordarea amenințărilor hibride în Moldova.

Proiectul RNDRL – LAG Associations for Resilience and Security, care are drept scop integrarea Agendei FPS în activitățile celor 51 de GAL-uri din Moldova și următoarele obiective principale: analiza integrării Agendei FPS în GAL-uri, sesiuni de instruire privind prevenirea conflictelor, asistența și reconcilierea, evenimente publice și campanii de informare care evidențiază rolul GAL-urilor în promovarea păcii.

Centrul de la Geneva pentru supravegherea sectorului de securitate (DCAF) a extins colaborarea cu Ministerul Afacerilor Interne prin intermediul expertizei tehnice (studii, analize, instruire).

Astfel, pentru măsurarea rezultatelor cantitative și calitative pentru anul 2023, DCAF a participat la elaborarea primului raport analitic privind implementarea PNA-ului în anul 2023, implicând toate instituțiile implementatoare din sectorul de aplicare al legii, securitate și apărare. În cadrul proiectului Consolidarea guvernancei sectorului de securitate în Moldova (2023-2025), DCAF colaborează în implementarea Agendei FPS atât cu autoritățile de stat, cât și cu organizațiile societății civile care implementează Agenda FPS.

ACTIVITĂȚI REALIZATE PRIN INTERMEDIUL PROIECTELOR FINANȚATE ȘI SPRIJINITE DE PARTENERI EXTERNI

- creșterea capacităților de elaborarea politicilor de securitate și supraveghere
- îmbunătățirea capacităților strategice
- consolidarea încrederii publicului și informarea corectă despre reformele în sectorul securității, promovând dezbateri publice informate
- promovarea oportunităților de formare prin intermediul platformelor virtuale axate pe dezvoltarea femeilor ca antrenoare și susținerea rolurilor lor online
- creșterea reprezentării femeilor în funcții de conducere
- dezvoltarea unui sistem digitalizat intern pentru raportarea cazurilor de discriminare și violență de gen, combaterea violenței împotriva femeilor și fetelor
- promovarea leadershipului femeilor și consolidarea Agendei FPS, participarea femeilor la viața publică.

De asemenea, menționăm promovarea schimbului de cunoștințe și bune practici pentru integrarea perspectivei de gen în procesul de aderare la Uniunea Europeană, susținerea integrării sociale a persoanelor refugiate și promovarea egalității de gen în Moldova, printr-o serie de inițiative cu parteneri locali și formarea unor comunități reziliente și durabile, prin abilitarea femeilor de a implementa activități generatoare de venituri alternative în contextul degradării mediului și vulnerabilităților la condițiile climaterice extreme.

Cu toate acestea, există provocări structurale care afectează implementarea Agendei FPS în Republica Moldova:

- Lipsa unei platforme comune pentru coordonarea asistenței externe limitează eficiența colaborării între parteneri, autorități și societatea civilă.
- Resursele financiare insuficiente îngreunează implementarea completă a obiectivelor Agendei FPS. În acest context, organizațiile neguvernamentale joacă un rol esențial, oferind sprijin pentru instruire, cercetare, advocacy, mentorat și analize, contribuind astfel la compensarea acestor lipsuri.
- Asistența oferită de partenerii de dezvoltare a dus la consolidarea guvernancei, la emanciparea femeilor lidere și la creșterea rezilienței comunităților. Totodată, partenerii au sprijinit integrarea perspectivei de gen în procesul de construire a păcii, în răspunsul la crize și în reducerea violenței de gen.

CONSTATĂRI:

Implementarea Programului 1325 în Republica Moldova se datorează în mare parte sprijinului financiar al partenerilor de dezvoltare și a donatorilor, care asigură o agendă activă și dedicată. Colaborarea continuă cu acești parteneri este importantă pentru realizarea obiectivelor Agendei FPS, în special în promovarea participării semnificative a femeilor la rezolvarea conflictelor, construirea păcii și luarea deciziilor publice. Contribuțiile lor facilitează nu doar implementarea priorităților naționale, ci și aliniază angajamentele Moldovei la standardele globale, asigurând o abordare inclusivă și cuprinzătoare în domeniul păcii și securității.

Actori-cheie precum UN Women, Suedia, Regatul Unit, Statele Unite, Germania, Uniunea Europeană și alții au sprijinit Republica Moldova prin expertiză tehnică, resurse financiare și programe de consolidare a capacităților. Inițiativele acestora au facilitat colaborarea între autoritățile publice centrale și locale, organizațiile societății civile și partenerii internaționali. Astfel, egalitatea de gen a devenit nu doar o temă transversală pentru proiecte, ci și o prioritate distinctă pentru mulți parteneri de dezvoltare. UN Women, cu sprijinul financiar din partea Suediei, a avut un rol esențial în elaborarea și implementarea PNA-ului, oferind asistență financiară, instruire și suport pentru inițiative locale sensibile la dimensiunea de gen, susținerea financiară a Secretariatului PNA 1325. Alte contribuții notabile includ:

- Investițiile Suediei în consolidarea capacităților poliției, cu accent pe egalitate de gen și dezvoltarea leadership-ului.
- Proiectele Uniunii Europene, care promovează egalitatea de gen în sectoarele de apărare și securitate și încurajează participarea comunităților vulnerabile la procesele de pace.
- Eforturile Germaniei de a combate violența de gen și de a susține reprezentarea echitabilă în instituțiile de aplicare a legii.
- Inițiativele Statelor Unite, care susțin creșterea participării femeilor în sectoarele de apărare și securitate.

RECOMANDĂRI:

I.URGENTE

1. Programarea unor fonduri pentru activități pe termen lung pentru sprijinirea activităților din PNA, pentru autoritățile publice centrale, locale și organizații neguvernamentale.
2. Sprijinirea financiară a Grupului de inițiativă Agenda FPS a organizațiilor neguvernamentale.

II.TERMEN MEDIU (6 LUNI - 1 AN)

1. Crearea platformei donatorilor pe domeniul Programului 1325.
 2. Crearea unei platforme comune a APC-urilor, APL-urilor și ONG-urilor de profil, cu participarea partenerilor și donatorilor.
 3. Susținerea rapoartelor alternative ale ONG-urilor care monitorizează și evaluează nivelul de implementare a Programului 1325.
- Susținerea inițiativelor de elaborare a planurilor de localizare

III.DURATĂ ÎNDELUNGATĂ (PÂNĂ ÎN 2027)

- Sprijinirea unor programe mai largi și de lungă durată pentru Rezoluția 1325.
- Sprijinirea ideii de introducere a Ombudsperson pe egalitatea de gen.

V. RISCURI, VULNERABILITĂȚI ȘI LACUNE ÎN IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI 1325

Programul Național de Implementare a Rezoluției 1325 pentru anii 2023-2027 reprezintă un efort al Republicii Moldova de a asigura egalitatea de gen și participarea femeilor în procesele de securitate și pace. În pofida acestui angajament, rezultatele monitorizării reflectate în acest document dezvăluie o serie de riscuri, vulnerabilități și lacune în implementarea sa. Aceste deficiențe pot afecta grav eficiența Programului 1325 și atingerea obiectivelor propuse, în special în contextul provocărilor socio-politice și economice cu care se confruntă Republica Moldova.

RISCURI IDENTIFICATE

Nr.	Risc	Descriere
	Criza umanitară din cauza conflictului din Ucraina	Presiunea asupra resurselor limitate din cauza fluxului de refugiați afectează finanțarea și implementarea Programului 1325.
	Instabilitatea politică	Schimbările frecvente de guvern și priorități politice pot duce la neglijarea implementării măsurilor din Program.
	Insuficiența resurselor financiare	Lipsa unui buget clar din partea statului și dependența de finanțări externe creează incertitudine în realizarea obiectivelor pe termen lung.
	Lipsa unui mecanism de protecție pentru refugiați	Confuzia în extinderea protecției pentru persoanele refugiate afectează implementarea măsurilor umanitare și de securitate.
	Lipsa implicării APL-urilor în procesul de implementare	Mecanismul de coordonare a implementării FPS este fragmentat. Secretariatul PNA 1325 nu a oferit o platformă de dialog APL-urilor în comun cu APC-urile. În primul raport de progres remis către Cancelaria de Stat lipsește contribuția APL-urilor în procesul de implementare a Programului 1325.
	Lipsa înțelegerii importanței implementării Agendei FPS în sectorul de bună guvernare și securitate	Înțelegerea Agendei FPS se limitează doar la un set de activități precum instruire, seminare și conferințe. Nu există o coeziune între Programul 1325 și alte politici sau proceduri operaționale standard la nivel de instituții implementatoare. Nu există feedback din partea Cancelariei de Stat cu privire la nivelul și calitatea implementării Agendei FPS aprobate prin Hotărâre de Guvern.

Un risc major pentru implementarea programului este criza umanitară în continuă creștere provocată de conflictul din Ucraina. Republica Moldova, fiind la granița unui conflict activ, a devenit un punct de trecere pentru persoane refugiate, ceea ce creează o presiune suplimentară pe resursele sale limitate. Această situație poate afecta atât nivelul de finanțare necesar pentru implementarea măsurilor, cât și capacitatea autorităților de a monitoriza și evalua acțiunile conform obiectivelor Programului 1325. Lipsa unei situații clare cu privire la extinderea mecanismului de protecție umanitară pentru persoanele refugiate creează confuzii și speculații.

Instabilitatea politică din Republica Moldova reprezintă un alt risc, întrucât schimbările guvernamentale și prioritățile politice ar putea să fluctueze rapid și să schimbe accentele. Această instabilitate poate conduce la neglijarea implementării unor măsuri importante din cadrul Programului 1325, mai ales în ceea ce privește consolidarea capacităților instituționale necesare pentru aplicarea cu succes a RCSONU 1325.

Insuficiența resurselor alocate din bugetul de stat și dependența de finanțările externe creează incertitudini în realizarea obiectivelor Programului 1325. În special, lipsa unui buget clar pentru activități legate de egalitatea de gen și securitate pune sub semnul întrebării durabilitatea acestui proiect pe termen lung.

VULNERABILITĂȚI SISTEMICE

Vulnerabilitățile Programului 1325 sunt direct legate de structurile instituționale slabe și de limitările culturale din societatea moldovenească. În ciuda eforturilor de integrare a dimensiunii de gen, stereotipurile persistente cu privire la rolul femeilor în securitate și apărare constituie o barieră semnificativă în implicarea acestora. Femeile continuă să fie subreprezentate în funcțiile decizionale, ceea ce afectează nu doar implementarea Programului 1325, ci și eficiența măsurilor luate în domeniul securității naționale.

Nr.	Vulnerabilitate	Descriere
	Subreprezentarea femeilor în funcții decizionale	Stereotipurile de gen și barierele culturale limitează accesul femeilor la poziții de conducere în sectorul de securitate și apărare.
	Structuri instituționale slabe	Instituțiile implicate nu dispun de resurse, expertiză și personal suficient pentru implementarea măsurilor eficiente.
	Lipsa instruirii și a mecanismelor de combatere a violenței de gen	Mecanismele de raportare și protecție împotriva violenței și hărțuirii sunt insuficient dezvoltate și aplicate.
	Decalaj între politicile naționale și implementarea la nivel local	Coordonarea deficitară între nivelurile central și local afectează aplicarea măsurilor la nivel comunitar.
	Subfinanțarea Programului 1325	Dependența de finanțări externe și resursele insuficiente din bugetul de stat pun în pericol sustenabilitatea pe termen lung a Programului 1325.

<p>Infrastructură deficitară pentru prevenirea și combaterea violenței</p>	<p>Mecanismele de prevenire și protecție sunt subfinanțate și ineficiente, ceea ce afectează siguranța femeilor din sectorul de securitate.</p>
<p>Mecanismul de coordonare a asistenței externe oferite în procesul de implementare a PNA-ului pentru toți actorii guvernamentali și neguvernamentali, donatori și parteneri</p>	<p>Nu există o transparență și claritate a fondurilor accesate pentru implementarea Programului 1325. Deși există subfinanțare suficientă, lipsește o evidență clară și transparentă a necesităților și nevoilor pe sector în procesul de monitorizare și implementare.</p>

Una dintre cele mai semnificative vulnerabilități sistemice în implementarea Programului 1325 este reprezentată de subreprezentarea femeilor în structurile de decizie ale sectorului de securitate și apărare. În ciuda faptului că Programul 1325 își propune să crească participarea femeilor în aceste sectoare, stereotipurile persistente cu privire la rolurile tradiționale de gen continuă să influențeze negativ accesul femeilor la funcțiile decizionale. Aceste bariere culturale și sociale au impact direct asupra integrării depline a femeilor și asupra progresului general al implementării Programului 1325, limitând oportunitățile pentru egalitatea de gen în sfera securității naționale.

O vulnerabilitate constantă se resimte în fluxul de personal și persoane instruite din sectorul de aplicare al legii, securitate și apărare, care reduce la zero investițiile în dezvoltarea capacităților și abilităților.

Numărul scăzut al femeilor negociatoare, al femeilor în misiuni de menținere a păcii pe teritoriul Republicii Moldova, precum și în misiuni de menținere a păcii peste hotarele țării, inclusiv femei în grupurile de lucru pentru reglementarea conflictului transnistrean scad din credibilitatea unui proces inclusiv și orientate către femei și fete. Nu există instruire punctuale și tematice, care ar stimula un nivel de cunoaștere și aplicare profesional.

O altă vulnerabilitate semnificativă este lipsa capacităților instituționale de a implementa măsuri eficiente pentru combaterea violenței de gen și a hărțuirii în sectorul de securitate și apărare. Deși Programul 1325 subliniază importanța prevenirii și combaterea violenței împotriva femeilor, instituțiile implicate nu dispun de suficiente resurse sau de expertiză pentru a dezvolta mecanisme eficiente de protecție și prevenire. Instruirea personalului din aceste instituții este insuficientă, iar mecanismele de raportare și investigare a cazurilor de hărțuire și violență sunt neclare și subdezvoltate, ceea ce afectează grav securitatea femeilor implicate în aceste sectoare. Negarea fenomenului existenței cazurilor de violență, discriminare sau abuz împotriva femeilor și fetelor din sistemul de securitate și apărare, or aplicare a legii, nu poate contribui la implementarea efectivă a Programului 1325.

Un alt aspect critic este decalajul între politicile naționale și implementarea lor la nivel local. Deși Programul 1325 prevede măsuri concrete pentru integrarea dimensiunii de gen în sectorul de securitate și apărare, există o lipsă evidentă de coeziune între nivelurile central și local de guvernare.

Acest decalaj îngreunează implementarea măsurilor la nivelul comunităților locale și afectează eficiența generală a Programului 1325. O colaborare interinstituțională mai strânsă și un sprijin tehnic și financiar adecvat pentru autoritățile locale ar putea diminua această vulnerabilitate.

Pe lângă aceste probleme structurale, o altă vulnerabilitate sistemică majoră este subfinanțarea Programului 1325. Dependența mare de finanțarea externă, precum și alocarea insuficientă de resurse din bugetul de stat, creează incertitudini în privința sustenabilității pe termen lung a Programului 1325. În contextul unei economii fragile, lipsa resurselor adecvate pentru implementarea măsurilor propuse va afecta direct capacitatea autorităților de a pune în aplicare politicile propuse și de a asigura protecția eficientă a femeilor în sectorul de securitate.

Un alt punct vulnerabil este reprezentat de o infrastructură slabă a mecanismelor de prevenire a violenței și hărțuirii în sectorul de securitate și apărare. Programul 1325 subliniază necesitatea de a dezvolta politici de protecție, dar realitatea arată că aceste mecanisme sunt fie subfinanțate, fie ineficiente în a oferi sprijin real pentru femeile care activează în aceste domenii. Instruirea insuficientă a personalului în privința acestor aspecte accentuează vulnerabilitatea sectorului în fața cazurilor de violență și discriminare.

În plus, sectorul de securitate și apărare suferă de o lipsă de coeziune între nivelurile de guvernare centrală și locală, ceea ce împiedică aplicarea eficientă a politicilor de gen. O mai bună coordonare și colaborare între actorii implicați ar putea reduce acest decalaj și îmbunătăți șansele de succes ale Programului 1325.

LACUNE IDENTIFICATE

Lacunele în implementarea Programului 1325 reflectă o serie de deficiențe structurale și operaționale care împiedică atingerea obiectivelor de egalitate de gen și securitate. Printre acestea se numără lipsa unei viziuni clare și a unui mecanism eficient de coordonare la nivel național, infrastructură sensibilă la gen insuficient dezvoltată și accesul inegal la oportunitățile de carieră pentru femei. De asemenea, se evidențiază un angajament financiar insuficient din partea statului și dependența de finanțările externe, ceea ce afectează sustenabilitatea Programului 1325. Lipsa personalului dedicat implementării Agendei FPS, fragmentarea coordonării între instituțiile implicate și deficiențele în comunicarea interinstituțională contribuie la un ritm lent și ineficient al implementării.

Totodată, lipsa unui mecanism robust de monitorizare și evaluare, precum și numărul scăzut de campanii de sensibilizare, subminează progresul real și consecvent al integrării dimensiunii de gen în sectorul de securitate și apărare.

Nr.	Lacuna	Descriere
	Lipsa unei viziuni clare de implementare și coordonare	Nu există o strategie clară pentru implementarea și coordonarea Programului 1325 la nivel național.
	Infrastructură sensibilă la gen insuficient dezvoltată	Accesul la oportunități de carieră nu este egal și transparent, afectând satisfacția femeilor din poliție.
	Angajament financiar insuficient	Statul nu alocă resurse financiare suficiente pentru implementarea Programului 1325.

Lipsa personalului dedicat implementării Agendei FPS	Nu există suficient personal instruit și dedicat coordonării activităților Programului 1325. Secretariatul PNA 1325 are nevoie de mentorat pentru procese transformative, monitorizare și raportare. Lipsește o înțelegere clară a modalității de coordonare din perspectiva învățării.
Fragmentarea mecanismului de coordonare	Coordonarea dintre instituțiile implementatoare este deficitară și inefficientă.
Lipsa comunicării eficiente între instituții	Deficiențele de comunicare între structurile de forță împiedică implementarea eficientă a Programului 1325.
Dependența de finanțări externe	Lipsa bugetării resurselor de stat face ca Programul 1325 să depindă de donatori și parteneri.
Lipsa unui mecanism de monitorizare și evaluare	Nu există un sistem robust pentru monitorizarea progresului și evaluarea eficienței Programului 1325.
Nivel scăzut de reprezentare a femeilor în poziții de conducere	Femeile ocupă puține funcții decizionale în sectorul de securitate și apărare.
Număr redus de campanii de sensibilizare	Campaniile de conștientizare sunt insuficiente pentru promovarea Agendei FPS.

Unul dintre cele mai mari neajunsuri în implementarea Programului 1325 reprezintă lipsa unor mecanisme robuste de protecție a femeilor din sectorul de securitate și apărare. În ciuda faptului că documentul identifică necesitatea acestor mecanisme, implementarea lor rămâne limitată, ceea ce expune femeile la riscuri majore în ceea ce privește siguranța lor fizică și psihologică.

În primul rând, mecanismele de raportare a cazurilor de hărțuire și violență nu sunt suficient de bine dezvoltate sau accesibile. Femeile care se confruntă cu astfel de situații au puține opțiuni pentru a raporta abuzurile într-un mod sigur și confidențial. Această lacună nu doar că descurajează raportarea incidentelor, ci și perpetuează cultura tăcerii în cadrul instituțiilor de securitate, unde astfel de probleme sunt minimalizate sau trecute cu vederea.

În al doilea rând, **Programul 1325 nu prevede măsuri adecvate pentru reabilitarea și sprijinul psihologic al victimelor hărțuirii sau violenței sexuale din cadrul sectorului.** În lipsa unor servicii specializate, multe dintre victime nu beneficiază de resursele necesare pentru a se recupera și a reintegra în viața profesională. Acest lucru creează o vulnerabilitate semnificativă în cadrul sectorului, deoarece lipsa suportului adecvat reduce motivația și încrederea femeilor în instituțiile de securitate și apărare.

Aplicarea unui mecanism de coordonare eficient în implementarea Programului 1325 se confruntă cu multiple provocări, în principal din cauza dedicării sporadice și a timpului limitat alocat acestui subiect. **Este necesară o revizuire urgentă a mecanismului de coordonare, în special în ceea ce privește implicarea autorităților publice locale și consolidarea sinergiei dintre toți actorii interesați.** O astfel de abordare ar contribui la o implementare mai coerentă și eficientă a Programului 1325.

Monitorizarea și evaluarea mecanismelor de protecție rămân slab instituționalizate. **Lipsesc mecanisme clare de colectare a datelor și informațiilor și publicarea analizelor de interes public.** Lipsa unor indicatori clari și măsurabili face dificilă evaluarea eficienței măsurilor de protecție și identificarea domeniilor în care sunt necesare intervenții suplimentare. Fără o supraveghere corespunzătoare, aceste mecanisme rămân doar teoretice, fără impact concret asupra siguranței și bunăstării femeilor din sectorul de securitate.

VI. LECȚII ÎNVĂȚATE ȘI BUNE PRACTICI

Implementarea Agendei FPS în Republica Moldova a scos în evidență atât progrese notabile, cât și provocări semnificative, subliniind lecții valoroase pentru viitor. Rolul central al societății civile, colaborarea insuficientă între autoritățile publice și ONG-uri, precum și lipsa unui buget național dedicat sunt aspecte critice care influențează eficiența implementării. De asemenea, conștientizarea redusă a obiectivelor Agendei, stereotipurile persistente de gen și lipsa unui mecanism robust de monitorizare afectează impactul inițiativelor. Lecțiile învățate din acest proces oferă o bază solidă pentru îmbunătățirea coordonării și mobilizarea resurselor necesare, cu accent pe alinierea priorităților FPS la obiectivele naționale și internaționale. Aceste observații evidențiază importanța unei abordări mai integrate și sustenabile, pentru a maximiza contribuția Agendei FPS la promovarea egalității de gen și consolidarea păcii.

În continuare, vă prezentăm principalele lecții învățate:

◆ ROLUL CENTRAL AL SOCIETĂȚII CIVILE ÎN INIȚIATIVELE FPS

Societatea civilă a demonstrat că este un partener indispensabil în implementarea Agendei FPS, mobilizând resurse și expertiză pentru a completa eforturile instituțiilor publice. Totuși, multe inițiative rămân izolate, din cauza lipsei unei colaborări eficiente între ONG-uri și autorități.

◆ NECESITATEA CONȘTIENTIZĂRII LA NIVEL LOCAL

Multe autorități publice locale și comunități nu au o înțelegere adecvată a obiectivelor Programului 1325, ceea ce limitează implicarea lor activă. Lipsa de instruire și sensibilizare contribuie la perpetuarea stereotipurilor și la o implicare redusă a femeilor în procesele decizionale.

◆ PROVOCĂRI PRIVIND EXISTENȚA RESURSELOR FINANCIARE DEDICATE

Absența unui buget național clar pentru implementarea FPS afectează sustenabilitatea inițiativelor. Majoritatea proiectelor sunt finanțate din surse externe, ceea ce creează dependență și vulnerabilitate în cazul reducerii sprijinului internațional.

◆ PROGRES FRAGMENTAT ȘI NEUNIFORM

Implementarea Programului 1325 este caracterizată de inițiative disparate, cu un progres adesea inegal între nivelurile central și local. Acest fenomen subliniază necesitatea unei coordonări și planificări mai eficiente pentru a asigura o implementare coerentă.

◆ PERSISTENȚA STEREOTIPURILOR DE GEN

Stereotipurile tradiționale despre rolurile femeilor continuă să limiteze participarea lor activă în procesele de pace și securitate. Aceasta afectează reprezentarea femeilor în poziții de conducere și implicarea lor în inițiative locale.

◆ **LIPSA UNUI MECANISM DE MONITORIZARE, RAPORTARE ȘI COMUNICARE.**

Fără un sistem standardizat de colectare și analiză a datelor, evaluarea progresului implementării PNA-ului este dificilă. Acest gol instituțional reduce capacitatea autorităților de a identifica lacunele și de a adapta strategiile. Nu există o strategie clară de comunicare asupra PNA-ului.

◆ **COLABORAREA ÎNTRE SECTORUL PUBLIC ȘI ONG-URI**

Deși ONG-urile au contribuit semnificativ la implementarea FPS, nivelul de colaborare cu autoritățile publice este limitat. Crearea unor platforme de dialog și parteneriate mai active ar putea maximiza impactul inițiativelor.

◆ **IMPORTANȚA LEADERSHIPULUI FEMININ**

Exemplele de succes ale femeilor în poziții de conducere din sectorul de securitate și apărare demonstrează potențialul transformator al liderismului feminin. Cu toate acestea, lipsa sprijinului instituțional continuă să fie o barieră majoră.

◆ **NECESITATEA ALINIERII OBIECTIVELOR FPS LA PRIORITĂȚILE NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE**

Integrarea dimensiunii de gen în alte agende, cum ar fi răspunsul umanitar sau securitatea cibernetică, ar putea atrage mai mult sprijin financiar și atenție politică, consolidând astfel implementarea FPS.

◆ **DEPENDENȚA DE SUPORTUL INTERNAȚIONAL**

Partenerii internaționali, cum ar fi ONU, UE și donatorii bilaterali, au jucat un rol esențial în finanțarea și sprijinirea tehnică a PNA-ului. Cu toate acestea, lipsa unui angajament financiar solid din partea statului poate compromite sustenabilitatea pe termen lung a acestor inițiative.

PRINTRE BUNELE PRACTICI ALE IMPLEMENTĂRII PROGRAMULUI 1325 POT FI TRECUTE ÎN REVISTĂ:

- În anul 2024 femeile militare au participat în misiuni de menținere a păcii la nivel de contingent, în cadrul misiunii de menținere a păcii din Kosovo (4 femei) și Liban (3 femei), fiind respectată recomandarea ONU privind completarea contingentelor de menținere a păcii cu femei militare cu minim 9 %.
- Promovarea proiectului de Lege privind modificarea unor acte normative (completarea cadrului normativ privind protecția socială a militarilor (adoptat în prima lectură) ce prevede a) concediul parțial plătit pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 3 ani care se va include în vechimea calendaristică a serviciului militar, b) militarii vor dispune de dreptul la concediul „în cazul adoptării copiilor nou-născuți sau luării sub tutelă a acestora”, c) amânarea încorporării în serviciul militar la mobilizare să fie oferită pentru unul din soți în cazul când ambii soți sunt supuși militari și au la întreținere copii minori (reieșind din necesitățile structurii militare) [35].
- Desfășurarea de către Serviciul de Informații și Securitate a unui chestionar anonim cu scopul colectării și evaluării datelor privind riscurile, amenințările și vulnerabilitățile cu care se confruntă femeile angajate în cadrul SIS. Evaluările generate atestă că 88% din femeile angajate ale Serviciului (participante la chestionar) se simt în siguranță la locul de muncă; 92% din cei/cele chestionați/-te nu au stereotipii de gen cu privire la rolul femeilor în sectorul apărării și securității.

EXEMPLE DE BUNE PRACTICI

La propunerea și coordonarea Platformei pentru Inițiative de Securitate și Apărare și altor organizații neguvernamentale, **a fost creat** la 4 octombrie 2024 **Grupul de Inițiativă privind Agenda FPS**, un mecanism menit să sprijine implementarea eficientă a recomandărilor Programului 1325. Grupul are rolul de a facilita dialogul între societatea civilă, mediul academic și instituțiile statului, pentru accelerarea implementării Agendei FPS. Acesta urmărește să sporească vizibilitatea inițiativelor, să asigure o colaborare eficientă între actorii implicați și să monitorizeze progresul PNA-ului. Grupul include organizații-cheie ale societății civile și reprezentanți din mediul academic cu expertiză în securitate și apărare. Obiectivele principale ale Grupului de Inițiativă privind Agenda FPS sunt: dialog și coordonare: Crearea unui cadru formal pentru schimbul de informații și colaborare între OSC-uri și instituțiile statului; monitorizare și evaluare: Analizarea progresului în implementarea PNA-ului și identificarea lacunelor; promovare și vizibilitate: Organizarea de seminare, campanii și diseminare a celor mai bune practici în domeniul FPS.

De asemenea, în anul 2023, a fost elaborat primul Raport de evaluare inițială privind egalitatea de gen, un document sprijinit de DCAF, care a oferit o perspectivă detaliată asupra progreselor și provocărilor legate de implementarea PNA-ului. Raportul a servit drept punct de referință pentru îmbunătățirea strategiilor viitoare, aducând în prim-plan date esențiale pentru monitorizarea progresului.

Inspectoratul General al Poliției a desemnat **șase femei în poziții decizionale** de top în anul 2024, printre care s-au numărat șefele unor inspectorate teritoriale. Acestea au beneficiat de sprijin individual sub formă de coaching oferit de autoritățile suedeze, ceea ce a contribuit la consolidarea capacităților lor de lider.

Un alt aspect important a fost crearea unui banner dedicat Agendei FPS și Securitatea pe site-ul oficial al **Ministerului Afacerilor Interne**, o inițiativă care a subliniat angajamentul autorităților în promovarea acestui domeniu.

În contextul crizei refugiaților, organizațiile neguvernamentale au contribuit activ la implementarea Programului 1325, susținând eforturile de gestionare a crizei umanitare și consolidând răspunsurile la nivel național și local.

Implementarea Programului 1325 a generat o serie de inițiative și parteneriate de succes. De la parteneriate dezvoltate la nivel local și internațional până la crearea Secretariatului dedicat implementării PNA-ului și promovarea femeilor în funcții decizionale, aceste realizări reflectă angajamentul continuu al Republicii Moldova pentru promovarea egalității de gen în sectorul de securitate și apărare.

Un alt pas semnificativ a fost realizat odată cu **înființarea Secretariatului PNA 1325**. Cu sprijinul financiar al UN Women, acest Secretariat a devenit punctul central de coordonare a acțiunilor menite să asigure integrarea egalității de gen în toate politicile publice relevante.

Aceste istorii de succes subliniază importanța coordonării eficiente, a consultărilor intersectoriale și a suportului oferit de partenerii internaționali în consolidarea eforturilor pentru pace, securitate și gestionarea crizelor umanitare.

VII. CONSTATĂRI GENERALE

Prezentul Raport de monitorizare formulează un set de concluzii și recomandări, care au drept scop să orienteze beneficiarii acestuia să întreprindă măsuri ce ar contribui la gestionarea riscurilor și vulnerabilităților, la îmbunătățirea anumitor procese în cadrul cărora egalitatea de gen și drepturile omului sunt valori și priorități fundamentale și să amplifice bunele practici și experiențele în domeniu.

Concluziile acestui raport reflectă starea actuală și transformările care s-au produs în perioada de 18 luni (2023 – 6 luni 2024) de implementare a Programului 1325. Acest Raport reamintește necesitatea de integrare sistematică a perspectivei de gen în sectorul de aplicare a legii, securitate și apărare.

În acest sens, autoarele Raportului salută angajamentul Guvernului de a aproba și de a pune în aplicare cel de-al doilea Program 1325 și contribuția instituțiilor implementatoare și a altor actori de a construi un sector incluziv și bazat pe egalitatea de gen. La fel, afirmăm că Agenda FPS trebuie să fie realizată și promovată prin intermediul angajamentelor politice, diplomatice și instituționale dedicate acestui proces.

Constatăm că Programul 1325 are un caracter universal fiind aplicabil atât administrației publice centrale cât și celei locale, cu un accent deosebit pe femei, fete și subiecte tematice sensibile la gen precum: combaterea violenței, hărțuirii, percepțiilor și stereotipurilor, conflictelor, creșterea și abilitarea femeilor în procese și funcții decizionale etc.

Consecvent, Agenda FPS are o legătură strânsă cu alte documente de politici și acte normative în proces de dezvoltare în cadrul sectorului de aplicare a legii, securitate și apărare care necesită a fi sincronizate în contextul aderării la Uniunea Europeană. Observăm că sinergia între actorii interesați și beneficiarii Programului 1325 este una importantă pentru succesul dezvoltării acestui sector.

Implicit, Secretariatul PNA 1325 urmează să se concentreze pe o abordare strategică de coordonare, întrucât mecanismele de implementare trebuie să fie măsurabile și eficiente. Stabilirea cooperării și parteneriatelor cu toții actorii (societatea civilă, donatori, activiste/activiști, etc.) care pot contribui în procesul de implementare a Programului 1325 trebuie să fie direcția de orientare și dezvoltare la toate etapele de elaborare și adoptare a deciziilor și la toate nivelele de implementare și raportare.

Implicarea societății civile a demonstrat rezultate semnificative, subliniind importanța parteneriatelor dintre instituțiile de stat și organizațiile neguvernamentale. Totuși, coordonarea instituțională diminuată, lipsa unui buget clar și o anumită dependență de inițiativele societății civile rămân provocări majore.

Contribuția financiară și tehnică a donatorilor și partenerilor de dezvoltare a fost și este una crucială, în condițiile în care cele mai consistente și costisitoare componente ale Programului 1325 sunt sprijinite de către aceștia. Existența unui mecanism transparent și public de utilizare a resurselor financiare pentru implementarea Agendei FPS ar spori credibilitatea și vizibilitatea Programului 1325.

Constatările Raportului reprezintă acțiunile sugerate de autoare pentru a accelera implementarea Agendei FPS și pentru a le ancora într-o abordare bazată pe rezultate și impact.

Acest set de recomandări evidențiază necesitatea de angaja, de a împuternici, de a proteja și de a susține un echilibru de gen în sistemul de securitate și apărare.

La fel, aceste recomandări constituie un reper de a susține politic, financiar și administrativ implementarea holistică a Programului 1325 și de a atinge impactul necesar.

Înțelegerea Agendei FPS și a nevoilor beneficiarilor constituie condiția sine qua non pentru atingerea rezultatelor așteptate. Coerența dintre ceea ce poate implica Agenda FPS în interiorul țării și în exteriorul țării, face parte din viziunea strategică a implementării și a transformărilor care s-au produs.

Procesul de implementare a Programului 1325 evidențiază atât bune practici, cât și provocări, vulnerabilități și riscuri care necesită atenție sporită pentru a asigura eficiența și sustenabilitatea Programului 1325. Participarea femeilor în misiuni internaționale de menținere a păcii și inițiativele legislative care sprijină egalitatea de gen în sectorul militar reprezintă progrese remarcabile.

Astfel, concluziile și recomandările prezentate în această secțiune vizează îmbunătățirea colaborării multilaterale între instituțiile publice, organizațiile societății civile și finanțatori, precum și promovarea unei planificări eficiente a resurselor pentru implementarea Agendei FPS.

VIII. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

CONCLUZII

- ◆ Realizarea și promovarea Agendei FPS trebuie să se bazeze pe angajamente politice, diplomatice și instituționale ferme, dedicate acestui proces.
- ◆ Programul 1325 are un caracter universal, fiind aplicabil atât la nivelul administrației publice centrale, cât și locale, punând accent pe femei, fete și pe subiecte sensibile, care trebuie evaluate în funcție de nevoi și priorități specifice.
- ◆ Agenda FPS este strâns interconectată cu alte documente de politici și acte normative în curs de dezvoltare în sectoarele aplicării legii, securității și apărării, necesitând sincronizare constantă în contextul procesului de aderare la UE.
- ◆ Înțelegerea implementării Programului 1325 este fragmentată și neuniformă. Actorii implicați în procesul de implementare participă și beneficiază selectiv de activitățile incluse în PNA.
- ◆ Lecțiile învățate și bunele practici obținute în cadrul celor 18 luni de implementare trebuie comunicate și diseminate.
- ◆ Secretariatul PNA 1325 trebuie să intensifice abordarea strategică, comunicarea și mecanismele de gestionare a riscurilor și vulnerabilităților în procesul de implementare a Programului 1325.
- ◆ Inițiativele, programele și proiectele rămân un domeniu critic de dezvoltare în contextul implementării Agendei FPS și necesită să fie consultate și coordonate intersectorial pentru a pune accent pe evoluția sectorului și a eficientiza mobilizarea resurselor.
- ◆ Discursurile publice ale factorilor de decizie nu sunt suficient de sensibile la Agenda FPS, or acest lucru nu oferă un caracter suficient de incluziv la nivel intersectorial.
- ◆ Instituțiile implementatoare ale Programului 1325 trebuie să-și asume responsabilitatea și să diminueze din substituirea capacităților și a responsabilității politice și normative.
- ◆ În contextul crizelor, activitățile instituțiilor de aplicare a legii, securității și apărării trebuie să fie orientate spre asigurarea securității umane și comunitare în contextul aplicării RCSONU 1325.
- ◆ Nu există evoluții esențiale cu privire la creșterea ponderii femeilor în poziții decizionale. Numărul femeilor în poziții de execuție predomină în sectorul de securitate și apărare.
- ◆ Diminuarea coordonării și implicării statului în procesele de transformare prin integrarea sistemică a egalității de gen. În comparație cu primul PNA, s-a remarcat o diminuare a procesului de coordonare și implicării Secretariatului PNA 1325 în implementarea Programului 1325.

- ◆ Societatea civilă contribuie semnificativ la implementarea PNA-ului prin diverse inițiative, indiferent de amploarea sau durata acestora. Majoritatea activităților din cadrul PNA-ului sunt inițiate și implementate de organizațiile societății civile, mai degrabă decât de instituțiile sau autoritățile de stat. Implicarea activă a societății civile evidențiază importanța parteneriatelor dintre stat și ONG-uri pentru obținerea de rezultate durabile. Provocările întâmpinate de societatea civilă în procesul de implementare a Programului 1325 subliniază nevoia unei reevaluări a sprijinului oferit de stat și instituțiile publice, precum și o planificare mai eficientă a resurselor pentru asigurarea continuității și impactului pe termen lung al acțiunilor. Este necesară o coordonare holistică între organizații, finanțatori și Secretariatul PNA 1325 pentru eficientizarea și prioritizarea fondurilor.
- ◆ Este esențială promovarea înțelegerii rolului societății civile în implementarea Agendei FPS atât în sectorul de securitate, cât și în rândul publicului larg. Rolul Ministerului Finanțelor în planificarea și bugetarea resurselor financiare adecvate pentru implementarea PNA-ului este esențială, or în lipsa acesteia, acest Program riscă să fie unul declarativ. Rolul APL-urilor în implementarea și raportarea activităților realizate în cadrul Programului 1325 poate accelera procesul de localizare. Neimplicarea acestora în procesul de coordonare, exclude caracterul incluziv. Majoritatea activităților implementate în cadrul Agendei FPS sunt sprijinite financiar și tehnic de către donatori și parteneri. Numărul de instruirii, seminare, formare profesională sau activități similare sunt în lista activităților cel mai des organizate de către actorii de implementare. Calitatea rapoartelor de progres prezentate de către MAI în contextul implementării Agendei FPS nu sunt măsurabile și sunt cel mai des în proces de executare continuă, iar Cancelaria de Stat neglijează mecanismul de monitorizare și control pentru obținerea unui impact. Este necesară o revizuire urgentă a mecanismului de coordonare, în special în ceea ce privește implicarea autorităților publice locale și consolidarea sinergiei dintre toți actorii interesați. O astfel de abordare ar contribui la o implementare mai coerentă și mai eficientă a Programului 1325.
- ◆ Monitorizarea și evaluarea mecanismelor de protecție rămân slab instituționalizate. Lipsesc mecanisme clare de colectare a datelor și a informațiilor și publicarea analizelor de interes public. Lipsa unor indicatori clari și măsurabili face dificilă evaluarea eficienței măsurilor de protecție și identificarea domeniilor în care sunt necesare intervenții suplimentare. Fără o supraveghere corespunzătoare, aceste mecanisme rămân doar teoretice, fără impact concret asupra siguranței și bunăstării femeilor din sectorul de securitate.

RECOMANDĂRI COMUNE:

- Dezvoltarea unui mecanism clar și eficient de coordonare între autoritățile publice centrale, autoritățile publice locale, societatea civilă și Secretariatul PNA 1325.
- Stabilirea unor canale de comunicare structurate și constante între Secretariatul PNA 1325, APL-uri și societatea civilă, pentru a asigura o implementare unitară a Agendei FPS.
- Organizarea regulată de reuniuni și ședințe comune pentru o mai bună aliniere a obiectivelor și rezolvarea promptă a provocărilor apărute.
- Dezvoltarea planurilor locale de acțiune pentru implementarea Agendei FPS, integrate în strategiile de dezvoltare comunitară.
- Alocarea de resurse adecvate din bugetul de stat pentru implementarea măsurilor din PNA, reducând astfel dependența de finanțările externe.
- Sprijinirea de către parteneri și donatori a unor programe și activități pe termen lung pentru implementarea Agendei FPS.
- Participarea APL-urilor, APC-urilor și OSC-urilor la evenimente comune ce țin de instruire, advocacy, seminare și conferințe etc.
- Consultarea și identificarea de către Secretariatul PNA 1325 a unui mecanism comun, eficient și transparent de coordonare cu APL-urile.

(PENTRU) INSTITUȚII PUBLICE:

- Crearea unei memorii instituționale care să consolideze lecțiile învățate din experiența anterioară de implementare a primului PNA. Această inițiativă ar permite instituțiilor să îmbunătățească continuu procesele de implementare, evitând repetarea greșelilor și utilizând soluțiile de succes ca modele de bune practici.
- Crearea unui mediu politic și public ce pune în valoare și încurajează contribuția civică. În practică, instituțiile și funcționarii publici răspund actorilor societății civile în interacțiunea lor obișnuită.
- Crearea unor spații comune și prietenești pentru dialog și comunicare.
- Identificarea de urgență a unui dialog dintre APC-le și APL-le pentru implementarea PNA-ului.
- Localizarea Agendei FPS.
- Îmbunătățirea vizibilității, transparenței, comunicării oficiale și non-formale pe Agenda FPS, inclusiv pe pagina web destinată implementării Programului 1325.
- Îmbunătățirea sistemului și procedurilor de colectare, evidență, raportare și analiză a datelor dezagregate pe PNA.
- Creșterea nivelului de conștientizare în rândul instituțiilor de stat cu privire la importanța Rezoluției 1325. Prin campanii de informare și instruire dedicate, instituțiile ar putea înțelege mai bine rolul lor în promovarea egalității de gen și în consolidarea securității printr-o abordare incluzivă.
- Alocarea resurselor adecvate de către stat pentru implementarea PNA-ului. O astfel de măsură ar reduce dependența de inițiativele și finanțările oferite de organizațiile societății civile și partenerii de dezvoltare, garantând sustenabilitatea financiară a proiectelor și consolidând angajamentul statului în implementarea PNA-ului.

(PENTRU) PARTENERI/DONATORI:

- Oferirea sprijinului și resurselor financiare pe termen lung pentru Secretariatul PNA 1325, pentru organizațiile societății civile ce implementează Agenda FPS și autoritățile publice locale.
- Sprijinirea rapoartelor alternative (de monitorizare și evaluare) elaborate de societatea civilă în contextul rapoartelor de progres a PNA-ului elaborate de MAI.
- Sprijinirea organizării sondajelor de opinie pentru evaluarea necesităților, percepțiilor și serviciilor de suport.
- Sprijinirea financiară a Grupului de Inițiativă privind Agenda FPS format din organizațiile societății civile.
- Programarea unor fonduri pentru activități pe termen lung pentru sprijinirea activităților PNA-ului, pentru autoritățile publice centrale, locale și organizații neguvernamentale.
- Crearea platformei donatorilor pe domeniul finanțării Programului 1325.
- Organizarea unui schimb de informații cu privire la implementarea programelor naționale privind Agenda FPS în diferite țări.
- Sprijinirea organizațiilor de tineret care se implică în procesul de implementare a Programului 1325, în special în zonele rurale.
- Crearea unei Platforme comune a APL-urilor, APL-urilor și ONG-urilor de profil, cu participarea partenerilor și donatorilor.
- Sprijinirea rapoartelor alternative (de monitorizare și evaluare) elaborate de societatea civilă în contextul rapoartelor de progres a PNA-ului elaborate de MAI.
- Sprijinirea organizării sondajelor de opinie pentru evaluarea necesităților, percepțiilor și serviciilor de suport.
- Sprijinirea financiară a Grupului de Inițiativă privind Agenda FPS format din organizațiile societății civile.
- Programarea unor fonduri pentru activități pe termen lung pentru sprijinirea activităților PNA-ului, pentru autoritățile publice centrale, locale și organizații neguvernamentale.
- Crearea platformei donatorilor pe domeniul finanțării Programului 1325.
- Organizarea unui schimb de informații cu privire la implementarea programelor naționale privind Agenda FPS în diferite țări.
- Sprijinirea organizațiilor de tineret care se implică în procesul de implementare a Programului 1325, în special în zonele rurale.
- Crearea unei Platforme comune a APL-urilor, APL-urilor și ONG-urilor de profil, cu participarea partenerilor și donatorilor.

(PENTRU) ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ:

- Participarea APL-urilor în procesul de implementare, raportare și monitorizare a PNA-ului.
- Implicarea activă în localizarea Agendei FPS.
- Colectarea informației și datelor privind implementarea PNA-ului și includerea în rapoartele de progres naționale.
- Organizarea de campanii de informare și instruiți adaptate pentru APL-uri, cu sprijinul partenerilor naționali și internaționali.
- Introducerea de linii bugetare dedicate implementării PNA-ului în bugetele locale.
- Dezvoltarea unor planuri de acțiune locale sensibile la gen, care să fie integrate în strategiile de dezvoltare ale comunităților.
- Furnizarea de instruiți tematice și practice pentru angajații APL-urilor în domenii precum: egalitatea de gen, prevenirea violenței și integrarea Agendei FPS.
- Crearea sau extinderea centrelor de sprijin pentru victimele violenței și introducerea de sisteme de raportare accesibile și sigure.
- Consolidarea parteneriatelor dintre APL-uri, OSC-uri și alți actori relevanți pentru implementarea Agendei FPS.
- Dezvoltarea unor sisteme standardizate pentru colectarea și analiza datelor privind implementarea PNA-ului la nivel național și local.

(PENTRU) SOCIETATEA CIVILĂ:

- Diversificarea surselor de finanțare prin atragerea parteneriatelor publice-private, precum și prin implicarea mai activă a autorităților locale în susținerea financiară a inițiativelor FPS.
- Crearea unui mecanism național de suport financiar pentru proiectele societății civile care contribuie la implementarea Agendei FPS, reducând astfel dependența de granturile externe
- Consolidarea colaborării cu donatorii internaționali pentru a evidenția impactul pe termen lung al investițiilor în egalitatea de gen și securitatea umană.
- Promovarea unei agende integrate care să alinieze dimensiunea de gen cu alte priorități internaționale, precum securitatea cibernetică sau răspunsul umanitar, pentru a atrage mai mult interes din partea finanțatorilor.

(PENTRU) SECRETARIAT PNA 1325:

- Dezvoltarea unui mecanism clar de coordonare și monitorizare, inspirat de grupul tehnic utilizat în primul PNA. Un astfel de mecanism ar asigura o mai bună aliniere între actorii implicați, o monitorizare eficientă a progresului și o reacție promptă la provocările apărute.
- Dezvoltarea unei comunicări mai eficiente între Secretariatul PNA 1325, societatea civilă și APL-uri. Această interacțiune joacă un rol important în asigurarea coordonării eficiente a activităților, schimbul de informații relevante și implicarea tuturor părților interesate în procesul de implementare. În prezent, lipsa unei comunicări structurate și eficiente afectează fluxul de informații și colaborarea. De exemplu, experiențele și lecțiile acumulate în cadrul proiectelor anterioare nu sunt valorificate suficient, iar inițiativele locale rămân adesea izolate, fără sprijinul necesar pentru a genera un impact sustenabil. Totodată, instituțiile locale și OSC-urile se bazează în mare măsură pe inițiative proprii pentru a-și alinia activitățile la obiectivele PNA-ului.
- Comunicarea mai clară și constantă între Secretariatul PNA 1325 și aceste entități ar permite coordonarea mai eficientă a eforturilor pentru implementarea PNA-ului, identificarea și rezolvarea problemelor comune înainte ca acestea să devină obstacole majore, monitorizarea progresului activităților la nivel local și național, cu o mai bună evaluare a rezultatelor.
- Formalizarea unui mecanism de dialog între MAI, societatea civilă și APL-uri ar putea contribui la creșterea nivelului de conștientizare a importanței RCSONU 1325 și la îmbunătățirea implicării instituțiilor publice în promovarea egalității de gen. Această abordare ar întări parteneriatul dintre sectorul public și cel civic, asigurând că PNA-ul este implementat într-un mod integrat, coordonat și cu un impact semnificativ pentru întreaga societate.

SURSE BIBLIOGRAFICE

- [1] Legea privind asigurarea egalității de șanse între bărbați și femei , adoptată de către Parlamentul R. Moldova la 9 februarie 2006, Nr.5-XVI. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 47-50/200 din 24.03.2006
- [2] Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și UE. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A22014A0830%2801%29>
- [3] Pact for the Future, Global Digital Compact and Declaration on Future Generations. https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/sotf-pact_for_the_future_adopted.pdf
- [4] Ministerul Afacerilor Interne; Inspectoratul General de Carabinieri (Centrul de Instrucție (u.m. 1006) al IGC); Inspectoratul General al Poliției de Frontieră (Serviciul Poliției de Frontieră, Serviciul Poliției de Frontieră (Leova), Direcția Regională Nord, SPF „Lopatnic”, Direcția regională Vest a Poliției de Frontieră, SPF Giurgiulești, IGPF al MAI al DR Sud SPF Gotești, MAI al IGPF a DR Sud a SPF Brinza, SPF „Valea Perjei”, SPF Costesti, PF Leuseni-2 al DRVest al IGPF).
- [5] Or. Glodeni, r-nul Glodeni; Chișinău; s. Corlăteni, r-nul Rîșcani, or. Rîșcani, r -nul Rîșcani, or. Căușeni (Primăria), mun. Bălți, mun. Strășeni, or. Rezina, s. Nimoreni, r-nul Ialoveni, s. Ciuciuieni, r-nul Sîngerei, s., r-nul Ocnița, com Obreja Veche, r-nul Fălești, s. Păpăuți, r-nul Rezina, or. Nisporeni, com. Pociumbeni, r-nul Rîșcani.
- [6] Ambasada Germaniei la Chișinău, Oficiul de Legătură NATO, Consilierul Ministerului Apărării al Statelor Unite (MoDA) și Biroul Cooperării în Domeniul Apărării (ODC), Ambasada Marii Britanii în Republica Moldova, UN Women.
- [7] Au participat: Primăria Rezina, Primăria Glodeni, Primăria Telenești, Primăria Glodeni, Municipiul Strășeni, Consiliul Municipal Bălți, Primăria Corlăteni. Rîșcani, Primăria, Rîșcani, Agenția de Dezvoltare Regională Nord.
- [8] Centrul Promarshall, Platforma pentru Egalitate de Gen, Asociația Femeilor din Poliție, Centrul Contact Cahul, Institutul pentru Democrație și Dezvoltare, Asociația pentru Dezvoltare Durabilă Integrată (Căușeni), Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare.
- [9] HOT ȚĂRĂ nr. 152/2023 pentru aprobarea Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027, p. 27.
https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect-14-nu-85-mai-2023_0.pdf
- [10] Secretariat NAP: <https://mai.gov.md/ro/node/8153>
- [11] Raportul de progres cu privire la realizarea Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027, pentru anul 2023.
<https://mai.gov.md/sites/default/files/ONU/Raportul%20de%20progres%202023.pdf>
- [12] Conferința de nivel înalt „FEMEILE, PACEA ȘI SECURITATEA – parteneriate comune pentru reziliență” , desfășurată la Chișinău, la 11 decembrie 2023.
<https://mai.gov.md/sites/default/files/ONU/Rezumal%20al%20Conferin%20C8%9Bei%20.pdf>
- [13] Împuternicirea femeilor - consolidarea păcii și securității: promovarea egalității de gen prin avansarea implementării Rezoluției 1325 a ONU. <https://mai.gov.md/ro/node/8798>
- [14] Legea Nr. 136 din 08-06-2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova Publicat : 21-06-2023 în Monitorul Oficial Nr. 204-207 art. 358
- [15] Prezentare CALM. <https://www.calm.md/despre-noi/>
- [16] Dezvoltare Rurală - Abordarea LEADER. <https://leaderin.md/>

- [17] În R.Moldova există 48 de GAL-uri, în care sunt implicate aproximativ 754 de localități (50 % din localitățile rurale). GAL-urile se află la diferite etape de dezvoltare. GAL-urile senioare implementează proiecte de dezvoltare locală de câțiva ani, iar cele junioare sunt abia la primele încercări.
- [18] Pentru detalii, vezi Anexa 3.3
- [19] În baza proiectelor
- [20] Mârzac, E., Panța, R., Sandu, S., Cartografierea asistenței externe în domeniul securității și apărării al Republicii Moldova, Chișinău: Bons Offices, 2024.
- [21] Mârzac, E., Panța, R., Sandu, S., Cartografierea asistenței externe în domeniul securității și apărării al Republicii Moldova, Chișinău: Bons Offices, 2024.
- [22] Suedia va susține UN Women în promovarea egalității de gen în Moldova.
https://www.ipn.md/index.php/ro/suedia-va-sustine-un-women-in-promovarea-egalitatii-de-7967_1097007.html#ixzz8uNDmRI8w
- [23] Suport în implementarea Notei Strategice a UN Women în Republica Moldova pentru perioada 2023-2027.
<https://amp.gov.md/aim/viewActivityPreview.do~public=true~pagelId=2~activityId=3518~language=ro>
- [24] Primele beneficiare ale Programului de mentorat pentru femei au efectuat o vizită de studiu în Malmo, Suedia. <https://politia.md/ro/content/primele-beneficiare-ale-programului-de-mentorat-pentru-femei-au-efectuat-o-vizita-de-studiu>
- [25] Parteneriat de securitate și apărare dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană.
https://gov.md/sites/default/files/security_and_defence_partnership_md-eu-2_-_ro_translation_1_2.pdf
- [26] EU4GenderEquality: Serviciul de Asistență pentru Reformă.
<https://eu4moldova.eu/ro/projects/eu-project-page/?id=1480>
- [27] EU4Dialogue: Suport pentru transformarea conflictului în Caucazul de Sud și Republica Moldova
<https://eu4moldova.eu/ro/projects/eu-project-page/?id=1576>
- [28] Parteneriate pentru liderismul femeilor și buna guvernare
<https://eu4moldova.eu/ro/projects/eu-project-page/?id=1592>
- [29] Women's Access to Justice: implementing Council of Europe's gender equality and violence against womens tandards. <https://www.coe.int/en/web/genderequality/women-s-access-to-justice-implementing-council-of-europe-s-gender-equality-and-violence-against-women-standards>
- [30] Eliminarea violenței, extinderea oportunităților de generare a veniturilor pentru femei și accelerarea guvernării sensibile la diemnsiunea de gen în Moldova (EVOLVE4GE).
<https://amp.gov.md/aim/viewActivityPreview.do~public=true~pagelId=2~activityId=3508~language=ro>
- [31] Inspectoratul general al Poliției de Frontieră. Proiecte externe nerambursabile. p. 12,
https://politia.md/sites/default/files/lista_proiectelor_in_curs_de_implementare_18.pdf
- [32] Advancing equality in the Moldovan Police. A closer look at the challenges and opportunities for the advancement of women police officers.
<https://www.genderassociations.com/2024/05/15/advancing-gender-equality-in-the-moldovan-police/>
- [33] Institute for War and Peace Reporting (IWPR) anunță Concurs de Selectarea Conceptelor de Proiect - Consolidarea rezilienței în țările din vecinătatea estică (BREN).
<https://civic.md/anunturi/granturi/78818-institute-for-war-and-peace-reporting-iwpr-anunta-concurs-de-selectarea-conceptelor-de-proiect-consolidarea-rezilientei-in-tarile-din-vecinatatea-estica-bren.html>

- [34] Hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de Lege privind modificarea unor acte normative (completarea cadrului normativ privind protecția socială a militarilor.
<https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/nu-621-ma-2023.pdf>
- [35] Crearea grupului de Inițiativă "Femeile, Pacea și Securitatea".
<https://pisa.md/projects/crearea-grupului-de-initiativa-femeile-pacea-si-securitatea/>
- [36] Promovarea Agendei privind Femeile, Pacea și Securitatea.
<https://pisa.md/projects/promovarea-agendei-privind-femeile-pacea-si-securitatea-prin-comunicare-strategica-si-monitorizare/>
- [37] Promovarea Agendei Femeile Pacea și securitatea: combaterea dezinformării și stereotipurilor.
<https://pisa.md/projects/promovarea-agendei-femeile-pacea-si-securitatea-combaterea-dezinformarii-si-stereotipurilor/>
- [38] Proiectul „Enhance Women`s Cohesion in Peace Processes and Sustainable Response in Humanitarian Aid”
<https://idd.md/en/service/proiectul-enhance-womens-cohesion-in-peace-processes-and-sustainable-response-in-humanitarian-aid/>
- [39] <https://idd.md/service/proiectul-enhance-womens-cohesion-in-peace-processes-and-sustainable-response-in-humanitarian-aid/>
- [40] Parteneriate pentru liderismul femeilor și buna guvernare.
<https://ivcmoldova.org/category/proiecte-in-derulare/parteneriate-pentru-liderismul-femeilor-si-buna-guvernare-proiecte-in-derulare/>
- [41] Parteneriate pentru liderism și buna guvernare.
<https://ivcmoldova.org/category/proiecte-in-derulare/parteneriate-pentru-liderismul-femeilor-si-buna-guvernare-proiecte-in-derulare//https://ivcmoldova.org/ao-ivc-te-invita-la-academia-de-liderism-feminin-si-buna-guvernare-editia-2023-2025/>)
- [42] https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02hKDY79H92oD3eM4j9bhvtRx5PR7GzQgvPMRwtrKyzWfivQU3HPRbn6porAVgyt51l&id=61554566429326 , <https://mai.gov.md/ro/node/8698>
- [43] <https://www.facebook.com/progen.md/posts/pfbid0G449sNeuTMCHtGxybBu54Gzve1JZtCjrH7sAfzDbruh2x6hgfUrfRpa5sqa1noXkl>
- [44] Capacitatea și participarea incluzivă a tinerilor – promovate cu suportul UE.
<https://eu4moldova.eu/ro/capacitatea-si-participarea-incluziva-a-tinerilor-promovate-cu-suportul-ue/>
- [45] <https://www.facebook.com/progen.md/posts/pfbid02ENrfhn3Kmw56RSHVyx51yMz7ZkLdcjxXTYuy4qdUbeQLQaiBYqC2XpBJ77rtqtssl;>
<https://www.facebook.com/progen.md/posts/pfbid0mwSMk7onYBcTobMuPunC8krofzC51RXiYpwMzTzTsQHsJaWA9Qn4ntupUenrL2nXl;>
<https://www.facebook.com/progen.md/posts/pfbid02q8L5N1g4qLq6KYWk8nf1nNGUiooDCDWrL4hniDwjQPeVvk28AeEUyN4QAtbGHXSeQl;>
<https://www.facebook.com/progen.md/posts/pfbid02ENrfhn3Kmw56RSHVyx51yMz7ZkLdcjxXTYuy4qdUbeQLQaiBYqC2XpBJ77rtqtssl;> si deja am gasit si pe site-ul lor
<https://progen.md/proiecte-locale-implementate-in-cadrul-proiectului-mycs/>
- [46] <https://www.faclia.md/ro/news/centrul-de-cariera-pentru-femei-din-ungheni/centrul-de-cariera-pentru-femei%20Kiran%20%C8%99i%20Jivan;>
<https://www.faclia.md/ro/news/noutati/-ezatoarea-moderna-a-adunat-femei-care-constientizeaza-ca-pacea-porneste-din-interior;> <https://www.faclia.md/ro/news/noutati/63-de-femei-stramutate-din-ucraina-cunosc-mai-multe-despre-accesul-la-servicii-si-opportunitati-de-ocupare-in-republica-moldova;>)

- [47] Lansarea proiectului „Abilitarea femeilor, comunităților locale și a refugiaților din Moldova”. <https://cdf.md/noutati/lansarea-proiectului-abilitarea-femeilor-comunitatilor-locale-si-a-refugiatilor-din-moldova/>
- [48] Proiecte în derulare. <https://cdf.md/proiecte-in-derulare/>
- [49] Protecția refugiaților și comunităților gazdă împotriva violenței în bază de gen pe ambele maluri ale râului Nistru. <https://cdf.md/proiecte-finalizate/>
- [50] <https://i4p-md.org/scoala-tinerelor-femei-pentru-liderism-de-pace-retrospectiva-video/>
- [51] <https://i4p-md.org/recrutam-participante-de-pe-ambele-maluri-ale-nistrului-la-seminar-stem/>; <https://i4p-md.org/tabara-de-vara-tineri-pentru-pace-summer-camp-for-young-peacebuilders/>; de asemenea am gasit si alte surse legate despre acest proiect: [https://moldova.un.org/ro/274442-tineri-%C8%99i-tinere-de-pe-ambele-maluri-re%C3%AEnvigorarea-eforturilor-de-consolidare-p%C4%83cii](https://moldova.un.org/ro/274442-tineri-%C8%99i-tinere-de-pe-ambele-maluri-re%C3%AEnvigorarea-eforturilor-de-consolidare-p%C4%83cii;);
[https://gov.md/ro/content/echipa-biroului-politici-de-reintegrare-discutii-cu-un-grup-de-tineri-de-pe-ambele-maluri](https://gov.md/ro/content/echipa-biroului-politici-de-reintegrare-discutii-cu-un-grup-de-tineri-de-pe-ambele-maluri;);
<https://www.undp.org/ro/moldova/projects/construirea-pacii-durabile-si-incluzive-consolidarea-increderii-si-coeziunii-sociale-pe-ambele-maluri-ale-nistrului>)
- [52] Proiect socio-cultural „Demnitatea feminină: Transfigurarea prin Artă” <https://www.moldova.org/proiect-socio-cultural-demnitatea-feminina-transfigurarea-prin-arta/>
- [53] EQUALITY CAMP: Împreună împotriva violenței! <https://egalitadedegen.md/equality-camp-impreuna-impotriva-violentei/>
- [54] Ședințe de instruire în domeniul integrității și respectării drepturilor omului pentru militarii Armatei Naționale. <https://www.army.md/?lng=2&action=show&cat=122&obj=9314>
- [55] Eveniment de totalizare a proiectului „Femei-lidere de astăzi, pacea de mâine”. <https://avahelp.md/eveniment-de-totalizare-a-proiectului-femei-lidere-de-astazi-pacea-de-maine/>
- [56] https://drive.google.com/file/d/1B7cVcvIK81Gq_9OgnlWIUkXiYMVOJdo9/view
- [57] Proiectul “Roma Women 4 Peace&Security”. <https://www.anmc.md/proiectul-roma-women-4-peacesecurity-/>
- [58] The Human Rights Club Project. https://humanrightsembassy.org/index.php?option=com_content&view=article&id=257:stop-torture-in-moldova&catid=36&Itemid=437&lang=en

ANEXE

ANEXA 1. CHESTIONAR ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ CENTRALĂ

CHESTIONAR

PENTRU AUTORITĂȚILE PUBLICE CENTRALE DIN SECTORUL DE APLICARE AL LEGII,
SECURITATE ȘI APĂRARE

Acest chestionar este elaborat în contextul implementării de către Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare a proiectului „Promovarea Agendei Femeile, Pacea și Securitatea prin Comunicare strategică și Monitorizare”.

Scopul chestionarului este de a colecta informația relevantă în vederea elaborării unui Raport intermediar de evaluare a Programul național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027 **(în continuare PNA 1325 pentru anii 2023-2027)**.

Proiectul este finanțat prin intermediul unui grant al Institutului pentru Raportare despre Război și Pace (IWPR), cu suportul Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (FCDO).

Vă mulțumim anticipat pentru timpul acordat completării chestionarului.

1. Indicați instituția pe care o reprezentați

STATISTICI

2. Numărul total al femeilor din sectorul de aplicare al legii, securitate și apărare la sfârșitul anului 2023 (a indica numărul de personal total al fiecărei instituții):

În funcții manageriale

În funcții de execuție

3. Numărul total al femeilor din sectorul de aplicare al legii, securitate și apărare la sfârșitul lunii iunie 2024 (6 luni) (a indica numărul de personal total al fiecărei instituții):

În funcții manageriale

În funcții de execuție

4. Numărul total al fetelor și băieților absolvenți/te în anul 2023 și 2024 din cadrul instituțiilor academice din sectorul de aplicare al legii, securitate și apărare

Anul 2023 (fete și băieți)

Anul 2024 (fete și băieți)

5. Numărul total de fete și băieți absolvente care au fost încadrate în sistemul afacerilor interne, sistemul de securitate și apărare după absolvirea instituțiilor academice cu profil polițienesc, militar, securitate, etc din anii de promoție 2023 și 2024

Anul 2023 (fete și băieți)

Anul 2024 (fete și băieți)

6. Numărul total de femei și bărbați care exercită funcții de urmărire penală (ofițeri de urmărire penală)

Anul 2023 (femei, bărbați)

Anul 2024 (femei, bărbați)

7. Numărul de femei și bărbați care dețin funcții de șef de inspectoarte de poliție în anul 2023 și 2024

Anul 2023

Anul 2024

8. Numărul de femei și bărbați care exercită misiuni de patrulare și ordine publică (INSP) în anul 2023 și 2024

Anul 2023

Anul 2024

9. Numărul de femei cu statut special în poziție de ofițeri și subofițeri (frontieră, carabinieri, situații de urgență, poliție, vamă, securitate, apărare) la sfârșitul anului 2023 și 2024 (30 iunie 2024).

10. Numărul de cadre didactice femei și bărbați din instituțiile academice din sectorul de securitate și apărare, aplicare al legii.

11. Numărul punctelor focale gender.

IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI NAȚIONAL DE IMPLEMENTARE A REZOLUȚIEI CONSILIULUI DE SECURITATE AL ONU 1325 PRIVIND AGENDA FEMEILE, PACEA ȘI SECURITATEA PENTRU ANII 2023-2027 (în continuare PNA 1325 pentru anii 2023-2027)

12. Cât de des sunt angajații din sectorul de aplicare al legii, securitate și apărare implicați în implementarea PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027? (a se nota răspunsul cu font Bold)

- a) Niciodată
- b) Uneori
- c) Frecvent

13. În ce activități sunt implicați tinerii și tinerele din sectorul de aplicare al legii, securitate și apărare pentru implementarea PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027?

14. Ce abilități sunt necesare a fi dezvoltate în contextul implementării PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027? (a se nota răspunsurile cu font Bold)

- a) Strategice
- b) Comunicare
- c) Planificare Și Organizare
- d) Coordonare
- e) Monitorizare Și Evaluare
- f) Altceva (Indicați)

15. Ce tipuri de activități în contextul implementării PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 au fost externalizate? (a se nota răspunsurile cu font Bold)

- a) Studii
- b) Cerectări
- c) Instruiri
- d) Sondaje
- e) Evaluări
- f) Mentorat
- g) Toate
- h) Altele

16. Câte posturi de ofițeri de legătură, atașați de securitate, atașați militari sau justiție au fost create în anul 2023 sau 2024/ câte femei sunt numite în aceste poziții?

ACTIVITĂȚI DE SENSIBILIZARE PRIVIND PROGRAMUL NAȚIONAL DE IMPLEMENTARE A REZOLUȚIEI CONSILIULUI DE SECURITATE AL ONU 1325 PRIVIND AGENDA FEMEILE, PACEA ȘI SECURITATEA PENTRU ANII 2023-2027

17.Câte persoane au fost sensibilizate pe marginea adoptării și implementării PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 în anul 2023 și 2024?

18.Care sunt cele mai utilizate forme de informare și sensibilizare privind implementarea PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 în anul 2023 și 2024? (a se nota răspunsurile cu font Bold)

- a) Instruire
- b) Individual
- c) Vizite De Studiu
- d) TV/Media
- e) Prin Intermediul Asociațiilor Neguvernamentale
- f) Altele

19. Care sunt cele mai eficiente forme de învățare sau cunoaștere a modului de implementare a PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 în anul 2023 și 2024? (a se nota răspunsurile cu font Bold)

- a) Activități Organizate de Secretariatul NAP (PNA 1325 pentru anii 2023-2027)
- b) Organizații Internaționale
- c) Organizații Neguvernamentale
- Altele

ÎNTREBĂRI DESTINATE SECRETARIATULUI NAP (PNA 1325 pentru anii 2023-2027)

20.Secretariatul NAP asigură coordonarea PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 cu autoritățile publice locale?

- a) DA
- b) Nu

*a se nota răspunsul cu **Bold**

21.Ce impedimente și dificultăți întâmpină Secretariatul NAP pentru implementarea PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027?

22. De ce fel de instruire a beneficiat Secretariatul NAP pentru asigurarea unui mecanism de coordonare eficient și holistic în anul 2023 și 2024 (6 luni).

23. Ce resurse financiare a recepționat Secretariatul NAP pentru asigurarea mecanismului de coordonare a PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027?

PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI PROMOVAREA ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII DE GEN

24. Numărul cazurilor de abuz, discriminare, hărțuire sexuală, morală, economică sau de altă natură raportate de către femei și bărbați în anul 2023 și 2024 (până la finele lunii iunie 2024)?

25. Câte anchete de serviciu au fost în procedură, investigate și finalizate pe motiv de abuz, discriminare, hărțuire sexuală, morală, economică sau de altă natură raportate de către femei și bărbați în anul 2023 și 2024 (până la finele lunii iunie 2024)?

26. Câte decizii ale Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității au fost comunicate instituției pentru cazurile pe rol examinate și în privința cărora au fost luate decizii?

27. De ce condiții sau măsuri dispune și aplică instituția pentru a asigura îmbinarea vieții private cu cea profesională?

28. Ce stereotipuri cu privire la rolul femeilor și îndeplinirea angajamentelor în egală măsură ca și bărbați există în sistem?

29. Există cazuri de abuz, discriminare, hărțuire sexuală, morală, economică sau de altă natură care nu sunt raportate de către femei și bărbați în anul 2023 și 2024?

a) DA

b) Nu

c) Nu știu

*a se nota răspunsul cu **Bold**

30. Inițiativele femeilor din sectorul de aplicare al legii, securitate și apărare sunt susținute și încurajate?

a) DA

b) Nu

c) Nu știu

*a se nota răspunsul cu **Bold**

31. Vocea femeilor este suficient de reprezentată la nivel decizional în sectorul de aplicare al legii, securitate și apărare?

a) DA

b) Nu

c) Nu știu

d) Nu mă interesează

*a se nota răspunsul cu **Bold**

32. Care sunt bunele practici aplicabile pentru încurajarea femeilor în sectorul de aplicare al legii, securitate și apărare?

33. Care sunt bunele practici aplicabile pentru încurajarea femeilor în poziții de decizie în sectorul de aplicare al legii, securitate și apărare?

34. Femeile și bărbații au access echitabil la oportunități la locul de muncă?

a) DA

b) Nu

c) Nu știu

*a se nota răspunsul cu **Bold**

INSTRUIRI

35. Câte cursuri de instruire și pe ce tematici au beneficiat instituțiile pentru informare, sensibilizare și implementare a PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 în anul 2023 și 2024?

36. Cât de des au fost/sunt delegați/participă bărbații la instruirile și implementarea PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 în anul 2023 și 2024? (a se nota răspunsul cu font **Bold)**

a) Niciodată

b) Uneori

c) Frecvent

37.Care sunt tematicile pe marginea cărora sunt instruiți/te femeile și bărbații în vederea implementării PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 în anul 2023și 2024?

38.Câte cursuri de metorat și leadership au fost organizate în anul 2023 și 2024 pentru femeile din din sectorul de aplicare al legii, securitate și apărare?

39.Ce activități de prevenire și combatere a stereotipurilor în rândul persoanelor refugiate/admise în scop umanitar privind violența în bază de gen, violență sexuală și discriminare, inclusiv aspecte de gen au fost organizate în anul 2023 și 2024?

COMUNICARE

40.Există suficientă comunicare internă și externă cu privire la implementarea Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027?

a) DA

b) Nu

c) Nu mă interesează

*a se nota răspunsul cu **Bold**

41.Care sunt istoriile de succes pentru implementarea PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 în anul 2023 și 2024?

42.Care sunt campaniile de informare și sensibilizare organizate de instituții în anul 2023 și 2024 pentru realizarea PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027?

PARTENERIATE ȘI SUPORT EXTERN

3.Cine sunt partenerii, donatorii, ONG care sprijină activitățile de implementare a Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027 în anul 2023 și 2024.

ANEXA 2. AUTORITĂȚI PUBLICE LOCALE

2.1. Chestionar destinat APL-ilor

Descriere chestionar: Acest chestionar este elaborat în contextul implementării proiectului „Promovarea Agendei Femeile, Pacea și Securitatea prin Comunicare strategică și Monitorizare”, care este implementat de Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare.

Scopul chestionarului este de a colecta informația relevantă în vederea elaborării unui Raport intermediar de evaluare a Programul național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027 **(în continuare PNA 1325 pentru anii 2023-2027).**

Proiectul este finanțat prin intermediul unui grant al Institutului pentru Raportare despre Război și Pace (IWPR), cu suportul Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (FCDO).

Menționați localitatea/raionul pe care o/îl reprezentați

1. Indicați procentul de femei în poziții de decizie în cadrul APL -lui
2. Implementați /Aveți proiecte, programe, inițiative cu referire la Agenda Femeile, Pacea și Securitatea? Indicați link cu principiile scopuri și rezultate.
 - a) Da
 - b) Nu

Dacă răspunsul este afirmativ, vă rugăm să introduceți o sursă (link) online _____
3. Ați fost instruiți, informați sau sensibilizați despre Programul național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027 (în continuare PNA 1325 pentru anii 2023-2027)?
 - a) Da
 - b) Nu
4. La ce tipuri de instruiți ați participat în contextul implementării PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027?
 - a. Instruiți
 - b. Mentorat și coaching
 - c. Altceva. Specificați _____
5. Care sunt cele mai bune practici și lecții învățate privind implementarea PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027?
 1. _____
 2. _____
 3. _____

6. Aveți asociații neguvernamentale care au ca domeniu de activitate promovarea femeilor sau/și egalitatea de gen?

Da

Nu

Dacă răspunsul este afirmativ, menționați asociațiile

7. Care sunt riscurile, amenințările, problemele, dificultățile cu care se confruntă femeile din comunitate?

1. _____

2. _____

3. _____

8. Credeți că mecanismul de coordonare a PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 este eficient și incluziv?

Da

Nu

Dacă răspunsul este negativ, vă rugăm să-l argumentați _____

9. Indicați numărul de femei în sectorul APL, dezagregate pe nivele I și II, primare și primari, consiliere și consilieri raionali, conducerea CALM.

10. Indicați dacă există planuri de acțiune instituționale specifice pentru punerea în aplicare a PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 sau programe de dezvoltare sensibile la gen

Există

Nu există

În cazul unui răspuns afirmativ, vă rugăm să le indicați _____

11. Comunitatea Dvs. (raion, comună, sat) a fost implicată în procesul de implementare a PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 în perioada 2023 -2024?

Da

Nu

Dacă răspunsul este afirmativ, menționați în ce a fost implicată comunitatea Dvs.

12. Indicați numărul și tipul de măsuri, strategii, politici etc. de care vă ghidați pentru implementarea Rezoluției ONU 1325 privind Agenda Femeile, Pacea și Securitatea

Rezoluția 1325

PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027

Alte documente. Specificați _____

13. Indicați procentul de femei în rândul personalului care beneficiază de formare continuă

Primare _____
Președinte de raioane _____
Consiliere _____

14. Indicați numărul și tipurile de măsuri adoptate pentru a sprijini îngrijirea copiilor

Regim flexibil
Ajutor financiar
Alte măsuri la nivel local _____

15. Cunoașteți sau ați fost afectați/afectate de cazuri de violență și hărțuire sexuală și psihologică, de discriminare și de violență de gen la locul de muncă?

Da
Nu

16. Dispuneți de un sistem intern de raportare digitalizată a cazurilor de discriminare, hărțuire sexuală și violență pe bază de gen?

Da
Nu

17. Dispuneți de buget sau alte mijloace sau resurse (financiare/non-financiare) alocate pentru promovarea drepturilor femeilor și participarea femeilor în sectorul de securitate?

Da
Nu
Dacă răspunsul este afirmativ, specificați

18. Ce mecanism sau sistem de referință utilizați pentru a femeile, bărbați, minorii victime ale abuzului, discriminării sau violenței

La poliție
ONG
Centre de cazare pentru persoane supuse violenței
Alte mecanisme

19. Dispuneți de un punct focal gender la nivel de comunitate/raion?

Da
Nu

20. Vă simțiți în siguranță în comunitatea în care locuiți?

Da
Nu

21. Vă simțiți în siguranță la locul de muncă?

Da
Nu

22.Sunt evaluate riscurile, amenințările și vulnerabilitățile cu care se confruntă femeile din comunitate și sunt luate măsuri de combatere a acestora?

Da
Nu

23.Care este gradul de satisfacție a personalului din domeniul apărării și securității privind serviciile/subvențiile oferite de instituțiile de securitate pentru susținerea persoanelor afectate de violență, discriminare, abuz etc.?

de la 1 la 5 (rău/ satisfăcător/ bine/ foarte bine/ excelent)

24.Personal cunoașteți mecanismul de raportare (pe instituție) a cazurilor de violență și hărțuire sexuală și psihologică, discriminare și violență de gen (per instituție)?

Da
Nu

24.Personal cunoașteți mecanismul de raportare (pe instituție) a cazurilor de violență și hărțuire sexuală și psihologică, discriminare și violență de gen (per instituție)?

Da
Nu

25.Care sunt necesitățile și nevoile Dvs. ca instituție pentru a putea implementa PNA-ul 1325 pentru anii 2023-2027?

Instruiri
Conferințe, mentorship
Proiecte de asistență
Școli (ex. de vară)

26.Considerați necesare dezvoltarea programelor locale sensibile la gen?

Da
Nu

27. Vă rugăm să lăsați datele de contact în caz că sunt necesare anumite detalii (email și/sau număr de telefon).

ANEXA 2.2. ÎNTREBĂRI FOCUS GRUP APL

1. Implementați /Aveți proiecte, programe, inițiative cu referire la Agenda Femeile, Pacea și Securitatea? Indicați link cu principiile scopuri și rezultate.
2. Ați fost instruiți, informați sau sensibilizați despre Programul național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027 (în continuare PNA 1325 pentru anii 2023-2027)?
3. La ce tipuri de instruirii ați participat în contextul implementării PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027?
4. Aveți asociații neguvernamentale care au ca domeniu de activitate promovarea femeilor sau/ și egalitatea de gen? Dacă răspunsul este afirmativ, menționați asociațiile
5. Care sunt riscurile, amenințările, problemele, dificultățile cu care se confruntă femeile din comunitate?
6. Indicați dacă există planuri de acțiune instituționale specifice pentru punerea în aplicare a PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 sau programe de dezvoltare sensibile la gen
7. Comunitatea Dvs. (raion, comună, sat) a fost implicată în procesul de implementare a PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 în perioada 2023 -2024?
8. Indicați numărul și tipul de măsuri, strategii, politici etc. de care vă ghidați pentru implementarea Rezoluției ONU 1325 privind Agenda Femeile, Pacea și Securitatea Rezoluția 1325
9. Indicați procentul de femei în rândul personalului care beneficiază de formare continuă
10. Cunoașteți sau ați fost afectați/afectate de cazuri de violență și hărțuire sexuală și psihologică, de discriminare și de violență de gen la locul de muncă?
11. Dispuneți de un sistem intern de raportare digitalizată a cazurilor de discriminare, hărțuire sexuală și violență pe bază de gen?
12. Dispuneți de buget sau alte mijloace sau resurse (financiare/non-financiare) alocate pentru promovarea drepturilor femeilor și participarea femeilor în sectorul de securitate?
13. Ce mecanism sau sistem de referință utilizați pentru a femeile, bărbați, minorii victime ale abuzului, discriminării sau violenței
14. Dispuneți de un punct focal gender la nivel de comunitate/raion?
15. Vă simțiți în siguranță în comunitatea în care locuiți?
16. Vă simțiți în siguranță la locul de muncă?
17. Care sunt necesitățile și nevoile Dvs. ca instituție pentru a putea implementa PNA-ul 1325 pentru anii 2023-2027?
18. Considerați necesare dezvoltarea programelor locale sensibile la gen?

ANEXA 3. SOCIETATEA CIVILĂ

Anexa 3.1 Chestionar destinat OSC-ilor

Descriere chestionar: Acest chestionar este elaborat în contextul implementării proiectului „Promovarea Agendei Femeile, Pacea și Securitatea prin Comunicare strategică și Monitorizare”, care este implementat de Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare.

Scopul chestionarului este de a colecta informația relevantă în vederea elaborării unui Raport intermediar de evaluare a Programul național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027 (în continuare PNA 1325 pentru anii 2023-2027).

Proiectul este finanțat prin intermediul unui grant al Institutului pentru Raportare despre Război și Pace (IWPR), cu suportul Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (FCDO).

Scrieți organizația pe care o reprezentați?
 Organizația activează la nivel local sau național?
 Dacă la nivel local, specificați regiunea

1. Implementați / Aveți proiecte, programe, inițiative cu referire la Agenda Femeile, Pacea și Securitatea? Indicați link cu principiile scopuri și rezultate.

Da

Nu

Dacă răspunsul este afirmativ, vă rugăm să introduceți o sursă (link) online _____

2. Cunoașteți faptul că Ministerul Afacerilor Interne deține Secretariatul pentru implementarea Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027 (în continuare PNA 1325 pentru anii 2023-2027)?

Da

Nu

3. Ați fost instruiți, informați sau sensibilizați despre PNA-ul 1325 pentru anii 2023-2027?

Da

Nu

4. La ce tipuri de instruirii ați participat în contextul implementării PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027?

Instruirii

Mentorat și coaching

Altceva _____

5. Ați implementat inițiative în vederea implementării PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027?

Da

Nu

Dacă răspunsul este afirmativ, indicați tipurile de inițiative _____

6.Care sunt cele mai bune practici și lecții învățate privind implementarea PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027?

- 1.
- 2.
- 3.

7.Ce lacune identificați în procesul de coordonare a implementării PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027?

- Lipsă de capacități
- Lipsă de interes
- Lipsă de resurse financiare
- Lipsă de resurse umane calificate, care dețin atribuții de gender
- Lipsă de Punct focal pe gender/persoană
- Altele _____

8.Colaborați cu APL-le în implementarea inițiativelor asociate PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027?

- Da
- Nu

Dacă răspunsul este afirmativ, indicați modalitățile de colaborare _____

9.Care, în opinia Dvs. sunt riscurile, amenințările, problemele, dificultățile cu care se confruntă societatea pentru promovarea femeilor în funcții decizionale
Subreprezentarea femeilor

- Lipsă de interes
- Lipsa de încredere în sine
- Violență în bază de gen/ hărțuire / discriminare
- Existența barierelor/ stereotipurilor asupra rolului femeii în societate

10.Credeți că mecanismul de coordonare a PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027 este eficient și inclusiv?

- Da
- Nu

Dacă răspunsul este negativ, argumentați/explicați _____

11.Cum colaborați (mecanisme de colaborare) cu instituțiile implementatoare ale PNA-lui 1325 pentru anii 2023-2027?

12.Considerați oportună crearea unei structuri specifice de coordonare și colaborare între OSC-uri și instituții guvernamentale pentru implementarea Agendei Femeile, Pacea și Securitatea?

- Da
- Nu

Dacă răspunsul este afirmativ, argumentați _____

13. Care sunt necesitățile și nevoile Organizației pentru a putea implementa PNA-ul 1325 pentru anii 2023-2027?

Instruiri

Conferințe, mentorship

Proiecte de asistență

Școli (ex. de vară)

14. Vă rugăm să lăsați datele de contact în caz că sunt necesare anumite detalii (email și/sau număr de telefon).

ANEXA 3.2. LISTA ÎNTREBĂRI FOCUS GRUP ORGANIZAT CU SOCIETATEA CIVILĂ

1. Dacă societatea civilă se implică în acțiuni ale PNA.

Ce fel de implicare: instruire, mentorat, cercetări sau altele sau financiar?

2. Dacă organizația Dvs și-a planificat activități cu instituții cheie Programului 1325 perioada 2024 -2027. Sau dacă sunt la moment cu care instituții?

3. Cum calificați actuala implementare a Programului 1325 (cei care o implementează și conținut)

4. Ce considerați a fi principalele reușite de la aprobare până în prezent?

5. Care sunt lecțiile învățate ale societății civile în procesul de implemmentare a Programului 1325?

6. Ce recomandări aveți pentru instituții care implementează PNA pentru a îmbunătăți eficiența programului?

7. Ce schimbări a-ți observat de la începutul implementării Programului 1325.

8. Considerați că Secretariatul PNA 1325 comunică suficient cu societatea civilă și APL-urile. Dacă nu, cum putem îmbunătăți?

ANEXA 3.3. PROIECTE IMPLEMENTATE DE SOCIETATEA CIVILĂ ÎN DOMENIUL FPS ÎN PERIOADA APRILIE 2023 – PREZENT

Nr.	Denumirea proiectului	Perioada	Implementat de	Finanțat de
1	Crearea grupului de inițiativă „Femeile, Pacea și Securitatea”	2023 - 2027	Platforma de Inițiativă de Securitate și Apărare	DCAF Centrul de la Geneva pentru Guvernarea Sectorului de Securitate, ca parte a proiectului „Consolidarea Guvernării Sectorului de Securitate în Moldova”, finanțat de Suedia
2	Promovarea Agendei privind Femeile, Pacea și Securitatea	Iulie 2024 – Ianuarie 2025	Platforma de Inițiativă de Securitate și Apărare	Institutul pentru raportare despre Pace și Război, cu suportul Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (FCDO)
3	Combaterea dezinformării și stereotipurilor	Octombrie 2024 – Martie 2025	Platforma de Inițiativă de Securitate și Apărare	UN Women Moldova și finanțat de Fondul Femeilor pentru pace și asistență umanitară.
4	Enhance Women’s Cohesion in Peace Processes	2023-2024	Institutul pentru Democrație și Dezvoltare	UN Women și finanțat de Fondul Femeilor pentru Pace și Asistență Umanitară
5	Parteneriate pentru liderismul femeilor	Aprilie 2024 – prezent	Fundația „Friedrich Ebert” Moldova și Institutum Virtutes Civilis	Uniunea Europeană și Fundația „Friedrich Ebert”
6	Rețeaua think tank-urilor de gen	Iulie 2024 – prezent	Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare	UN Women; Guvernul Suediei

7	MYCS: pentru o societate civilă de tineret mai puternică	2022-2024	Fundația Terre des Hommes Moldova	Uniunea Europeană
8	Sporirea coeziunii femeilor în procesele de pace	2023-2024	Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare	WPHF; UN Women Moldova
9	Abilitarea femeilor refugiate: Centre de carieră pentru femei	2023	Asociația „Făclia”	UN Women; Fondul Femeilor pentru Pace și Asistență Umanitară
10	Susținerea eforturilor multi-sectoriale de prevenire a violenței	Octombrie 2023 - Decembrie 2025	Centrul de Drept Femeilor	UN Women Moldova; Suedia
11	Protecția refugiaților și comunităților gazdă	Septembrie 2022 - Iulie 2023	Centrul de Drept Femeilor	OSCE
12	Construirea păcii durabile și incluzive consolidarea încrederii și coeziunii sociale pe ambele maluri ale râului Nistru	2024	Asociația Initiative Peace 4	Oficiul ONU pentru drepturile omului (OHCHR), PNUD, UN Women, și este finanțat prin intermediul Fondului Națiunilor Unite pentru Consolidarea Păcii (UN PBF)

13	Femei-lidere de astăzi, pacea de mâine	2023-2024	AO Help și Asociația Inovatrium	Women's Peace & Humanitarian Fund
14	Cultivarea integrității și dreptății pentru consolidarea securității în cadrul Ministerului Apărării	iulie - octombrie 2024	Centrul ProMarshal	Fundației Konrad Adenauer (KAS)
15	EQUALITY CAMP	2024	Gender-Centru în parteneriat cu Platforma pentru Egalitate de Gen	susținută de Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA), cu finanțare din partea guvernelor Statelor Unite ale Americii și Regatului Unit al Marii Britanii
16	Demnitate feminină: Transfigurare prin artă	2024	Centrul de Teatru din Moldova.	susținut de Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) și finanțată de Regatul Unit al Marii Britanii
17	Demnitate feminină: Transfigurare prin artă	2024	Asociația Națională a Mediatorilor Comunitari din Republica Moldova	finanțat prin intermediul unui grant al Institutului pentru raportare despre Pace și Război, cu suportul Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord

Proiectul **Crearea grupului de inițiativă „Femeile, Pacea și Securitatea”**, finanțat de DCAF și implementat de PISA în perioada 2023-2027. Scopul și obiectivele proiectului: Crearea și consolidarea unui grup funcțional al societății civile în domeniul „Femeile, Pacea și Securitatea”, care să colaboreze eficient cu instituțiile guvernamentale, să dezvolte un mecanism durabil pentru distribuirea rolurilor și să întărească comunicarea strategică, pentru a asigura un sprijin mai larg și sustenabil în promovarea și implementarea politicilor de gen în domeniul securității și păcii. **Activități planificate:** formarea unui grup al societății civile din domeniul Femeile, Pacea și Securitatea; organizarea de reuniuni periodice; activități strategice de comunicare [36].

Proiectul **Promovarea Agendei privind Femeile, Pacea și Securitatea prin Comunicare strategică și Monitorizare**, finanțat prin intermediul unui grant al Institutului pentru raportare despre Pace și Război, cu suportul Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și implementat de PISA în perioada 1 Iulie 2024 – 31 Ianuarie 2025. **Scopul și obiectivele proiectului:** a promova transparența, responsabilitatea și comunicarea eficientă în implementarea Agendei privind Femeile, Pacea și Securitatea (FPS) în Republica Moldova, prin elaborarea unui raport de evaluare intermediară care să sporească încrederea în instituțiile statului și consolidarea capacităților de comunicare strategică pentru promovarea eficientă a Agendei FPS. **Activități planificate:** Elaborarea și prezentarea raportului alternativ; Elaborarea și validarea Planului de Comunicare Strategică; Desfășurarea activităților de advocacy pentru promovarea concluziilor și recomandărilor [37].

Proiectul **Promovarea Agendei Femeile Pacea și Securitatea: Combaterea dezinformării și stereotipurilor**, este implementat de PISA, cu susținerea UN Women Moldova, și finanțat de Fondul Femeilor pentru pace și asistență umanitară, în perioada octombrie 2024 – martie 2025. **Scopul și obiectivele proiectului:** de a crește gradul de conștientizare și înțelegere cu privire la necesitatea și importanța integrării perspectivei de gen în sectorul de securitate și apărare, promovând un mediu mai inclusiv și echitabil pentru fete și femei, inclusiv pentru fetele și femeile refugiate. **Activități planificate:** Notă analitică elaborată pentru a combate narațiunile false și dezinformarea care subminează rolul femeilor în procesele de pace și securitate, activități de informare și conștientizare și inițiative de contracarare a stereotipurile privind Agenda FPS, consolidarea capacităților jurnaliștilor în ceea ce privește prezentarea eficientă a subiectelor legate de Agenda FPS, a narațiunilor sensibile la dimensiunea de gen și abordarea problemelor umanitare și de securitate cu care se confruntă refugiații, în special femeile și copiii [38].

Proiectul **Enhance Women`s Cohesion in Peace Processes and Sustainable Response in Humanitarian Aid** [39], implementat de Institutul pentru Democrație și Dezvoltare cu susținerea UN Women și și finanțat de Fondul Femeilor pentru Pace și Asistență Umanitară (WPHF Women`s Peace and Humanitarian Fund). **Scopul și obiectivele proiectului:** de a contribui la crearea unui mediu bazat pe încredere și siguranță, securitate umană și comunitară, inclusiv prin împuternicirea femeilor prin coeziune socială, generarea unor noi perspective privind incluziunea femeilor și refacerea păcii. Proiectul răspunde nevoilor și provocărilor cu care se confruntă femeile și fetele afectate de conflict și care fug de războiul din Ucraina către Moldova. Proiectul prevede sprijin pentru femeile în roluri de negociatoare/mediatoare pentru pace, menținerea păcii, constructoare de pace și susținătoare ale păcii, prin conexiunea strânsă între Agenda „Femeile, Pacea și Securitatea” (FPS) și ajutorul umanitar, ca principale instrumente ce facilitează egalitatea de gen,

împuternicirea femeilor și consolidarea păcii. Un accent specific fiind pus pe pe construirea încrederii și sinergiei ca răspuns la evoluțiile actuale și pe atingerea sustenabilității pe termen lung în procesul de pace. **Activități:** Campania de sensibilizare – desfășurată în localitățile Calfa (Anenii Noi) și Cărpineni (Hâncești), având ca scop creșterea conștientizării asupra pericolelor știrilor false și prevenirea dezinformării, interacțiuni directe cu refugiați și membri ai comunităților gazdă – discuții despre pericolele dezinformării și manipulării media, abordând exemple concrete și analizând modalitățile de identificare și combatere a acestor amenințări, Distribuirea de materiale informative – realizată de tinerii implicați în proiect, care au sprijinit atât refugiații, cât și localnicii în înțelegerea și combaterea dezinformării, facilitarea discuțiilor despre drepturile omului – promovând valori precum pacea, incluziunea socială și integrarea refugiaților, pentru a întări coeziunea socială, Crearea de legături între comunități – consolidarea relațiilor dintre refugiați și comunitățile gazdă, contribuind astfel la o societate mai sigură și mai informată, Promovarea valorilor păcii și incluziunii – activitățile fiind axate pe dezvoltarea unui mediu mai rezilient și mai integrat, în care fiecare persoană să fie informată și protejată împotriva manipulării media [40].

Proiectul **Parteneriate pentru liderismul femeilor și buna guvernare** [41], implementat de Fundația „Friedrich Ebert” Moldova și AO „Institutum Virtutes Civilis”, cu suportul financiar al Uniunii Europene și Fundației „Friedrich Ebert”, derulat în perioada aprilie 2024 – prezent. **Scopul și obiectivele proiectului:** a promova egalitatea de gen în Republica Moldova, prin elaborarea și implementarea de politici care să sprijine liderismul femeilor și să asigure buna guvernare. **Activități:** elaborarea a șase note de politici – care abordează provocările majore în domenii cheie, precum accesul femeilor la resurse financiare, participarea femeilor în știință și cercetare, transpunerea legislației europene privind egalitatea de gen și integrarea dimensiunii de gen în strategiile naționale, evaluarea implementării recomandărilor – prezentarea rezultatelor evaluării implementării notelor de politici, dialog și discuții constructive – organizarea unui eveniment de evaluare pentru a identifica progresul realizat și noile direcții de acțiune în promovarea egalității de gen [42].

Proiect **Sporirea coeziunii femeilor în procesele de pace și răspunsul durabil în ajutorul umanitar**, finanțat de WPHF și susținut de UN Women Moldova și implementat de Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare în perioada 2023-2024. **Scopul și obiectivele proiectului:** a aduce împreună reprezentanți ai instituțiilor naționale, organizațiilor internaționale, administrației publice locale, societății civile, femeilor beneficiare de protecție umanitară și altor actori relevanți pentru a discuta și îmbunătăți înțelegerea asupra rolului esențial al femeilor în asigurarea securității umane și comunitare. **Activități:** organizarea unui atelier de lucru dedicat „Rolului Efectiv al Femeilor în Promovarea Securității Umane și Comunitare” – atelierul reunește reprezentanți ai instituțiilor naționale, organizațiilor internaționale, administrației publice locale, societății civile și femeilor beneficiare de protecție umanitară pentru a discuta despre rolul femeilor în asigurarea securității umane și comunitare; discuții despre implementarea Agendei Femeilor, Păcii și Securității – abordarea subiectelor legate de implementarea acestei agende în Moldova, lecțiile învățate din răspunsul umanitar și modalitățile de a crea sinergii pentru o securitate durabilă și eficientă; identificarea de soluții pentru consolidarea rolului femeilor în securitate – promovarea și identificarea de noi soluții pentru consolidarea implicării femeilor în sectorul securității și apărării [43].

Proiect **Rețeaua think tank-urilor de gen: dezvoltarea capacităților avansate în elaborarea politicilor, de evaluare a impactului, advocacy strategic și comunicare specializată în domeniul politicilor**, finanțat și sprijinit de UN Women și Guvernul Suediei implementat de Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare în perioada iulie 2024 – prezent. **Scopul și obiectivele proiectului:** de a sprijini organizațiile din Ucraina în dezvoltarea capacităților lor în analiza de politici, advocacy strategic, evaluarea impactului și comunicare, cu un accent deosebit pe integrarea unei abordări de gen. Proiectul urmărește să contribuie la continuarea reformelor în Ucraina, în special în contextul integrării europene, prin implicarea activă a societății civile. **Activități:** Evaluarea capacităților organizațiilor: O evaluare detaliată a capacităților de analiză și advocacy ale a 7 organizații din Ucraina, pentru a identifica nevoile specifice și a construi programe de formare personalizate. Instruire și mentorat: Organizarea de sesiuni de instruire și mentorat pe subiecte precum analiza de politici, incluziune, redactarea de note analitice și, recent, advocacy. Aceste sesiuni se desfășoară online, în ciuda dificultăților cauzate de război și deconectarea frecventă a electricității; Crearea unui plan de advocacy: În cadrul unui modul dedicat, organizațiile participante învață cum să construiască campanii de advocacy și cum să aplice metode de colectare de date pentru a aborda problemele sociale, urmând să dezvolte și să promoveze planuri de advocacy către autoritățile locale; Consultanță pentru elaborarea Indexului Egalității de Gen: Oferirea de consultanță în elaborarea unui Index al Egalității de Gen, pe baza modelului din Moldova, pentru a susține Ucraina în dezvoltarea acestui instrument de monitorizare a progreselor în domeniul egalității de gen [44].

Proiectul **MYCS: pentru o societate civilă de tineret mai puternică**, cofinanțat de Uniunea Europeană și implementat de Fundația Terre des hommes Moldova, în parteneriat cu Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (România) și Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (Moldova), în perioada 2022-2024 [45]. **Scopul și obiectivele proiectului:** să promoveze egalitatea de gen și să prevină hărțuirea sexuală în școli, încurajând un mediu educațional sigur, incluziv și respectuos pentru toți tinerii. Acesta vizează atât creșterea conștientizării privind hărțuirea sexuală și efectele acesteia, cât și consolidarea abilităților elevilor, profesorilor și personalului educațional de a identifica, preveni și interveni în cazurile de hărțuire. Scopul este de a crea un climat educațional în care toți elevii, indiferent de gen, să aibă acces egal la educație și să se simtă protejați și respectați în cadrul școlii. **Activități:** Sesiuni educaționale despre egalitatea de gen și prevenirea hărțuirii sexuale: Organizarea de sesiuni educaționale pentru elevi și profesori, care vor aborda teme esențiale precum egalitatea de gen, hărțuirea sexuală și prevenirea acesteia în școli. Aceste sesiuni vor include prezentări de statistici, studii de caz, exemple concrete și discuții interactive pentru a crește conștientizarea și a facilita înțelegerea fenomenului de hărțuire sexuală, precum și a modului în care aceasta poate fi prevenită; Campanii de sensibilizare și informare în școli: Derularea unor campanii de sensibilizare în școli, care să promoveze egalitatea de gen și să informeze elevii și personalul educațional despre importanța respectului reciproc, prevenirea hărțuirii sexuale și crearea unui mediu sigur și incluziv. Campaniile vor include afișe, pliante, spoturi video educaționale și evenimente interactive, care vor încuraja un dialog deschis și constructiv între tineri și cadre didactice; Formarea cadrelor didactice și a personalului școlii: Organizarea de sesiuni de formare și workshopuri pentru profesori și personalul școlii, axate pe prevenirea hărțuirii sexuale, gestionarea situațiilor de abuz și implementarea unui climat educațional respectuos față de diversitatea de gen. Aceste sesiuni vor include protocoale de raportare și intervenție în cazuri de hărțuire, precum și strategii de promovare a unui mediu educațional inclusiv, în care toți elevii se simt în siguranță și respectați;

Dezvoltarea unui ghid de bune practici pentru prevenirea hărțuirii sexuale și promovarea egalității de gen: Crearea unui ghid cu măsuri preventive și protocoale de intervenție în cazul hărțuirii sexuale, care va fi distribuit școlilor și instituțiilor educaționale partenere. Ghidul va include exemple de bune practici în combaterea hărțuirii și promovarea unui mediu sigur și egalitar pentru toți tinerii, indiferent de gen.

- Sesiuni de consiliere și grupuri de suport pentru elevi: Implementarea unor sesiuni de consiliere și grupuri de suport destinate elevilor, pentru a le oferi un loc sigur în care să discute despre experiențele lor legate de hărțuire sau discriminare și să învețe cum să abordeze aceste situații. Aceste grupuri vor promova dialogul despre egalitatea de gen și vor sprijini tinerii în procesul de identificare și raportare a abuzurilor [46].

Proiect **Rețeaua de sprijin pentru solidaritate și abilitare socio-economică a femeilor refugiate ucrainene - Centre de carieră pentru femei**, cu susținerea UN Women și finanțat de Fondul Femeilor pentru Pace și Asistență umanitară, implementat de Asociația Obștească pentru Copii și Tineret „Făclia”, în anul 2023. **Scopul:** Consolidarea solidarității și sprijinirea abilitării socio-economice a femeilor, cu accent pe cele refugiate și vulnerabile. **Obiective:** Crearea de spații sigure pentru dialog, învățare și sprijin emoțional; Dezvoltarea abilităților personale și profesionale pentru integrarea socio-economică; Promovarea sănătății emoționale prin activități de conștientizare. **Activități:** Organizarea șezătorilor moderne pe teme precum iertarea și gestionarea relațiilor interpersonale; Sesiuni de informare despre accesul la servicii și oportunități de muncă; Ateliere de dezvoltare personală și facilitarea evenimentelor interculturale [47].

Proiectul **Abilitarea femeilor, comunităților locale și refugiaților în Moldova**, finanțat de United Nations Democracy Fund (UNDEF) implementat de Centrul de Drept al Femeilor în perioada august 2023 – iulie 2025. **Scop și obiective:** Scopul proiectului este crearea unui mediu pozitiv și durabil pentru abilitarea economică, socială și educațională a femeilor, prin construirea de comunități incluzive și prin implicarea în egală măsură a femeilor și bărbaților în identificarea necesităților locale din comunități și oferirea de soluții viabile prin cooperare cu autoritățile locale. **Activități:** Proiectul va fi dezvoltat prin ateliere de consolidare a capacităților, care ar dota participanții cu abilitățile necesare pentru a identifica și implementa cele mai potrivite și sustenabile inițiative locale care să răspundă nevoilor locale identificate, pe baza principiilor egalității de gen. În plus, proiectul își propune să implice părțile interesate locale și de stat, să asigure sprijinul inițiativelor locale și viabilitatea acestora și să informeze asupra decalajelor identificate, care s-ar transpune în continuarea în politicile viitoare de integrare a egalității de gen [48].

Proiectul **Susținerea eforturilor multi-sectoriale de prevenire a violenței împotriva femeilor, prin acordarea unor servicii cuprinzătoare de asistență supraviețuitoarelor, inclusiv prin intermediul programelor de abilitare economică**, implementat de Centrul de Drept al Femeilor în parteneriat cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, cu susținerea UN Women Moldova și sprijinul financiar al Suediei. În perioada octombrie 2023-decembrie 2025. **Scopul proiectului:** abordarea holistică a serviciilor de sprijin în cadrul programelor de scară mică, care vor aduce independență economică beneficiarelor. În cadrul proiectului peste 300 de femei și fete, în special cele din grupurile excluse, vor beneficia de servicii esențiale, inclusiv de programe de abilitare economică.

Proiectul va susține implementarea a 5 programe de abilitare economică de scară mică, dezvoltate în parteneriat cu autoritățile publice, prestatorii de servicii și alte părți interesate în raioanele Soroca, Bălți, Hîncești, Telenești și Ștefan-Vodă. **Activități:** Mai multe femei și fete, inclusiv supraviețuitoarele, vor fi informate despre drepturile lor și vor avea acces la serviciile disponibile pentru angajarea în câmpul muncii. Prin programe de abilitare economică vor beneficia de sesiuni de orientare profesională, orientare în afaceri, ore de mentorat și vouchere de sprijin financiar pentru a-și consolida afacerile. Reprezentanții instituțiilor publice și prestatorii de servicii vor fi capacitați să ofere suport prin servicii de coordonare multi-sectoriale, adaptate nevoilor multiple ale victimelor [49].

Proiectul **Protecția refugiaților și comunităților gazdă împotriva violenței în bază de gen pe ambele maluri ale râului Nistru**, finanțat de către Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) și implementat de către Centrul de Drept al Femeilor în perioada septembrie 2022- iulie 2023. **Scopul și obiectivele proiectului:** constă promovarea normelor și atitudinilor sociale favorabile pentru a pune capăt violenței în bază de gen în rândul refugiaților și comunităților gazdă de pe ambele maluri ale râului Nistru. Ajutarea femeilor refugiate să se încadreze mai bine în comunitatea gazdă și să le informăm despre toate serviciile disponibile în comunitate, identificarea potențialelor victime ale violenței în familie și/sau traficului de ființe umane și să le referim la specialiștii care le vor acorda asistență specializată. **Activități:** Lunar, în 5 biblioteci se vor desfășura diverse activități: cluburi de lectură, proiecții de filme, ateliere de lucru manual, sesiuni informative despre prevenirea și combaterea violenței în familie/traficului, încadrarea în câmpul muncii și alte oportunități de abilitare economică a femeilor, comunicarea asertivă și alte subiecte care prezintă interes pentru participante. Sesiunile informative se vor desfășura cu participarea unui consilier juridic, unui psiholog sau a unui consilier vocațional [50].

Proiectului **Construirea păcii durabile și incluzive, consolidarea încrederii și coeziunii sociale pe ambele maluri ale râului Nistru**, implementat Asociația Initiative 4 Peace în comun de către Oficiul ONU pentru drepturile omului (OHCHR), PNUD, UN Women, și este finanțat prin intermediul Fondului Națiunilor Unite pentru Consolidarea Păcii (UN PBF)[1], în anul 2024. **Scopul și obiectivele proiectului:** Proiectul vizează dezvoltarea abilităților de liderism în rândul tinerelor femei, cu scopul de a le educa și sprijini pentru a deveni lideri activi în promovarea păcii și a coeziunii sociale. **Activități:** Sesiuni de formare, workshopuri și activități educaționale axate pe liderism, drepturile omului, promovarea păcii și implicarea activă în comunitate. Aceste activități sunt dedicate tinerelor femei, pentru a le încuraja să devină lideri activi în domeniul păcii și reconcilierii [52].

Proiectul **Echilibrul Feminin**, implementat de Asociația Obștească Baștina Frășineni, inițiativă susținută de UNFPA Moldova, în parteneriat cu Gender-Centru și Platforma pentru Egalitate de Gen, cu sprijinul financiar al Ambasadei MB. **Scop:** a promovat o imagine de sine pozitivă, echilibrul între viața personală și profesională, combaterea stereotipurilor de gen și încurajarea diversității și incluziunii.

Proiectul **Demnitatea feminină: Transfigurarea prin Artă, din Puhoi, Leova și Corlăteni**, implementat de Centrul de Teatru din Moldova. **Scop:** promovarea egalității de gen și a combăterea violenței împotriva femeilor prin spectacole și discuții în comunitățile

Reprezentările din localitățile Rezina, Florești, Glodeni, Doroțcaia, Colicăuți și Ungheni au fost susținute financiar de Ambasada Canadei în România, Bulgaria și Moldova. Spectacolele în localitățile Corlăteni, Leova și Puhoi au fost organizate sub egida Platformei pentru Egalitate de Gen, cu susținerea Gender-Centru, ce face parte dintr-un program de abilitare a organizațiilor conduse de femei în eforturile de a preveni și de a răspunde violenței bazate pe gen, susținut de Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) și finanțată de Regatul Unit al Marii Britanii. Inițiativa este implementată în parteneriat cu Teatrul „Ion Creangă” din Chișinău, autoritățile publice locale și organizații mass-media din Republica Moldova [53].

Programul **EQUALITY CAMP** face parte dintr-un program de abilitare a organizațiilor conduse de femei în eforturile de a preveni și de a răspunde violenței bazate pe gen. Această inițiativă este organizată de Gender-Centru în parteneriat cu Platforma pentru Egalitate de Gen, susținută de Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA), cu finanțare din partea guvernelor Statelor Unite ale Americii și Regatului Unit al Marii Britanii și implementată în 2024. **Scop:** abilitarea organizațiilor conduse de femei în eforturile de a preveni și de a răspunde violenței bazate pe gen [54].

Proiectul **Cultivarea integrității și dreptății pentru consolidarea securității în cadrul Ministerului Apărării** implementat de Centrul ProMarshal cu susținerea Fundației Konrad Adenauer (KAS) în Republica Moldova, în perioada iulie – octombrie 2024. Proiectul a avut drept **obiectiv** consolidarea imaginii serviciului militar, prin promovarea respectării drepturilor militarilor și cultivarea integrității profesionale în cadrul Armatei Naționale. Ședințele la care au participat militari în termen și prin contract din toate garnizoanele, au vizat dreptul la condiții de viață adecvate, dreptul la tratament corect, dreptul la proprietate, libertatea religioasă, îndatoriri și obligațiuni, respectarea ordinelor și Regulamentelor, cultivarea integrității în instituția de apărare și a climatului de toleranță zero la corupție [55].

Proiectului **Femei-lidere de astăzi, pacea de mâine** [56], desfășurat de A.O. Help, implementat de AO „Help” din Republica Moldova în parteneriat cu Asociația Inovatrium din România, cu susținerea UN Women Moldova și finanțat de Women’s Peace & Humanitarian Fund, în perioada 2023 - 2024. Proiectul a fost axat pe 3 regiuni ale Republicii Moldova: zona Centru (Chișinău), zona Nord (stânga Nistrului) și Sud (UTA Găgăuzia). Activități: 3 mese rotunde în diverse localități, 3 campanii de informare care au ajuns la peste 5.500 de persoane, 61 de participante în cadrul a 3 cursuri de antreprenariat, 65 de femei instruite în cadrul a 3 cursuri de leadership, 300 de persoane implicate în 16 acțiuni comunitare, 5 femei au câștigat câte un grant de 3000 de dolari pentru lansarea propriei afaceri, crearea platformei online www.avahelp.md, care a oferit suport și resurse utile femeilor din Republica Moldova și refugiatelor din Ucraina, având peste 12.000 de vizitatori [57].

Proiectul **ANMC – Roma Women for Peace and Security**, finanțat prin intermediul unui grant al Institutului pentru raportare despre Pace și Război, cu suportul Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și implementat de Asociația Națională a Mediatorilor Comunitari din Republica Moldova (ANMC), care are drept scop abilitarea femeilor rome ca mediatori și lideri prin intermediul următoarelor **activități:** formarea a 10 femei rome pe teme legate de FPS, drepturile omului și reziliența împotriva dezinformării, sesiuni comunitare despre drepturile femeilor, prevenirea violenței domestice și luarea deciziilor, sprijinirea grupurilor

marginalizate, inclusiv a refugiaților romi și a victimelor violenței domestice, pentru accesul la servicii publice [58].

Human Rights Embassy (HRE) Projects, finanțat prin intermediul unui grant al Institutului pentru raportare despre Pace și Război, cu suportul Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și derulat în două etape și-a **propus** să sprijine peste 1.000 de femei refugiate din Ucraina în Moldova, oferindu-le asistență juridică și promovând coeziunea socială și să contribuie la formarea femeilor activiste ucrainene ca mediatori comunitari și a avut drept obiective: crearea unei rețele de mediatori ucraineni pentru aplicarea Agendei „Femeile, Pacea și Securitatea și consolidarea rezilienței împotriva războiului hibrid, știrilor false și dezinformării [59].

Voices of Resilience: Empowering Women for Peace, Security, and Countering Hybrid Threats in Moldova, implementat de LEX XXI și finanțat prin intermediul unui grant al Institutului pentru raportare despre Pace și Război, cu suportul Biroului pentru Afaceri Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord desfășurat la Chișinău, Bălți, Cahul, Dubăsari și Comrat și în cadrul căruia au fost desfășurate diverse **activități**: ateliere privind participarea femeilor în procesele de pace și securitate, forumuri naționale pentru influențarea politicilor ce integrează egalitatea de gen în discuțiile de securitate, inițiative educaționale, inclusiv un joc de societate pentru contracararea amenințărilor hibride.

ANEXA 4. DONATORI/PARTENERI EXTERNI

Chestionar destinat partenerilor/donatorilor

About questionnaire: This questionnaire is elaborated in the context of the project "Advancing the Women, Peace, and Security Agenda through Strategic Communication and Monitoring", which is implemented by the Platform for Security and Defence Initiatives. The purpose of the questionnaire is to collect relevant information in order to prepare an Interim Evaluation Report of the National Program for the Implementation of UN Security Council Resolution 1325 on Women, Peace and Security for the years 2023-2027 (hereinafter NAP 1325 for the years 2023-2027).

The project is funded through a grant from the Institute for War and Peace Reporting (IWPR), with support from the UK Foreign, Commonwealth and Development Office (FCDO).

*The questionnaire can be completed in both English and Romanian.

Please mention the organization/institution you represent

1. Do you have specific objectives related to the Women, Peace, and Security (WPS) Agenda? If so, could you please elaborate on these objectives?

2. Which institutions do you collaborate with to implement your WPS initiatives?

3. How would you assess your collaboration with Moldovan institutions? How would you evaluate the level of interest and commitment from the Moldovan leadership in this area?

4. What type of assistance do you provide for the implementation of the WPS Agenda (e.g., technical, financial)?

5. How do you monitor the implementation and outcomes of the projects you support?

6. What are your priorities for WPS-related initiatives till 2027? (until the completion of the implementation of NAP 1325 for the years 2023-2027)

7. What challenges have you encountered in your collaboration with Moldovan institutions?

8. Do you work with civil society organizations (CSOs) on WPS initiatives?

Yes

No

9. Are the projects you support required to have state institutions as beneficiaries?

Yes

No

INSTITUTE FOR WAR & PEACE REPORTING

Institutul pentru Raportare despre Război și Pace (IWPR) oferă o voce oamenilor aflați în prima linie a conflictelor și tranzițiilor, ajutându-i să producă schimbări. Fondat în 1991, IWPR împuternicește vocile locale să genereze schimbare în țările aflate în conflict, criză sau tranziție. Prin formarea și mentorarea jurnaliștilor și activiștilor pentru drepturile omului, IWPR le îmbunătățește capacitatea de a prezenta informații factuale prin abilități profesionale de cercetare, raportare și producție. Această abordare consolidează fluxul de informații credibile și imparțiale, permițând jurnaliștilor și societății civile să informeze, educe și mobilizeze comunitățile.

Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare (PISA) este o organizație neguvernamentală care are scopul de a promova cultura de securitate în rândul cetățenilor Republicii Moldova și de a sprijini instituțiile guvernamentale în reformarea sectorului de securitate și apărare. PISA a fost fondată la data de 29 iulie 2021 de un colectiv format din experți și 15 organizații non-guvernamentale și înregistrată legal ca asociație obștească în august 2022. PISA susține viziunea unei Moldove reziliente, unde un sector robust de securitate și apărare constituie o bază esențială pentru dezvoltarea unei națiuni prospere. În acest context, PISA colaborează activ cu instituțiile de stat din Republica Moldova, cu societatea civilă, mediul academic, mass-media și cu reprezentanțele diplomatice acreditate la Chișinău.

